

ΑΣΤΗΡ της ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Πάντα δοκιμάζετε, το Καλόν κατέχετε

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ. Εκδόθηκε από το 1858

www.gec.gr/astir

ISSN 1106-4250

Στο τεύχος αυτό

Η Θεότητα Εκείνου που μας Έσωσε	195
Ισραήλ και Εκκλησία: σχέση παρένθεσης ή εκπλήρωσης;	197
Κώδικας Αγιοσύνης	202
Η Συμμετοχή των Χριστιανών στα Κοινά	205
Εκκλησιαστικά Όργανα Μαμμούθ	210
Το Αγαθό της Ελευθερίας	214
Το Στρες: Τα Αίτια και οι Συνέπειές του	216

ΣΚΕΨΕΙΣ

ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΜΟΝΗ ΑΛΗΘΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ

Πολύ πρόσφατα, στο κείμενο που κυκλοφόρησε η Σύνοδος για το δόγμα της Πίστewς της Καθολικής Εκκλησίας, το οποίο ενέκρινε ο Πάπας Βενέδικτος 16ος, αναφέρεται ότι η Καθολική είναι η μόνη εκκλησία του Χριστού. Σύμφωνα με αυτό, οι μεν ορθόδοξοι είναι αδελφοί μεν, αλλά όχι ανήκοντες στην «Μόνη Εκκλησία του Χριστού», οι δε Διαμαρτυρόμενοι απαρτίζουν όχι εκκλησία αλλά «εκκλησιαστική κοινότητα» επειδή δεν έχουν διατηρήσει την ουσία της Θείας Ευχαριστίας. Αυτά ξεσήκωσαν θύελλα διαμαρτυριών από τον Ρώσο Πατριάρχη, τον Κόπτη («πλήττει την ευαισθησία των ορθόδοξων και διαμαρτυρομένων Εκκλησιών») καθώς και από διαμαρτυρόμενους ηγέτες και σώματα.

Δεν είχαμε καμία αμφιβολία ότι ο Ρωμαίος Ποντίφικας αυτά ακριβώς πιστεύει σχετικά με την εκκλησία του όπως ακριβώς κάνει οποιοσδήποτε θρησκευτικός ηγέτης ανατολικός ή δυτικός. Στο εξαιρετικό βιβλίο του Κάλλιστου Ware, επισκόπου Διοκλείας, με τίτλο «Η Ορθόδοξη Εκκλησία», (σελ. 390 από την ελληνική μετάφραση Εκδόσεις «Ακρίτας») διαβάζουμε τα εξής: «Η Ορθόδοξη, πιστεύοντας πως η επί γης Εκκλησία έχει παραμείνει και πρέπει να παραμείνει ορατός μία, είναι φυσικό να θεωρεί τον εαυτό της ως τη μία ορατή εκκλησία. Ο ισχυρισμός αυτός είναι αρκετά τολμηρός, και μπορεί να φαίνεται σε πολλούς αρκετά υπεροπτικός. ...Οι ορθόδοξοι πιστεύουν πως αποτελούν την αληθινή Εκκλησία όχι βέβαια βάσει κάποιων προσωπικών αρετών αλλά με τη χάρη του Θεού. ...Ενώ όμως οι Ορθόδοξοι δεν προβάλλουν κάποια αξιολογία, είναι με κάθε ταπεινότητα πεπεισμένοι πως έχουν λάβει από τον Θεό ένα πολύτιμο και μοναδικό δώρο: αν προσποιηθούν πως δεν έχουν λάβει αυτό το δώρο, θα είναι ένοχοι προδοσίας ενώπιον του ουρανού.» και αλλού (σελ.388), «Η Ορθόδοξη θεολογία αρνείται να διαχωρίσει την «ορατή» από την «αόρατη» Εκκλησία και συνεπώς αρνείται να ισχυριστεί πως η εκκλησία είναι αοράτως μεν μία, αλλ'ορατός διαιρεμένη.»

Εδώ εκείνο που προβάλλεται είναι η ενότητα και αποστολικότητα της Ορθόδοξης εκκλησίας. Είναι άραγε αυτή η ενότητα αρραγής και εσωτερική ή βοηθά και η νομοθεσία; Όποτε γίνεται συζήτηση περί διαχωρισμού κράτους και εκκλησίας στην Ελλάδα, η μόνημ επωδός από εκείνους που είναι εναντίον, είναι ότι αν γίνει τέτοιου είδους διαχωρισμός υπάρχει κίνδυνος να υπάρξει κατα-

κερματισμός και μετατροπή της Εκκλησίας σε κάτι που θα μοιάζει στους πολυδιασπασμένους παλαιημερολογίτες, ή -ακόμα τρομακτικότερο(...) - στους προτεστάντες. Το κράτος είναι ο θεματοφύλακας της ενότητας της Ορθοδοξίας άραγε;

Δεν κάνουμε, ούτε μπορούμε να κάνουμε τους τιμητές εμείς οι διαμαρτυρόμενοι αφού είμαστε οι καλλιτέχνες, οι μαέστροι της διασπάσεως. Καλύτερα ας μην φέρουμε παραδείγματα της παράνοιάς μας. Πιστεύουμε όμως σε κάτι σπουδαίο: στην εσωτερική, αόρατη ενότητα των πιστών του Χριστού, είτε αυτοί ανήκουν στην Ορθόδοξη είτε στην Καθολική είτε στην Ευαγγελική εκκλησία. «Αναγνωρίζομεν μίαν Αγίαν, Καθολικήν και Αποστολικήν Εκκλησίαν, την αναρίθμητον ομάδα των πιστών πάσης εποχής και παντός έθνους, οίτινες ηνωμένοι διά του Αγίου Πνεύματος μετά του Χριστού, της κεφαλής αυτών, αποτελούσι εν σώμα εν Αυτώ, και έχουσι κοινωνίαν μετά του Κυρίου αυτών και μετ' αλλήλων. Προς τούτοις αποδεχόμεθα ότι είναι το θέλημα του Χριστού ίνα η Εκκλησία Αυτού επί της γης υπάρχη ως ορατή και αγία αδελφότης, αποτελούμενη εκ των ομολογούντων πίστιν εις τον Ιησούν Χριστόν και υπακοήν εις Αυτόν, ομού μετά των τέκνων αυτών ως καθηχούμενων, και οργανωμένη όπως εκτίθεται εις την Καινήν Διαθήκην, προς ομολογίαν του ονόματος του Χριστού, προς κοινήν λατρείαν του Θεού, προς τέλεσιν των τελετών, προς οικοδομήν των πιστών και προς εξάπλωσιν του Ευαγγελίου ανά τον κόσμον. Πάσαν επί μέρους Εκκλησίαν καθ' όλον τον κόσμον, η οποία ομολογεί την πίστιν ταύτην επί τον Κύριον ημών Ιησούν Χριστόν και υπακοήν εις Αυτόν ως τον θεόν Κύριον αυτής και Σωτήρα, αναγνωρίζομεν ως μέλος της μιας ταύτης Παγκοσμίου Εκκλησίας.» (Άρθρο 21ο της Ομολογίας Πίστewς της Ελληνικής Ευαγγελικής Εκκλησίας)

Η πίστη στον Χριστό είναι για τους ευαγγελικούς το διαβατήριο για την εισχώρηση στην Εκκλησία αυτή, και όχι μία συγκεκριμένη πινακίδα που αυτομάτως κάνει τον φορέα της κατάλληλο για μέλος της.

Πριν από 50 χρόνια εκδόθηκε από την Δεύτερη Ελληνική Ευαγγελική Εκκλησία ένα βιβλιαράκι με τον τίτλο του σημειώματός μας. Συγγραφέας του ήταν ο ποιμένας της Γ.Α.Χατζηαντωνίου. Τον Οκτώβριο θα το αναδημοσιεύσουμε στον Αστέρα, ώστε να το διαβάσουν οι νεότεροι και να το θυμηθούν οι παλαιότεροι, μαθαίνοντας με μεγαλύτερη λεπτομέρεια τη θεολογία αυτού του θέματος.

ΑΣΤΗΡ

της

ΑΝΑΤΟΛΗΣ

Εκδίδεται από το 1858

"Πάντα δοκιμάζετε το καλόν κατέχετε"

Α' Θεσσα. 5: 21

www.gec.gr/astir

Λεωφ. Αμαλίας 50, 105 58 Αθήνα
Τηλ: 210 3231079 - Fax: 210 3316 577
email: astir@gec.gr

ΔΙΟΚΤΗΤΗΣ:
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ:
Ιωάννης Τσεβάς

ΔΙΡΥΤΗΣ:
Μιχ.Δ.Καλοποθάκης (1858-1911)

ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΕΚΔΟΤΕΣ:
Δημ. Μ. Καλοποθάκης (1911-1946)
Μιχ. Β. Κυριακάκης (1946-1989)
Γ. Τασίολου (1989-1990)
Φ. Β. Καμπούροπουλος (1991-2002)

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ:
Γ. Αδάμ, Τιμ. Αναστασιάδης,
Ε. Αντωνιάδου, Παν. Κανταριτζής,
Αντ. Κουλούρης, Μελ. Μελετιάδης,
Ευσγ. Μπίτσας, Παρ. Παπαγεωργίου,
Ιω. Σακινίδου, Ιωάν. Τσεβάς

ΕΠΙΜΕΛΗΤΕΣ:
Σειράς «Λόγος»: Λ. Κολλάρος
Σειράς «Παλαιά Διαθήκη»: Γ. Αδάμ
Σειράς «Καινή Διαθήκη»: Στ. Δεληγιάννης
Ειδικών αφιερωμάτων: Μελ. Μελετιάδης
Ποίηση, Προσευχές: Λιλ. Βαλαή

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ: Στέλιος Παπαβασιλείου

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟ: Παναγιώτης Τας

ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Μυρτώ Σακινίδου

ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗ: Γιώργος Σάκος

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ-ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ: Μαίρη Αλάγιαλη
Λεωφ. Αμαλίας 50 - 105 58 Αθήνα
ΑΡΙΘΜ. ΛΟΓ. ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΑΡΗΦΑ:
149-00-2786-004611 (Ι. Εμμανουήλ)

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ:
Θεσ/νίκης: Δημήτρης Σοφός
Κατερίνης: Πάρις Παπαγεωργίου
Κέρκυρας: Βέτα Παντελιού
Χαλκίδας: Νίκος Παντελής
Βοστώνης: Τάκης Τσανικλίδης

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: Εσωτερικό & Κύπρος € 10
Ευρώπη: € 26 - ΗΠΑ USD 30
Καναδάς, Αυστραλία κ.λπ. Δολ. 40

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: € 1,00

ISSN 1106-4250

Τα ευπρόσδεκτα άρθρα απηχούν τις απόψεις των συγγραφέων. Η σύνταξη του περιοδικού διασπείρει το δικαίωμα να κάνει συνημιούσις ή αλλαγές στα προς δημοσίευση κείμενα. Τα χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

Η Θεότητα Εκείνου που μας Έσωσε

του κ. Λ. Κολλάρου

«Ιερουσαλήμ, Ιερουσαλήμ, η φονεύουσα... ποσάκις ηθέλησα να συνάξω τα τέκνα σου, καθ' όν τρόπον η όρνις τα ορνίθια αυτής υπό τας πτέρυγας, και δεν ηθελήσατε;»

Λουκ. ιγ' 34

Μυστηριώδες το πρόσωπο του Χριστού! Κανένας προφήτης δεν λάλησε με τέτοια προσωπική εξουσία όπως λάλησε αυτός· δεν μπορεί να ήταν απλά άνθρωπος και τίποτα περισσότερο όπως ήταν όλοι οι προφύτες της Παλαιάς Διαθήκης· αλλά ούτε και κάποιος άγγελος λάλησε ποτέ με την προσωπική εξουσία που λάλησε αυτός. Ας πάμε λίγο πιο κοντά να περιεργαστούμε το εδάφιο αυτό. Ήθελε, λέει, να συνάξει τα τέκνα της Ιερουσαλήμ. Φυσικά με τέκνα της Ιερουσαλήμ εννοούσε όλους εκείνους που έμεναν στην Ιερουσαλήμ. Οι υπολογισμοί ως προς το πόσοι ήταν οι κάτοικοι της Ιερουσαλήμ κατά τις εορτές των Ιουδαίων διαφέρουν. Μερικοί ερευνητές λένε περίπου εκατό χιλιάδες. Άλλοι ερευνητές λένε μέχρι... ένα εκατομμύριο! Ας πάρουμε την πιο μετριόπαθη εκδοχή. Ο Ιησούς λέει γι αυτούς ότι ήθελε να τους μαζέψει κάτω από τις πτέρυγές του και μιλάμε για «τις πτέρυγές Του» διότι ο ίδιος παρομοίασε το έργο του με τον τρόπο που η όρνις μαζεύει τα κλωσόπουλά της κάτω από τα φτερά της προστασίας της από τα υπερπιπτάμενα γεράκια. Μα, τι άνθρωπος είναι αυτός! 100.000 ψυχές κάτω από τις πτέρυγες της δικής του φροντίδας, σωτηρίας και προστασίας;! Τέτοιες εκφράσεις στην Παλιά Διαθήκη εννοούσαν τον ίδιο τον Θεό! Δεν μπορεί να είναι άλλος παρά Εκείνος για τον οποίο ο Δαβίδ έψαλλε, «**Ο κατοικών υπό την σκέπη του Υψίστου, υπό την σκιάν του Παντοκράτωρος θέλει διατρίβει... με τα περά Αυτού θέλει σε σκεπάσει, και υπό τας πτέρυγας Αυτού θέλεις εισθαι ασφαλής**» Ψαλμ.91:1,4, Ρουθ 2:12. Τέτοια λόγια δικαίως αρμόζουν μόνο στο Θεό. Κανείς προφήτης ή άγγελος δεν τόλμησε ποτέ να ξεστομίσει τέτοια λόγια. Ο Ιησούς όμως τα είπε για τον Εαυτό Του! Όταν μιλάμε για μερικές δεκάδες το μυαλό μας πλατσανάει στα ρηγά· για μερικές εκατοντάδες εκεί το μυαλό πηγαίνει πιο βαθιά· για μερικές χιλιάδες, το κολύμπι για το μυαλόδράκι μας γίνεται πιο δύσκολο· όταν φτάνουμε σε αριθμούς όπως εκατό χιλιάδες, το μυαλό δεν είναι εύκολο να συλλάβει τις πραγματικές του διαστάσεις. Ποιος είναι αυτός που μιλάει για το μάζεμα όλων των ψυχών της Ιερουσαλήμ κάτω από τις πτέρυγές του, προκειμένου να τους εξασφαλίσει την αιωνιότητα και με την ίδια ευκολία που και μια κλώσα μαζεύει τα πέντε-έξι κλωσόπουλά της κάτω από τα δικά της φτερά! Είναι Αυτός για τον οποίο ο Μωυσής λέει, «**Καθώς ο αετός σκεπάσει την φωλεάν αυτού, περιθάλλει τους νεοσσούς αυτού, εξαπλώνων τας πτέρυγας αυτού, αναλαμβάνει αυτούς και σηκώνει αυτούς επί των πτερύγων αυτού, ούτως ο Κύριος μόνος ωδήγησεν αυτόν, και δεν ήτο μετ'**

αυτού ξένος θεός»· είναι Αυτός για τον οποίο ο Βοός είπε στην Ρουθ, «**Ο Κύριος να ανταμείψει το έργο σου, και ο μισθός σου να είναι πλήρης παρά Κυρίου του Θεού του Ισραήλ, υπό τας πτέρυγας του οποίου ήλθες να σκεπασθής**»· είναι Εκείνος ο Θεός, που τώρα εμφανίστηκε εν σαρκί, και σύντομα θα αγόραζε την εκκλησία «**την οποία απέκτησε δια του ιδίου αυτού αίματος**».

Στο εδάφιο της επικεφαλίδας μας διαφαίνεται πρωτίστως η χάρις και τρυφερότητα του Κυρίου Ιησού Χριστού. Συνήθως, κατά την μελέτη αυτών των περικοπών αλλά και πληθώρα άλλων παρόμοιων με αυτήν που τώρα εξετάζουμε, εμείς οι πιστοί στρέφουμε την προσοχή μας στην φιλανθρωπία και ευσπλαχνία του Ιησού και παραβλέπουμε τη δόξα του προσώπου Του. Φυσικά η έννοια που βρίσκεται στην επιφάνεια τέτοιων περικοπών δεν είναι η δόξα αλλά η χάρις, όχι το μεγαλείο αλλά το έλεος του Σωτήρα. Έτσι καθώς συνήθως μελετάμε επιτόλαια τις Γραφές κάνουμε το λάθος να ασχοληθούμε μόνο με την επιφάνεια και να παραβλέψουμε τα βαθύτερα νοήματα. Έτσι βλέπουμε μόνο τη χάρη που βρίσκεται στην επιφάνεια και δεν διακρίνουμε τη δόξα και το μεγαλείο του προσώπου του Κυρίου που βρίσκεται πίσω από τη χάρη Του. Η χάρις όμως οφείλει την ύπαρξή της στο Θεϊκό μεγαλείο του Δωρητή της χάριτος. Δεν είναι η χάρις ένδοξη από μόνη της αλλά γίνεται ένδοξη πολύτιμη επειδή είναι ντυμένη με την δόξα Εκείνου που την προσφέρει. Αν απουσίαζε το Θεϊκό μεγαλείο θα απουσίαζε και η χάρις καθώς η χάρις δεν πηγάζει από δημιουργημένες ούτε ανθρωπίνες αλλά ούτε ακόμη από αγγελικές πηγές καθώς όλες αυτές είναι στέρες που δεν μπορούν να κρατήσουν το νερό για το οποίο μιλάμε.

ΠΡΟΣΚΛΗΣΕΙΣ ΠΛΗΡΕΙΣ ΘΕΟΤΗΤΑΣ

«**...ίστατο ο Ιησούς και έκραξε, λέγων, Εάν τις διψά, ας έρχεται προς εμέ και ας πίνη**» Ιωά.ζ'37. Μπορείς να χτενίσεις όλη την έκταση της ιερής Βιβλικής ιστορίας και δεν θα βρεις ούτε μια περίπτωση πατριάρχη, προφήτη ή αγγέλου να προσκαλεί τους ανθρώπους προς τον εαυτόν του αλλά όλοι ομόφωνα παρότρυναν τους ανθρώπους να πάνε στον Γιαχβέχ. Και τώρα στέκεται ο Ιησούς και προσκαλεί τους ακροατές του όχι να πάνε σε κάποιον άλλον αλλά να έρθουν προς αυτόν και μάλιστα να πιουν. Αυτός είναι η πηγή που ξεδιψάει. Πως θα μας φαίνονταν εάν ο Αβραάμ, ο Ισαάκ, ο Μωυσής, ο Σαμουήλ, ο Ησαΐας, ο Παύλος, ο Πέτρος ή οποιοσδήποτε άλλος έλεγε, «**Εάν τις διψά ας έρχεται προς εμέ και ας πίνη**»;! Ολόκληρο

το γένος των ανθρώπων στέκεται από την μια πλευρά και μόνο ο Ιησούς στέκεται από την άλλη. Ολόκληρο το ανθρώπινο γένος είναι πεσμένο στα γόνατα και στις παλάμες τους και ψάχνουν για νερό, η γλώσσα του καθενός είναι κατάξερη, κρέμεται κατάλευκη από την ξηρασία και θα έδιναν τα πάντα προκειμένου να αποκτήσουν ένα ποτήρι δροσερό νερό. Κοιτάζουν το χώμα μήπως διακρίνουν κάποιο ίχνος υγρασίας ενδεικτικό σημάδι ότι κάπου εκεί υπάρχει κρυμμένη κάποια πηγή. Μάταια όμως ψάχνουν και το μόνο που καταφέρνουν είναι να παρατείνουν την αγωνία της δίψας τους. Υψώνεται όμως ο Ένας και δεν τους προτρέπει να συνεχίσουν να ψάχνουν αλλά τους λέει, **«Εάν τις διψά, ας έρχεται προς εμέ και ας πίνη».** Είναι αυτά λόγια ενός ακόμα ανθρώπου; Ή μήπως θα ανεχόμασταν τον Παύλο να λέει, **«όστις πιστεύει εις εμέ...ποταμοί ύδατος θέλουσι ρεύσει εκ της κοιλίας αυτού»;** Ο Ιησούς όμως αυτό ακριβώς είπε για τον εαυτόν του! Ποιος είναι λοιπόν ο Ιησούς; Ποιος είναι αυτός που προστάζει τα πλήθη, προστάζει ολόκληρη την οικουμένη, να έρθουν σ' αυτόν, να πάρουν το ζωντανό νερό, να λάβουν το Άγιο Πνεύμα, από αυτόν τον ίδιο; Μήπως όμως εννοούσε απλά τη διδασκαλία του και όχι το πρόσωπό του; Μα, η διδασκαλία του ήταν κομμάτι της διδασκαλίας του ουράνιου Πατέρα, άλλα κομμάτια της οποίας ο Πατέρας τα μεταβίβασε στους ανθρώπους μέσω των αποστόλων και προφητών. Την διδασκαλία συνεπώς του Ιησού, τις παραβολές, την επί του Όρους ομιλία κλπ. θα μπορούσε ο Θεός να μας τα είχε μεταδώσει μέσω π.χ. του αποστόλου Παύλου. Θα μπορούσε όμως ο Παύλος να πει, **«όποιος διψά ας έρχεται προς εμέ και ας πίνη»;** Αν ο Ιησούς με τα λόγια αυτά εννοούσε απλά τη διδασκαλία του, τότε γιατί τα λόγια αυτά δεν συναντώνται και σε προφήτες ή αποστόλους; Αλλά υπάρχει ακόμα ένα σημαντικό στοιχείο. Τέτοιες φράσεις τις χρησιμοποιήσε ο Θεός στην Παλαιά Διαθήκη. **«Δύο κακά έπραξαν ο λαός Μου· Εμέ εγκατέλιπον την πηγήν των ζώντων υδάτων...»· «Κύριε,...πάντες οι εγκαταλείποντές Σε θέλουσιν καταισχνυθή...διότι εγκατέλιπον τον Κύριον, την πηγήν των ζώντων υδάτων»** Ιερεμ.β'13, ιζ'13. Τι εννοεί εκεί ο Θεός; απλά την διδασκαλία Του; ή τον Εαυτό του; Ασφαλώς το δεύτερο. Αλλά πιο σημαντικό είναι να προσέξουμε ότι τέτοια γλώσσα και τέτοιες διακηρύξεις ανήκουν μόνο στον ίδιο τον Θεό. Αυτό φαίνεται από την Παλαιά Διαθήκη. Τέτοιες όμως είναι οι διακηρύξεις που έκανε για τον εαυτό του ο Ιησούς. Ποιο πρέπει να είναι το συμπέρασμά μας; Ή ότι ο Ιησούς ήταν βλάσφημος, αφού σφετερίστηκε λόγια που αρμόζουν μόνο στα χείλη του αληθινού Θεού, ή ότι ήταν αληθινός Θεός.

Μία ακόμα πρόσκληση θα εξετάσουμε: **«έλθετε προς με πάντες οι κοπιώντες και πεφορτισμένοι και εγώ θέλω σας αναπαύσει»** Ματ.ια'28. Πυκνός είναι ο ίσκιος που τα λόγια αυτά σαν πυκνόφυλλο δέντρο ρίχνουν επάνω σε ψυχές κουρασμένες και ταλαιπώρες από τα δεινά της αμαρτίας και τα βάσανα της ζωής, όπως άλλωστε είμαστε ή ήμασταν λίγο πολύ όλοι μας. Και αυτή η πρόσκληση ξεχειλίζει από χάρη. Πως είναι όμως δυνατόν; Παράδοξα φαίνονται τα λόγια αυτά όπως και όλα τα άλλα που εξετάσαμε. Να δοθεί ανάπαυση! Σε ένα κόσμο ένοχο! Σε ένα κόσμο κουρασμένο, ταλαιπωρημένο και χωρίς ελπίδα γαλήνης στην ψυχή! Ποιος είναι αυτός που το υπόσχεται αυτό; Μόνο ο Θεός μπορεί να δώσει τέτοια ανάπαυση. Άλλοι μπορούν να μας δώσουν τα

πλούτη του κόσμου και τους θησαυρούς, εάν φυσικά τα έχουν και είναι διατεθειμένοι να μας τα δώσουν, αλλά ανάπαυση στο βεβαρημένο πνεύμα εξ αιτίας της αμαρτίας, ανάπαυση από την οργή του Θεού, ανάπαυση από μύρια πάθη, ανάπαυση από τις κατηγορίες της συνείδησης, ποιο δημιούργημα μπορεί να δώσει παρά μόνο ο Θεός! Τέτοια όμως ανάπαυση υποσχέθηκε να μας δώσει ο Ιησούς. Δεν είπε ότι θα μας αποκαλύψει τον τρόπο να βρούμε ανάπαυση, δεν είπε ότι θα μας πει την τεχνική να το πετύχουμε, αλλά ότι αυτός ο ίδιος θα μας δώσει ανάπαυση. Και μάλιστα όχι σε μια ψυχή, όχι σε μύριες ψυχές αλλά σε έναν ολόκληρο κόσμο! Όχι απλά για λίγα χρόνια στη ζωή αυτή αλλά σε ολόκληρη την αιωνιότητα, όχι ειρήνη μεταξύ μας μέσα στην εκκλησία αλλά ειρήνη με τον Θεό τον αδέκαστο κριτή πάντων με τον οποίο όμως εν Χριστώ έχουμε συμφιλιωθεί και απολαμβύουμε την ειρήνη και την σωτηρία της ψυχής. Θα τολμούσε άραγε ποτέ ο Αβραάμ, ο Μωυσής, ο Ηλίας, ο Δαβίδ, ο Ιωάννης, ο Ματθαίος, ο Ιάκωβος να δώσουν μια τέτοια πρόσκληση; Θα μπορούσε να σταθεί και να αποδειχθεί αληθής η πρόσκληση να έλθουμε στον Ανδρέα ή τον Ναθαναήλ και να βρούμε ανάπαυση; Ποιος άλλος μπορεί να είναι Αυτός παρά ο Θεός που κάποτε είπε, **«Διατί εξοδεύετε αργύρια ουχί εις ακούσατε και η ψυχή σας θέλει ζήσει»** (Ησα.55:2,3). Μόνον ο Θεός μπορεί να πει **«έλθετε προς με»**· ο Ιησούς είπε, **«έλθετε προς με»**. Η πρόσκληση αυτή είναι λόγια χάριτος αλλά και λόγια Θεϊκού μεγαλείου και ασύγκριτης δόξας. Δεν θα μπορούσαν να είναι λόγια χάριτος εάν δεν ήταν πρωτίστως λόγια Θεϊκής δόξας. Αφαίρεσε το Θεϊκό χαρακτήρα του προσώπου που πρόσφερε αυτά και παρόμοια λόγια και ταυτόχρονα εξαφανίζεται και η χάρη. Τα λόγια γίνονται κούφια και παύουν να ισχύουν όσο ωραία και αν ακούγονται διότι το θέμα δεν είναι πόσο ωραία είναι μερικά λόγια αλλά εάν αυτός που τα λέει είναι Θεός και μπορεί σαν Θεός να εγγυηθεί την αλήθεια τους και την εκπλήρωσή τους.

Πιστεύεις στην Θεότητα του Ιησού; Δεν είναι αστεία υπόθεση να αντιμάχεσαι την Θεότητά Του. Πρόσχεχες διότι δεν είναι ασήμαντη υπόθεση να υπονομεύεις ή να υποβιβάζεις το Θεϊκό Του μεγαλείο. Από Αυτόν εξαρτάται η αιώνια σωτηρία σου. Δεν μπορείς όμως να κρατήσεις Αυτόν αλλά με μειωμένη την αξία Του. Το αντέχεις να κάνεις εκπτώσεις είτε στη Θεϊκή, είτε στην ανθρώπινη φύση του Ιησού; Θα αφήσεις μια ανθρώπινη θεωρία, την λεγόμενη «κενωτική θεωρία», που πρωτοεμφανίστηκε τον 19^ο αιώνα να αμαυρώσει τη δόξα του Κυρίου σου; Δυστυχώς η κενωτική θεωρία έχει ζημιώσει πολλούς πιστούς στην Ελλάδα, και τους έχει βλάψει πνευματικά, αλλά ας ελπίσουμε όχι ανεπανόρθωτα. Δεν βλέπεις στο πρόσωπο του Ιησού του Κυρίου σου τίποτε άλλο παρά έναν απλό, στην ουσία, άνθρωπο; Δεν διακρίνεις στις υποσχέσεις Του, στις προσκλήσεις Του, στις δηλώσεις Του, στα πάντα γύρω από το ευλογημένο Του πρόσωπο εκείνη την μοναδικότητα που είναι το χαρακτηριστικό της Θεϊκής ταυτότητας; Δεν είναι ελαφρύ πράγμα να υποβιβάζεις τον Ευλογητό Υιό. Αυτός είναι ο ίδιος χτες και σήμερα και εις τους αιώνας. Και είναι αυτό που πάντα ήταν: Ευλογητός.

Ο κ. Λ. Κολλάρος είναι κήρυκας του Ευαγγελίου στην Ε.Ε.Ε. Ιωαννίνων.

Ισραήλ και Εκκλησία:

σχέση παρένθεσης ή εκπλήρωσης; / 11

του Αιδ. Γεωργίου Αδάμ

Ποιος "Ισραήλ" είναι ο εκλεκτός λαός του Θεού;

Ο Ισραήλ στη Ρωμαίους 11

Την ώρα που γράφεται αυτό το άρθρο οι εφημερίδες αναφέρουν την τεσσαρακοστή επέτειο του πολέμου των «έξι ημερών». Αυτό το γεγονός όπως και – κυρίως – η ίδρυση του σύγχρονου κράτους του Ισραήλ στον εικοστό αιώνα, έχουν προωθήσει έντονα διάφορες υποθέσεις και απόψεις ανάμεσα σε Ευαγγελικούς χριστιανούς για την ύπαρξη ενός θεϊκού σχεδίου για τους Εβραίους. Πάντα υπήρχαν αυτοί που με τόλμη διακήρυτταν πως το έθνος του Ισραήλ θα παίξει κάποιο ξεχωριστό ρόλο στο τέλος της περιόδου της Εκκλησίας. Με τη δημιουργία όμως, του κράτους του Ισραήλ, αυτή η προσδοκία εντάθηκε κατακόρυφα.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο λίγοι έχουν τολμήσει να αρνηθούν την πιθανότητα πως ο Θεός επιφυλάσσει κάτι ιδιαίτερο για το έθνος του Ισραήλ τις έσχατες ημέρες, μια άποψη για την οποία λένε οι υποστηρικτές της πως επιβεβαιώνεται από το Ρωμαίους 11, περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη περικοπή στην Αγία Γραφή.

Το άρθρο λοιπόν, είναι αφιερωμένο στη μελέτη αυτού του κεφαλαίου 11 της προς Ρωμαίους.¹ Θα προσπαθήσουμε να μελετήσουμε το κεφάλαιο αυτό από δύο οπτικές γωνίες, και θα το χωρίσουμε σε δύο μέρη αντίστοιχα. Στο **πρώτο μέρος** θα δούμε αν ο Λόγος του Θεού στο Ρωμαίους 11 μας μιλά για το **παρόν** του έθνους του Ισραήλ, για τις προθέσεις του Θεού στο παρόν. Στο **δεύτερο μέρος** θα δούμε αν υπάρχουν αναφορές για τις προθέσεις και το σχέδιο του Θεού για το έθνος του Ισραήλ στο **μέλλον**.

Πριν ξεκινήσουμε, θέλω να προετοιμάσω τους αγαπητούς αναγνώστες πως το κείμενο θα είναι πυκνό. Δεν θα είναι «εύκολο» διάβασμα. Σας ενθαρρύνω όμως, να μην απογοητευθείτε αλλά να προσπαθήσετε να παρακολουθήσετε το θεολογικό επιχείρημα ως το τέλος. Ο λόγος για αυτή τη δυσκολία είναι αφενός ο περιορισμός του χώρου, αφετέρου το θέμα το ίδιο (και σίγουρα η αδυναμία του γράφοντος). Λαμβάνω υπόψη μου πως είναι ίσως η πρώτη φορά που κάποιοι από τους αναγνώστες θα διαβάσουν μια ερμηνεία διαφορετική από το Ρωμαίους 11 για το μέλλον του έθνους του Ισραήλ. Οι καινούργιες έννοιες χρειάζονται χρόνο για να κατανοηθούν και να αφομοιωθούν. Ας μην ξεχνούμε πως η ανασκευή μιας άποψης απαιτεί πάντοτε ενέργεια, υπομονή και μεθοδικότητα.

Κίνητρο είναι η αγάπη για τον Λόγο του Θεού και

στόχος αυτής της μελέτης, όπως και των προηγουμένων και η παρακίνηση σε βαθύτερη μελέτη και ερμηνεία των Αγίων Γραφών με απώτερο σκοπό τη δόξα Του.

Α' μέρος: Η πρόθεση και το σχέδιο του Θεού για το παρόν του έθνους του Ισραήλ

Σε πολλά σημεία του κεφαλαίου 11, ο Παύλος συζητά το σκοπό του Θεού για τους Ιουδαίους στην **παρούσα** περίοδο. Αν μάλιστα εξετάσει κάποιος την προς Ρωμαίους επιστολή στο σύνολό της, θα διαπιστώσει πως αυτό το θέμα είναι σημαντικό σε όλη την έκτασή της. Για παράδειγμα, το ευαγγέλιο του Χριστού είναι η **παρούσα** δύναμη του Θεού προς σωτηρία πρώτα στον Ιουδαίο και μετά στον Έλληνα (Ρωμ. 1:16). Τα κεφάλαια 9 και 10, επίσης δίνουν έμφαση στην παρούσα σημασία του Ισραήλ (βλέπε 9:1-5, 24, 10:1, 11-13). Θα προξενούσε λοιπόν, έκπληξη αν το κεφάλαιο 11, δεν είχε καμία αναφορά στην **παρούσα** κατάσταση του Ισραήλ.

Οι περισσότεροι ερευνητές βεβαίως έχουν υπόψη τους τις αναφορές του Ρωμαίους 11 για την παρούσα σώζουσα διακονία του Αγίου Πνεύματος ανάμεσα στους Ιουδαίους. Δυστυχώς όμως, η σημασία που έχουν αυτές οι αναφορές στο βασικό μήνυμα του κεφαλαίου, συνήθως περνά απαρατήρητη. Θα αναφέρουμε ορισμένα χωρία τα οποία ξεκάθαρα δίνουν έμφαση στην παρούσα σημαντικότητα του Ισραήλ στο σχέδιο του Θεού. Χωρίζουμε το κεφάλαιο 11 σε τρεις βασικές παραγράφους και τις εξετάζουμε μία-μία.

Στην πρώτη παράγραφο (εδ. 1-10) έχουμε τις εξής αναφορές:

Λέγω λοιπόν, Μήπως απέρριψεν ο Θεός τον λαόν αυτού; Μη γένοιτο· διότι και εγώ Ισραηλίτης είμαι, εκ σπέρματος Αβραάμ, εκ φυλής Βενιαμίν (Ρωμαίους 11:1).²

Αυτό το χωρίο απαντά στην ερώτηση αν ο Θεός έχει απορρίψει το λαό του. Ο Παύλος παρουσιάζει τον εαυτό του ως ζωντανή απόδειξη ότι οι υποσχέσεις του Θεού για τον Ισραήλ πραγματοποιούνται στην παρούσα περίοδο. Ο ίδιος αποτελεί τρόπαιο της χάριτος του Θεού.

Δεν απαντά στη δική του ερώτηση παραπέμποντας σε κάποια χρονική στιγμή όπου θα υπάρξει ένα ξεχωριστό μέλλον για το έθνος, αλλά παρουσιάζοντας αποδείξεις της παρούσας ενέργειας του Θεού ανάμεσα στο λαό του. Ο ίδιος είναι Ισραηλίτης, επομένως αυτό δείχνει πως η χάρις του Θεού τώρα εργάζεται

ανάμεσα στους Εβραίους.

Ούτω λοιπόν και επί του παρόντος καιρού απέμεινε κατάλοιπόν τι κατ' εκλογὴν χάριτος (Ρωμαίους 11:5).

Στο χωρίο αυτό δίνεται έμφαση στην παρούσα θέση του Ισραήλ με τη φράση «επί του παρόντος καιρού» (ἐν τῷ νῦν καιρῷ). Στην παρούσα φάση, λοιπόν, δηλαδή από τότε που γράφεται η επιστολή και στη συνέχεια της περιόδου του ευαγγελίου, παραμένει ένα υπόλοιπο του Ισραήλ.

Αυτά τα δύο χωρία που αναφέραμε, προσανατολίζουν την πρώτη παράγραφο του Ρωμαίους 11 (εδ. 1-10), στο θέμα του σχεδίου του Θεού για τον Ισραήλ στην παρούσα περίοδο και εποχή. Η συζήτηση που γίνεται για το υπόλοιπο (λείμμα) έχει σκοπό να παρηγορήσει τους χριστιανούς αναγνώστες της επιστολής οι οποίοι ενδιαφέρονται και πονούν καθώς βλέπουν την κατάσταση του Ισραήλ στις μέρες τους, δηλαδή να βρίσκεται το έθνος μακριά από τον Μεσσία.

Η απάντηση είναι πως παρόλο που δεν πιστεύουν όλοι οι Ισραηλίτες στο ευαγγέλιο, εντούτοις δεν ήταν ποτέ ο σκοπός του Θεού να σωθεί το έθνος ως σύνολο, αλλά ένα υπόλοιπο (λείμμα).

Περνάμε τώρα στο δεύτερο μέρος του κεφαλαίου 11 (εδ. 11-16).

Διότι προς εσάς τα έθνη λέγω, Εφ' όσον μεν είμαι εγώ απόστολος των εθνών, την διακονίαν μου δοξάζω, ίσως κινήσω εις ζηλοτυπίαν αυτούς, οτινες είναι σαρκ μου και σώσω τινάς εξ αυτών (Ρωμαίους 11:13-14).

Η παρακίνηση σε ζηλοτυπία και η σωτηρία κάποιων από το Ισραήλ πρέπει να κατανοηθεί στο πλαίσιο του σχεδίου του Θεού για το έθνος του Ισραήλ **στο παρόν**. Ο Παύλος περιγράφει τι επιθυμεί να συμβεί μέσω της διακονίας του στους εθνικούς. Ελπίζει οι Ιουδαίοι να ζηλέψουν όταν θα δουν τους πιστούς εξ' εθνών να απολαμβάνουν τις ευλογίες της Μεσσιανικής βασιλείας.³

Εφόσον λοιπόν, αναφέρεται στο παρόν της δικής του διακονίας στο ίδιο παρόν πρέπει να κατανοηθούν και τα επόμενα δύο εδάφια. Δηλαδή, η αναφορά στη σωτηρία μερικών Ιουδαίων εξαιτίας της ζηλοτυπίας τους (εδ. 13-14) συνδέεται άμεσα με την «πρόσληψη» των Ιουδαίων στα επόμενα χωρία (εδ. 15-16): *Διότι εάν η αποβολή αυτών ήναι φιλιώσις του κόσμου, τι θέλει είσθαι η πρόσληψις αυτών εμμή ζωή εκ νεκρών; Και εάν η ζύμη ήναι αγία, είναι και το φύραμα· και εάν η ρίζα ήναι αγία, είναι και οι κλάδοι* (11:15-16). Το ξεκίνημα της φράσης «διότι εάν» του εδαφίου 15 συνδέει την πρόσληψη των Ιουδαίων με την παρούσα διακονία του αποστόλου Παύλου στην περίοδο του ευαγγελίου. Συνήθως τα εδάφια αυτά ερμηνεύεται πως εφαρμόζονται στο μέλλον με βάση το «τι θέλει είσθαι». Αυτό όμως δεν είναι απαραίτητο. Πριν φτάσουμε στο «τι θέλει είσθαι» πρέπει κάποιος να δει την παράγραφο στο σύνολό της (!! και τότε μόνο θα αποκτήσει το σωστό νόημα η φράση «τι θέλει είσθαι», η οποία δεν ερμηνεύεται απαραίτητα μόνο χρονολογικά.

Η «σωτηρία» των Ιουδαίων στο εδάφιο 14 αντιστοιχεί στην «πρόσληψη» του εδαφίου 15. Και στα δύο χωρία ο Παύλος περιγράφει τι ελπίζει να συμβεί ως συνέπεια της διακονίας του στη δική του εποχή, στο παρόν δηλαδή, όχι στο μέλλον.

Επομένως ένα βασικό σημείο της μεσαίας ενότητας του κεφαλαίου 11 αφορά τις παρούσες συνέπειες της διακονίας του Παύλου. Η πιθανότητα να υπάρχει αναφορά σε ένα ξεχωριστό ρόλο του Ισραήλ στο μέλλον, θα μελετηθεί στο β' μέρος του άρθρου. Για την ώρα όμως, ας σημειωθεί πως η τωρινή, η παρούσα σωτηριακή δραστηριότητα ανάμεσα στους Ιουδαίους αποτελεί κεντρικό θέμα αυτής της δεύτερης ενότητας του κεφαλαίου 11.

Στην τρίτη ενότητα του Ρωμαίους 11 (εδ. 17-24), επίσης υπάρχουν αναφορές στην προσδοκία για θετική ανταπόκριση του Ισραήλ στο παρόν κήρυγμα του ευαγγελίου, στην παρούσα διακονία του αποστόλου (αλλά και στη συνέχεια της περιόδου της Εκκλησίας). Οι συμπατριώτες του Παύλου θα «εγκεντρισθούν» όπως και οι εθνικοί πιστοί. «ἐὰν μὴ ἐπιμείνωσι τῇ ἀπιστίᾳ,» θα συμμετάσχουν στις υποσχέσεις. Αυτή η συμμετοχή εκ νέου στην «καλλιελαία» δεν αναβάλλεται γενικά και αόριστα για το μέλλον, ενώ οι εξ' εθνών πιστοί άμεσα απολαμβάνουν την ευλογία της διαθήκης. Αυτό που συμβαίνει είναι πως όπως κάθε εθνικός πιστός, έτσι και κάθε Ισραηλίτης πιστός «εγκεντρίζεται» σε όλη τη διάρκεια αυτής της περιόδου, στη μία ελιά, στον «ένα» λαό του Θεού. Αυτό δεν αποκλείει (για την ώρα τουλάχιστον, με βάση τα όσα έχουμε πει) μια μελλοντική μαζική επιστροφή. Αυτό που επιμένουμε όμως, είναι πως αυτή η παράγραφος δεν αφορά μόνο το μέλλον, αλλά και το παρόν.

Διότι καθώς και σεις ηπειθήσατέ ποτέ εις τον Θεόν, τώρα όμως ηλεθήθητε εν τη απειθεία τούτων, ούτω και ούτοι ηπειθήσαν τώρα εν τω υμετέρω ελέει, διά να ελεθώσι και αυτοί (Ρωμαίους 11:30-31).

Η διπλή αναφορά στα εδάφια αυτά της λέξης «τώρα» (νῦν) είναι ένδειξη της έμφασης που δίνει ο Παύλος στην παρούσα ανταπόκριση του Ισραήλ. Οι εθνικοί «τώρα» έχουν ελεθθεί, και οι Ιουδαίοι «τώρα» έχουν απειθήσει, ώστε δια του ελέους προς τους εθνικούς να ελεθθούν κι αυτοί. Πότε θα γίνει αυτό; Στο μέλλον; Όχι, αλλά τώρα! Πώς το καταλαβαίνουμε; Από το ότι στο κριτικό κείμενο (Nestle-Aland, 27) υπάρχει ένα τρίτο νῦν, το οποίο δεν φαίνεται στη μετάφραση του Βάμβα. Δηλαδή το εδάφιο 31 λέει, ούτω και ούτοι νῦν ήπειθήσαν τῷ υμετέρω ελέει ἵνα και αυτοί νῦν ἐλεθῶσι. Ο συνδυασμός των κειμένων που υποστηρίζουν αυτή την επιλογή, την καθιστούν ως γνήσιο μέρος του αρχικού.

Να επαναλάβουμε πως δεν αποκλείεται στο μέλλον μια επιστροφή των Εβραίων στο Χριστό σε μεγάλη έκταση. Είναι λάθος όμως, να περιορίζουμε την εκπλήρωση των εδαφίων 30-31 μόνο στο μέλλον παραβλέποντας αυτό που συμβαίνει σε όλη την περίοδο της Εκκλησίας. Ο Παύλος απευθυνόμενος στους παραλήπτες της προς Ρωμαίους είναι ξεκάθαρο πως τους μιλά για κάτι που συνέβαινε διαρκώς στη δική τους εποχή.

Το επιχείρημα, επομένως των κεφαλαίων 9-11 δεν είναι διαφορετικό από αυτό των κεφαλαίων 1-3. Το ευαγγέλιο είναι δύναμη του Θεού προς σωτηρία πρώτα για τον Ιουδαίο και μετά για τον Έλληνα.

Συμπέρασμα:

Η έμφαση των αναφορών του κεφαλαίου 11 στο σχέδιο του Θεού για τον Ισραήλ στην **παρούσα** περίοδο της Εκκλησίας, διαπερνά όλο το κεφάλαιο και το

χρωματίζει ανάλογα. Αυτές οι αναφορές δεν αποκλείουν παράλληλες αναφορές για το μελλοντικό σχέδιο του Θεού για τον Ισραήλ. Προειδοποιούν όμως, τον βιαστικό ερμηνευτή σε δύο τομείς:

(1) από το να συμπεράνει πως το σύνολο του κεφαλαίου 11 αφορά το μέλλον του λαού Ισραήλ και μόνο αυτό.

(2) εφόσον οι αναφορές στον παρόντα ρόλο του Ισραήλ βρίσκονται και στις τρεις ενότητες του κεφαλαίου, ο ερμηνευτής δεν έχει την πολυτέλεια να παραβλέψει αυτή τη διάσταση στη συνολική ερμηνεία του κεφαλαίου.

Β' μέρος: Πιθανές αναφορές στο Ρωμαίους 11 για ένα «ξεχωριστό» σχέδιο του Θεού για τον Ισραήλ στο μέλλον

Οι αναφορές στο Ρωμαίους 11 για το παρόν του έθνους Ισραήλ έχουν γενικά αγνοηθεί, ενώ τα τμήματα του κεφαλαίου που αφορούν το μέλλον έχουν καταστεί το κέντρο της προσοχής. Αυτά όμως, τα τμήματα που αφορούν το μέλλον, όταν εξεταστούν προσεκτικά μπορεί να οδηγήσουν σε μια διαφορετική κατανόηση του κέντρου βάρους του κεφαλαίου 11. Θα δούμε, λοιπόν, όλες τις περικοπές που αξίζει να μελετηθούν ιδιαίτερα.

Λέγω λοιπόν, Μήπως απέρριψεν ο Θεός τον λαόν αυτού; Μη γένοιτο· διότι και εγώ Ισραηλίτης είμαι, εκ σπέρματος Αβραάμ, εκ φυλής Βενιαμίν. Δεν απέρριψεν ο Θεός τον λαόν αυτού, τον οποίον προεγνώρισεν (Ρωμαίους 11:1-2).

Η άρνηση του Παύλου (μη γένοιτο) στην ερώτηση αν ο Θεός έχει απορρίψει το λαό του, έχει κατανοηθεί ως εξής: Ο Θεός έχει ένα ξεχωριστό σχέδιο για τον Ισραήλ στο μέλλον. Αυτή η ερμηνεία βασίζεται σε ένα πολύ συγκεκριμένο τρόπο ανάγνωσης της ερώτησης του Αποστόλου. Η ερώτηση, «μήπως απέρριψε ο Θεός το λαό του;» σημαίνει «μήπως απέρριψε ο Θεός το έθνος του Ισραήλ σε σχέση με το ιδιαίτερο σχέδιο που είχε για το μέλλον τους;». Δηλαδή ο Θεός είχε (ούτως ή άλλως) ένα ιδιαίτερο σχέδιο για το έθνος και το να απορρίψει το λαό του, σημαίνει πως δεν θα πραγματοποιήσει αυτό το μελλοντικό σχέδιο.

Είναι προφανές πως μια τέτοια προσέγγιση αμέσως δημιουργεί προδιάθεση υπέρ της άποψης πως όντως υπάρχει ένα διακριτό μέλλον για το έθνος του Ισραήλ. Αν έτσι κατανοήσει κάποιος την ερώτηση του Παύλου, τότε η απάντηση «μη γένοιτο» ενισχύει την άποψη αυτή.

Είναι όμως, αυτό το νόημα της ερώτησης του Παύλου; Το πλαίσιο της ερώτησης μας οδηγεί σε μια διαφορετική κατανόηση. Η ερώτησή του είναι πολύ πιο βαθιά και πιο δύσκολη. Ρωτά, «μήπως ο Θεός έχει απορρίψει το έθνος του Ισραήλ τελείως σε σχέση με τους σκοπούς του Θεού για τη λύτρωση;» Υπάρχει άραγε ελπίδα για τη συνέχιση της σωτήριας διακονίας του Θεού ανάμεσα στους Ισραηλίτες; Το έθνος του Ισραήλ έχει απορρίψει τον Μεσσία του. Σταύρωσαν τον Χριστό. Δεν ήταν επομένως λογικό να συμπεράνει κάποιος πως ο Θεός θα μπορούσε να απορρίψει τον Ισραήλ; Αν κάποιος εθνικός απορρίψει το Χριστό, θα χαθεί. Ο Ισραήλ ως έθνος απέρριψε το Χριστό. Δε θα έπρεπε το έθνος να απορριφθεί από το Θεό; Γιατί να συνεχίζει ο Θεός να εργάζεται για τη σωτηρία των

Ιουδαίων; Στο κάτω-κάτω ήταν οι παραλήπτες ιδιαίτερων ευλογιών (Ρωμ. 9:4-5) κι όμως απέρριψαν το Χριστό. Γιατί να μην τους απορρίψει ο Θεός τελείως;

Η απόδειξη που προσκομίζει ο Παύλος στο Ρωμαίους 11:1 για να υποστηρίξει το «μη γένοιτο» δείχνει την κατεύθυνση της σκέψης του. Μήπως απέρριψε ο Θεός το λαό του; Όχι, γιατί ο ίδιος ο Παύλος είναι Ισραηλίτης!

Προκειμένου, λοιπόν, να απαντήσει την ερώτησή του, δεν φέρνει αποδείξεις που αφορούν το μέλλον του Ισραήλ. Στρέφει την προσοχή μας στο έργο του Θεού στο παρόν. Η απάντησή του δεν ασχολείται με το έθνος στο μακρινό μέλλον, αλλά με την κατάσταση του Ισραήλ στο παρόν. Η δική του σωτηρία, επειδή είναι Ισραηλίτης, δείχνει πως ο Θεός συνεχίζει να συμπεριλαμβάνει τους Ιουδαίους στα λυτρωτικά του σχέδια.

Το Ρωμαίους 11:5, ενισχύει την απάντηση του εδαφίου 2, *Ούτω λοιπόν και επί του παρόντος καιρού απέμεινε κατάλοιπόν τι κατ' εκλογήν χάριτος*. Έχει απορρίψει ο Θεός το λαό Του; Όχι γιατί ακόμη «και στον τωρινό καιρό», όπως ο Θεός εργαζόταν στο παρελθόν, έτσι και τώρα «απέμεινε κάποιο υπόλειμμα, σύμφωνα με εκλογή κατά χάρη».

Βλέπουμε λοιπόν, πως η απάντηση του Παύλου στη δική του ερώτηση, (ως τώρα τουλάχιστον) δεν ξετυλίγει τις λεπτομέρειες ενός σχεδίου για μια μαζική επιστροφή των Εβραίων στο Χριστό κάποια στιγμή στο μέλλον. Αντίθετα, η απάντησή του αφορά την παρούσα κατάσταση του Ισραήλ στην οικονομία του Ευαγγελίου. Πράγματι, ως τώρα, η απάντησή του προδιαθέτει πως υπάρχει μέλλον για το έθνος του Ισραήλ. Αυτό το μέλλον όμως, δεν είναι ξεχωριστό, αλλά αποτελεί μέρος της παρούσης περιόδου όπου το ευαγγέλιο εξαγγέλλεται σε όλα τα έθνη.

Και εάν η πτώσις αυτών ήναι πλούτος του κόσμου και ελάττωσις αυτών πλούτος των εθνών, πόσω μάλλον το πλήρωμα αυτών;... Διότι εάν η αποβολή αυτών ήναι φιλίωσις του κόσμου, τι θέλει είσθαι η πρόσληψις αυτών ειμή ζωή εκ νεκρών; (Ρωμαίους 11:12, 15).

Είναι πολύ σαφές πως ο Παύλος περιγράφει στα χωρία αυτά γεγονότα με χρονολογική διαδοχή. Οι Εβραίοι απορρίπτουν το Μεσσία τους, μετά οι εθνικοί πιστεύουν, στη συνέχεια οι Εβραίοι παρακινούνται από ζηλοτυπία και επιστρέφουν στην πίστη, τέλος ο κόσμος λαμβάνει ακόμη μεγαλύτερες ευλογίες ως συνέπεια της επιστροφής των Εβραίων.

Μια ερμηνεία αυτών των αντιθετικών συμπεριφορών των Ισραηλιτών, υποθέτει πως η «πτώση» τους συμπίπτει με την παρούσα περίοδο του ευαγγελίου, ενώ η «πρόσληψή» τους θα λάβει χώρα αργότερα, είτε στο τέλος-τέλος της παρούσας περιόδου, ή μετά την παρούσα περίοδο όταν το κήρυγμα του ευαγγελίου θα έχει ολοκληρωθεί.

Ωστόσο είναι δυνατόν αυτή η χρονολογική διαδοχή να εξεταστεί από μια άλλη οπτική γωνία, σύμφωνα με την οποία, ο κύκλος των διαδεχόμενων γεγονότων που αναφέραμε, ολοκληρώνεται στην παρούσα περίοδο που το ευαγγέλιο συνεχίζει να κηρύσσεται.

Στη συνάφεια των εδαφίων 11:12, 15, ο Παύλος συγκρίνει την εμπειρία των Ισραηλιτών με την εμπειρία των εθνικών. Σύμφωνα με το εδάφιο 30, οι εθνικοί κάποτε ήταν απειθείς, όμως, τώρα έχουν γνωρίσει το έλεος του Θεού (*Διότι καθώς και σεις ηπειθήσατε*

ποτέ εις τον Θεόν, τώρα όμως ηλεήθητε εν τη απειθεία τούτων). Με τον ίδιο τρόπο (εδ. 31) οι Ισραηλίτες τώρα είναι απειθείς, ώστε και γνωρίζουν και αυτοί το έλεος του Θεού (ούτω και ούτοι ηπειθήσαν τώρα εν τω υμετέρω ελέει, διά να ελεηθώσι και αυτοί). Τόσο για τους εθνικούς όσο και για τους Ιουδαίους, ο πλήρης κύκλος από την απειθεία στο έλεος ολοκληρώνεται στην παρούσα περίοδο.

Υπό το φως αυτής της προσέγγισης, η «πρόσληψη» του Ισραήλ αναφέρεται στο μπόλιασμα των Ιουδαίων που πιστεύουν κατά τη διάρκεια της παρούσας περιόδου, η οποία θα κορυφωθεί με το «πλήρωμα» τους. Το γεγονός ότι η εμπειρία των εθνικών είναι παράλληλη με των Ιουδαίων, δεν συνηγορεί στην ιδέα πως η περίοδος της Ιουδαϊκής «απορρίψης» συμπίπτει με την εποχή του ευαγγελίου, ενώ η «πρόσληψη» τους θα λάβει χώρα αργότερα.

«Τινές» και «πλήρωμα»

Πολύ σημαντική στην κατανόηση αυτών των εδαφίων είναι η δήλωση του Παύλου πως με την παρούσα αποστολική διακονία του στους εθνικούς ελπίζει να σώσει μερικούς από τους Ιουδαίους: *ίσως κινήσω εις ζηλοτυπίαν αυτούς, οίτινες είναι σαρξ μου και σώσω τινάς εξ αυτών* (Ρωμ. 11:14). Η σωτηρία «τινών» δεν είναι η σωτηρία ενός ελάχιστου αριθμού ανάξιου να συγκριθεί με το «πλήρωμα» που θα σωθεί στο τέλος.

Το αντίθετο συμβαίνει. Η σωτηρία «μερικών» είναι άμεσα συνδεδεμένη με τα βασικά θέματα του κεφαλαίου 11. Για παράδειγμα, είδαμε ήδη πως γράφει ο Παύλος *Ούτω λοιπόν και επί του παρόντος καιρού απέμεινε κατάλοιπόν τι κατ' εκλογήν χάριτος* (Ρωμαίους 11:5). Οι «τινές» του χωρίου 14 δεν ταυτίζονται με το «κατάλοιπον» του χωρίου 5. Όμως η ιδέα της σωτηρίας μερικών και η διατήρηση ενός υπολοίπου σχετίζονται με τον εξής τρόπο. Η ελπίδα του Παύλου πως κάποιος («τινές») θα σωθούν μέσω της διακονίας του βασίζεται στην αρχή της ύπαρξης ενός υπολοίπου μέσα σε κάθε εποχή.

Συνήθως θεωρούμε πως ένα «υπόλοιπο» είναι εξ' ορισμού μικρό και ασήμαντο. Η χρήση, όμως, της λέξης «υπόλοιπο» (λείμμα), δεν καθορίζει το μέγεθος του συνόλου που θα σωθεί. Αντίθετα μας παραπέμπει στην κυρίαρχη χάρη του Θεού η οποία επιτυγχάνει τη σωτηρία των ανθρώπων παρά την πιθανότητα (από την ανθρώπινη οπτική γωνία) πως όλοι μπορεί να χαθούν. Το λείμμα

είναι αυτό που απομένει, είτε είναι μικρό είτε μεγάλο (βλέπε Μιχαίας 4:7, 5:6-7, Ιησούς του Ναυή 13:1, Ησαΐας 44:17, 19).

Δύο παραδείγματα νομίζουμε αρκούν. Λίγο καιρό μετά αφού ο Παύλος έγραφε αυτά τα λόγια, ο Ιάκωβος, θα έλεγε στον Παύλο στην Ιερουσαλήμ το εξής: *Βλέπεις, αδελφέ, πόσες μυριάδες είναι από τους*

Ιουδαίους, που πίστεψαν και όλοι αυτοί είναι ζηλωτές του νόμου (Πράξεις 21:20). Οι «μυριάδες» είναι λίγοι ή πολλοί; Το δεύτερο παράδειγμα είναι από το Ρωμαίους 11. Δίνοντας ένα παράδειγμα «υπολοίπου» γράφει, *Η δεν εξεύρετε τι λέγει η γραφή περί του Ηλία; πως ομιλεί προς τον Θεόν κατά του Ισραήλ, λέγων· Κύριε, τους προφήτας σου εθανάτωσαν και τα θυσιαστήριά σου κατέσκαψαν, και εγώ εναπελείφθην μόνος, και ζητούσι την ψυχήν μου. Αλλά τι απο-*

κρίνεται προς αυτόν ο Θεός; Αφήκα εις εμαυτόν επτά χιλιάδας ανδρών, οίτινες δεν έκλιναν γόνα εις τον Βάαλ (Ρωμ. 11:2-4). Οι επτά χιλιάδες είναι λίγοι ή πολλοί; Φρονούμε πως ο αριθμός 7000 δίνεται για να ενθαρρυνθεί και να εντυπωσιαστεί ακόμη ο Ηλίας που νόμιζε πως ήταν μόνος του. Προσέξτε τη λεπτομέρεια: «άφησα στον εαυτό μου». Αυτό σημαίνει πως στο Θεό οφείλεται η ύπαρξη ακόμη και αυτού του υπολοίπου.

Είναι σωστό λοιπόν, να ερμηνεύσουμε το «πλήρωμα» και την «πρόσληψη» των Ισραηλιτών από την οπτική γωνία της χάρης του Θεού που εργάζεται για τη σωτηρία τους. Δηλαδή, παρόλο που εξωτερικά φαίνεται ο Θεός να έχει απορρίψει τους Ιουδαίους, εντούτοις συνεχίζει να εργάζεται κυρίαρχα για τη σωτηρία μερικών. Το «πλήρωμα» του Ισραήλ θα

πραγματοποιηθεί/συμπληρωθεί/ολοκληρωθεί με τον ίδιο τρόπο με τον οποίο οι Ιουδαίοι τώρα σώζονται και προστίθενται στο συνολικό αριθμό. Επειδή το *κατάλοιπόν τι κατ' εκλογήν χάριτος* (εδ. 5) συμπεριλαμβάνει τα ίδια πρόσωπα με το «πλήρωμα» του Ισραήλ.

Το ανθρώπινο μάτι δεν μπορεί να δει πόσο μεγάλος είναι ο αριθμός. Η πίστη όμως μπορεί να μας δώσει πεποίθηση πως ο αριθμός διαρκώς συμπληρώνεται. Για αυτό το λόγο

δεν είναι αναγκαίο, ίσως ούτε σωστό να περιμένουμε μια μελλοντική μέρα κατά την οποία το «λείμμα» θα υπερκεραστεί από το «πλήρωμα». Το συμπληρωμένο «λείμμα» είναι το «πλήρωμα».

Συνέχεια στο επόμενο

Ο αιδ. Γ. Αδάμ είναι ποιμένας της Β' Ε.Ε.Ε. Αθηνών.

Είναι σωστό λοιπόν, να ερμηνεύσουμε το «πλήρωμα» και την «πρόσληψη» των Ισραηλιτών από την οπτική γωνία της χάρης του Θεού που εργάζεται για τη σωτηρία τους. Δηλαδή, παρόλο που εξωτερικά φαίνεται ο Θεός να έχει απορρίψει τους Ιουδαίους, εντούτοις συνεχίζει να εργάζεται κυρίαρχα για τη σωτηρία μερικών

Το «πλήρωμα» του Ισραήλ θα πραγματοποιηθεί/συμπληρωθεί/ολοκληρωθεί με τον ίδιο τρόπο με τον οποίο οι Ιουδαίοι τώρα σώζονται και προστίθενται στο συνολικό αριθμό. Επειδή το *κατάλοιπόν τι κατ' εκλογήν χάριτος* (εδ. 5) συμπεριλαμβάνει τα ίδια πρόσωπα με το «πλήρωμα» του Ισραήλ

αλληλο γραφία

Ο Αστήρ της Ανατολής ευχαρίστως δημοσιεύει επιστολές αναγνωστών. Οι επιστολές πρέπει να είναι σύντομες, καθαρογραμμένες, σχετικές με δημοσιεύματα του περιοδικού (που να υποστηρίζουν και να συμπληρώνουν ή να αντιτίθενται σε κάποιο δημοσίευμα, με επαρκή δικαιολόγηση και βιβλιογραφικές αναφορές) ή ερωτήσεις, χωρίς καμία προσωπική αναφορά σχετικά με τον άρθρογράφο ή άλλα πρόσωπα. Δεν δημοσιεύονται επιστολές ανυπόγραφες ή με ύφος που δεν ταυριάζει στο περιοδικό. Θα καταβάλλεται προσπάθεια να υπάρξει απάντηση του αρθρογράφου. Επιστολές μπορεί να αποσταλούν και με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο στη διεύθυνση: astir@gcc.gr

24 Ιουνίου 2007

Αξιότιμοι Κύριοι,
Με μεγάλο ενδιαφέρον διάβασα το άρθρο υπό τον τίτλο «Η Παγκοσμιοποίηση της Ανασφάλειας» του κ. Π. Γιαννακάκου στο πέμπτο τεύχος, του Μαΐου 2007.
Επιτρέψτε μου όμως ταπεινοφρόνως να σχολιάσω μία

φράση η οποία με εξέπληξε και η οποία κατά την γνώμη μου θα μπορούσε να παρεξηγηθεί. Βρίσκεται στην σελίδα 155 στην δεύτερη παράγραφο και είναι η εξής: «Η νοσταλγία του οικουμενικού σχήματος είναι αποτέλεσμα της αποτυχίας του χριστιανισμού ... κλπ.»

Εάν θεωρήσουμε τον Χριστιανισμό απλώς ως κάποιο κώδικα ή κάποιο σύστημα εκπολιτισμού και αναμορφώσεως, τότε μάλλον, έχει αποτύχει οικτρώς. Αν και, ως μη λησμονούμε ότι τα υψηλότερα ιδανικά και η ηθική που ακόμη ακολουθούνται από περισσότερους από ότι φαίνεται έχουν τη βάση τους στις Αγίες Γραφές. Αλλά βεβαίως, ο Ιησούς Χριστός δεν εσταυρώθη για να εκπολιτίσει ή για να αναμορφώσει τον άνθρωπο, αλλά για να τον λυτρώσει από τον αμαρτωλό εαυτό του. Η δε «αποτυχία» οφείλεται στην σκληροτραχηλότητα και αλαζονεία του ανθρώπου ο οποίος δεν αφήνει το εγώ του να υποταχθεί στον Θεό· όχι στην αποτυχία κάποιου ηθικού ή φιλοσοφικού συστήματος. Αυτό είχε γίνει ήδη στους αιώνες της Παλαιάς Διαθήκης.

Ασπαζόμενοι λοιπόν την ιδέα της αποτυχίας αυτής την πολιτιστικής και αναμορφωτικής δυνάμεις, υποβαθμίζουμε την απέραντη αγάπη και καρτερία του Θεού, και άθελά μας διακηρύττουμε την ματαιότητα της θυσίας του Ιησού Χριστού – μη γένοιτο!

Επί πλέον δε κατευθύνουμε τις σκέψεις μας στην αναζήτηση κάποιου άλλου, δήθεν καλύτερου συστήματος, αλλά εις μάτην.

Σας χαιρετώ με σέβας,
Φωτεινή Hutchins, Αγγλία

Συνέχεια από τη σελίδα 200

Υποσημειώσεις

¹ Ο κύριος όγκος του υλικού αποτελεί μεταφορά και προσαρμογή του άρθρου "Is There a Distinctive Future for Ethnic Israel in Romans 11?" στο *Perspectives on Evangelical Theology*, εκδ. υπό Kenneth S. Kantzer και Stanley N. Gundry (Grand Rapids, Michigan: Baker, 1979), σελ. 209-227, και από το βιβλίο του D. Palmer Robertson, *The Israel of God, Yesterday, Today and Tomorrow* (New Jersey: P & R Publishing, 2000), σελ. 167-192).

² Οι βασικές αναφορές θα γίνονται από τη μετάφραση Νεόφυτου Βάμβα. Και όπου χρειάζεται θα παρατίθεται το αρχαίο κείμενο ή άλλες μεταφράσεις.

³ Ο Λουκάς που γράφει το ευαγγέλιο του και τις Πράξεις, αναφέρει τουλάχιστον 4 περιπτώσεις του πως η απόρριψη του ευαγγελίου από τους Ιουδαίους οδήγησε το ευαγγέλιο να προσφερθεί και να γίνει αποδεκτό από τα έθνη.

Στο πρώτο ιεραποστολικό ταξίδι, στην Αντιόχεια της Πισιδίας, ο Παύλος και ο Βαρνάβας είπαν στους Ιουδαίους: *Ήταν αναγκαίο πρώτα σε σας να λαληθεί ο λόγος του Θεού* αλλά, *επειδή τον απορρίπτετε, και δεν κρίνετε τον εαυτό σας άξιο της αιώνιας ζωής, δέστε, στρεφόμεστε στα έθνη* (Πράξεις 13:46). Επίσης στο δεύτερο και το τρίτο ιεραποστολικό ταξίδι, ο Παύλος ξανά και ξανά αρχίζει τη διακονία του στη συναγωγή. Όταν όμως, οι Ιουδαίοι αντιστάθηκαν και απέρριψαν το ευαγγέλιο, τότε έκανε το αποφασιστικό βήμα και πήγαινε στους εθνικούς. Γράφει πάλι, *Και στο Ικόνιο, αφού μπήκαν μαζί μέσα στη συναγωγή των Ιουδαίων, μίλησαν με τον ίδιο τρόπο, ώστε ένα μεγάλο πλήθος, και από Ιουδαίους και από Έλληνες, πίστεψε* (Πράξεις 14:1). Στη συνέχεια αυτοί που δεν πίστεψαν, δημιούργησαν πρόβλημα, μέχρι που η πόλη διχάστηκε και πήγαν να τους λιθοβολήσουν. Πιο κάτω πάλι, διαβάζουμε τι έγινε στην Κόρινθο όταν μιλούσε με τους Ιουδαίους, *Και επειδή αυτοί εναντιώνονταν και κακολογούσαν, αφού ξετίναξε τα μιάτια του, τους είπε: Το αίμα σας επάνω στο κεφάλι σας· εγώ είμαι καθαρός· από τώρα και στο εξής θα πάω στα έθνη* (Πράξεις 18:6). Στο επόμενο κεφάλαιο μαθαίνουμε τι έγινε στην Έφεσο: *Και μπαίνοντας μέσα στη συναγωγή μιλούσε με παρηγοσία, συζητώντας τρεις μήνες, και πείθοντας για τα ζητήματα της βασιλείας του Θεού. Επειδή, όμως, μερικοί σκληρύνονταν και δεν πείθονταν, κακολογώντας τον δρόμο του Κυρίου μπροστά στο πλήθος, αφού απομακρύνθηκε απ' αυτούς, αποχώρισε τους μαθητές, συζητώντας καθημερινά στη σχολή κάποιου που λεγόταν Τύραννος. Κι αυτό έγινε για δύο χρόνια· ώστε, όλοι εκείνοι που κατοικούσαν στην Ασία άκουσαν τον λόγο του Κυρίου Ιησού, και οι Ιουδαίοι και οι Έλληνες* (Πράξεις 19:8-10).

Το ίδιο συμβαίνει και στη Ρώμη. Όταν έφτασε αιχμάλωτος, κρατούμενος στη Ρώμη, τρεις μέρες μετά κάλεσε τους άρχοντες των Ιουδαίων, και άρχισε να τους λέει πως βρίσκεται εκεί, όχι γιατί έκανε κάτι κακό αλλά για την ελπίδα του Ισραήλ. Δεν μας έχει πει κάποιος κάτι για σένα, του απάντησαν, πες μας λοιπόν. Γράφει από το εδάφιο 23 και μετά: *Και αφού του διόρισαν μία ημέρα, ήρθαν σ' αυτόν στο κατάλυμα πολλοί· στους οποίους εξέθεσε με μαρτυρίες τη βασιλεία του Θεού, και τους έπειθε στα σχετικά με τον Ιησού, και από τον νόμο του Μωυσή και από τους προφήτες, από το πρωί μέχρι το βράδυ. Και άλλοι μεν πείθονταν στα λεγόμενα, άλλοι όμως απιστούσαν. Και καθώς ήσαν ασύμφωνοι αναμεταξύ τους, αναχωρούσαν, αφού ο Παύλος είπε έναν λόγο, ότι: Καλά μίλησα το Πνεύμα το Άγιο στους πατέρες μας διαμέσου του προφήτη Ησαΐα· που έλεγε: «Πήγαινε σε τούτο τον λαό και πες: Με την ακοή θα ακούσετε, και δεν θα εννοήσετε· και βλέποντας θα δείτε, και δεν θα καταλάβετε. Επειδή, η καρδιά τούτου του λαού πάχυνε, και με τα αυτιά άκουσαν βαριά, και έκλεισαν τα μάτια τους· μήπως κάποτε δουν με τα μάτια, ακούσουν με τα αυτιά, και εννοήσουν με την καρδιά, και επιστρέψουν, και τους γιατρέψω». Ας είναι, λοιπόν, σε σας γνωστό ότι, στα έθνη στάλθηκε το σωτήριο μήνυμα του Θεού· αυτοί και οι άκουσαν» (Πράξεις 28:23-28).*

Κάθε φορά λοιπόν, στη διακονία του, συμβαίνει το ίδιο και το ίδιο. Οι Ιουδαίοι απορρίπτουν, κάποιος ελάχιστοι πιστεύουν, αλλά με την απόρριψη αυτή, το ευαγγέλιο πηγαίνει στα έθνη και τα έθνη το δέχονται! Στην ιστορία με τον εκατόνταρχο θυμάστε τι είπε ο Χριστός: *Ακούγοντας δε ο Ιησούς, θαύμασε, και είπε σ' αυτούς που τον ακολουθούσαν: Σας διαβεβαιώνω, ούτε στον Ισραήλ δεν βρήκα τόσο μεγάλη πίστη. Και σας λέω ότι θα 'ρθουν πολλοί από ανατολή και δύση, και θα καθίσουν μαζί με τον Αβραάμ και τον Ισαάκ και τον Ιακώβ στη βασιλεία των ουρανών· ενώ οι γιοι της βασιλείας θα ριχτούν έξω, στο σκοτάδι το εξώτερο· εκεί θα είναι το κλάμα και το τρίξιμο των δοντιών* (Ματθαίος 8:10-12). Επίσης στην παραβολή του αμπελώνα, ο Χριστός είπε, *Γι' αυτό, σας λέω ότι, η βασιλεία του Θεού θα αφαιρεθεί από σας, και θα δοθεί σε έθνος που κάνει τούς καρπούς της* (Ματθαίος 21:43).

Αυτό που είπε ο Χριστός, είναι αυτό που συνέβη στον Παύλο. Και ο Παύλος που το έχει ζηήσει το γράφει. Η ιστορία γίνεται θεολογία: **με την πώση τους έγινε η σωτηρία στα έθνη** (Ρωμ. 11:11β). Ο Θεός μέσα στην κυριαρχία Του και την σοφία Του υπερκέρασε την απιστία του Ισραήλ για τους δικούς του σκοπούς, για τη σωτηρία των εθνών.

Κώδικας Αγιοσύνης

του αιδ. Στ. Δεληγιάνη

Εφεσίους 4:17 – 5:21

Ο Θεός ένωσε Ιουδαίους και Εθνικούς σε ένα σώμα και λαό, την Εκκλησία, που αποτελεί τη νέα δημιουργία και απόκτημα του Θεού (Εφεσίους 1-3), η οποία και καλείται να 'περπατήσει' άγια της θείας πρόσκλησης που έχει, ζώντας στη ζωή της 'συμφιλίωσης' που ο Θεός έφερε τα μέλη της και, παράλληλα, διατηρώντας και αυξάνοντας την ενότητα στη ζωή της μέσω των χαρισμάτων (Εφεσ. 4:1-16).

Στην ενότητα που ξεκινά από το 4:17, ο απ. Παύλος εξηγεί εκτενέστερα – αρχικά, από αρνητικής πλευράς και ύστερα, από το 4:24 και εφεξής, και από αρνητικής και από θετικής πλευράς – και λεπτομερέστερα, το πώς κάθε επί μέρους μέλος του λαού του Θεού μπορεί κατάλληλα να πραγματοποιήσει το μέρος που του αναλογεί, ώστε να συμβάλει στην αύξηση του σώματος «εις οικοδομήν έαυτού εν αγάπη» (4:16). Συγκεκριμένα, για τους Εθνικούς πιστούς το να ζουν όπως οι μη πιστοί Εθνικοί είναι επιζήμιο και αντιφατικό προς την ενότητα του 'νέου ανθρώπου' που δημιούργησε ο Θεός εν Χριστώ, καθώς μία τέτοια στάση και συμπεριφορά αποτελεί μέρος της παλαιάς δημιουργίας/ αιώνα, που βρίσκεται στα δεσμά του πνευματικού και ηθικού χάους, της έχθρας και της δυσαρμονίας.

Ο 'Κώδικας Αγιοσύνης' της Εφεσίους: Ένας Απόηχος της Παλαιάς Διαθήκης¹

Όπως έχει ήδη αναφερθεί στο εισαγωγικό άρθρο αυτής της σειράς, η θεολογική σκέψη του απ. Παύλου για το Θεό, τον άνθρωπο, τη λύτρωση, την υπόσχεση και το νόμο, την εσχατολογία και άλλα, εδράζεται στην Παλαιά Διαθήκη. Κατά συνέπεια, η θεολογική σκέψη του απ. Παύλου για τη στάση και ζωή που πρέπει να φανερώνει ο λαός του Θεού ως λαός διαθήκης, στην καθημερινή του ζωή, δε θα μπορούσε να αποτελεί εξαίρεση, η οποία παρομοίως εδράζεται στην Παλαιά Διαθήκη και 'φιλτράρεται' μέσα από το πρόσωπο του Χριστού.

Λέξη κλειδί, στην έναρξη κιόλας της περικοπής (4:17), που επιβεβαιώνει το γεγονός αυτό, θεωρώ πως αποτελεί η λέξη «μαρτύρομαι»,² την οποία ο απ. Παύλος χρησιμοποιεί στο Εφεσ. 4:17 όχι με την – συνήθη της – έννοια, για πρόσκλησης κάποιου ως μάρτυρα (του Θεού ή στοιχείων της φύσης), αλλά με αυτήν της κατηγορηματικής–αυστηρής προειδοποίησης και σύστασης. Αυτό που είναι αξιοσημείωτο σχετικά με τη λέξη «μαρτύρομαι» είναι πως αυτή, στην Παλαιά Διαθήκη, εμφανίζεται (κυρίως με τη λέξη «διαμαρτύρομαι») μέσα στο πλαίσιο της διαθήκης

μεταξύ του Γιάχβε και του λαού Του Ισραήλ.³ Εκεί, ένας από τους ρόλους των προφητών του Θεού ήταν να έρχονται στο λαό Ισραήλ κάθε φορά που ο τελευταίος κινδύνευε να συμβιβαστεί με τη ζωή των ειδωλολατρικών εθνών που γειτνιάζαν μαζί του, προκειμένου να τον προειδοποιήσουν αυστηρά ή, στην περίπτωση που συμβιβαζόταν και παρεκτρέποταν στη ζωή των εθνών εκείνων, να τον ελέγξουν και καλέσουν σε μετάνοια, θυμίζοντάς του, παράλληλα, πως η κλήση και υποχρέωσή του ήταν να μένει πιστός στη διαθήκη και το Νόμο του Γιάχβε προς αυτόν, δίχως συμβιβασμούς με τα άλλα έθνη. Και όλα αυτά, προκειμένου να νέμεται τη θεία ευλογία και την υποσχεμένη από το Γιάχβε γη Χαναάν, ζώντας σε αυτήν ως ένας αληθινός λατρευτής του.⁴ Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση των προειδοποιητικών λόγων του Μωυσή προς το λαό Ισραήλ, στο βιβλίο του Δευτερονομίου (32:46, 47), λίγο προτού ο λαός του Θεού εισέλθει στη γη της Επαγγελίας για να την κατακτήσει.

Και είπε πρὸς αὐτούς, Θέσατε τὰς καρδίας σας εἰς πάντας τοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους ἐγὼ σήμερον διαμαρτύρομαι πρὸς ἑσᾶς· τοὺς ὁποίους θέλετε παραγγείλει εἰς τὰ τέκνα σας νὰ προσέχωσιν εἰς τὸ νὰ ἐκτελῶσι, πάντας τοὺς λόγους τοῦ νόμου τούτου. Διότι οὗτος δὲν εἶναι εἰς ἑσᾶς λόγος μάταιος· ἐπειδὴ αὕτη εἶναι ἡ ζωὴ σας· καὶ διὰ τοῦ λόγου τούτου θέλετε μακροημερεύσει ἐπὶ τῆς γῆς, πρὸς τὴν ὁποίαν διαβαίνετε τὸν Ἰορδάνην διὰ νὰ κληρονομήσητε αὐτήν.

Η αντίληψη για το λαό του Θεού ότι πρέπει να «περπατά» διαφορετικά από τα – ειδωλολατρικά – έθνη, αποτελούσε βασικό στοιχείο στον Ιουδαϊσμό (πρβλ. Λευιτ. 18:1-5, 24-30, 20:23), κάτι που ο Παύλος βλέπουμε να υιοθετεί στη διδασκαλία και την εν γένει 'ποιμαντική' του μέριμνα προς τις τοπικές εκκλησίες που ο ίδιος ίδρυσε (δες π.χ. Α' Θεσ. 2:12, Ρωμ. 12:1-2). Υπό αυτό το πρίσμα μπορούμε ορθά να εικάσουμε πως και στην προκειμένη περίπτωση, του Εφεσ. 4:17 κ.λπ., ο απ. Παύλος, βλέποντας ουσιαστικά το ρόλο του σε αντιστοιχία με αυτό των προφητών της Παλαιάς Διαθήκης, αναλαμβάνει έναν ανάλογο με εκείνων 'προφητικό' ρόλο, να καλέσει τις – ως επί το πλείστον 'εθνικές' στον πληθυσμό τους – παραληπτρίες τοπικές εκκλησίες της γκυκλίου αυτής επιστολής του (έμμεσα, ωστόσο, καλεί και την εν γένει Εκκλησία) να μείνουν σε μία στάση πίστης στην εν Χριστώ διαθήκη του Θεού προς αυτούς, δίχως συμβιβασμούς με την πρότερη αμαρτωλή ζωή τους ως εθνικοί (πρβλ. Εφεσ. 2:11,12),⁵ της ειδωλολατρίας και του πνευματικού και ηθικού σκοταδιού και χάους της παλαιάς δημιουργίας και αιώνα, που επίκεντρο έχει τον άνθρωπο και τις αμαρτωλές επιθυμίες του και όχι τον ένδοξο Θεό και το άγιο θέλημά Του, «τὸ ἀγαθὸν

καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον». Μάλιστα, ὡπως πιστεύεται, ὁ Παῦλος υπαινίσσεται τοὺς λόγους τοῦ προφήτη Μιχαΐα (6:6-8),⁶ ὅταν ὁ πρῶτος προτρέπει τοὺς παραλήπτες τῆς ἐπιστολῆς του να προσέχουν «πῶς να περπατοῦν ἀκριβῶς» καὶ σύμφωνα με τὸ θεῖο θέλημα (Ἐφεσ. 5:15, 17).⁷ Ἄν αὐτὸ ὄντως ἰσχύει, τότε ὁ ἀπ. Παῦλος, αὐτὸ που πιθανόν προσπαθεῖ με τὸν πλέον κατηγορηματικὸ τρόπο να συστήσει στους πιστοὺς, εἶναι να ζουν με *συνέπεια* καὶ *πιστότητα* πρὸς τὴ θεία ἐν Χριστῷ διαθήκη καὶ τὶς ἀπαιτήσεις που ἀπορρέουν ἀπὸ αὐτήν, ὥστε να ἐπιτελοῦν ὀρθά τὸ ρόλο τους ως νέος ναός καὶ δημιουργία τοῦ Θεοῦ, που πρωτίστως εἶναι ἕνας *λατρευτικός* ρόλος, καὶ να νέμονται τὶς ἐν Χριστῷ ουράνιες εὐλογίες τοῦ Θεοῦ (Ἐφεσ. 1:3-14).

Συνεπῶς, σκοπὸς τῆς *αυστηρῆς σύστασης* καὶ *προειδοποίησης* τοῦ ἀπ. Παύλου, που εἰσάγεται με τὸ «μαρτύρομαι» στο 4:17 καὶ διατρέχει ὅλη τὴν περικοπὴ μέχρι τὸ 5:18α, εἶναι οἱ πιστοί, καθὼς ἀντιλαμβάνονται τὸ θεῖο ρόλο καὶ ἀποστολὴ που ἔχουν ως ὁ νέος, πνευματικὸς ναός καὶ οἶκος τοῦ Θεοῦ, να φροντίζουν να διατηροῦν τὸν οἶκο αὐτὸ «ἀδιάφθορο» καὶ ἅγιο γιὰ τὸ Θεό, προκειμένου αὐτός: **α.** να ἀποτελεῖ ἕναν τόπο «φιλόξενο» γιὰ τὴν *ἐνδοξη παρουσία τοῦ Θεοῦ* (*shekema*), ὥστε αὐτὴ να τὸν πληροῖ πάντοτε (πρβλ. Ἐξοδ. 40:34, Ἀ΄ Βασ. 8:10, 11, Β΄ Χρον. 5:13, 14) καὶ **β.** να συνεχίζει, στὴ βάση τῆς νίκης τοῦ Χριστοῦ καὶ ὅ,τι ἀπορρέει ἀπὸ αὐτήν,⁸ καὶ τοῦ ἔργου καὶ τῆς ἐνέργειας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στὴ ζωὴ του (στὴ ζωὴ των πιστῶν), να συνοικοδομεῖται καὶ να αὐξάνει διαρκῶς, ὥστε να ἐξαπλωθεῖ καὶ γεμίσει – κι ὡς ἐκ τούτου καὶ ἡ *shekema/ ἐνδοξη παρουσία τοῦ Θεοῦ* – ὀλόκληρη τὴ γῆ (Ἐφεσ. 1:23, 3:6, πρβλ. Ἀββ. 2:14), φανερώνοντας καὶ διακηρύττοντας ἔτσι τὴν «πολυποίκιλη σοφία τοῦ θεοῦ» (Ἐφεσ. 3:10).

Επομένως, ὡπως ἀκριβῶς οἱ Ἰουδαῖοι Χριστιανοὶ δεθὰ πρέπει πλέον να εἶναι προσκολλημένοι στα παλαιά, διαχωριστικὰ κριτήρια που ὁ νόμος ὀριζε, καὶ που ὡς ἀποτέλεσμα εἶχαν τὸ διαχωρισμὸ τους ἀπὸ τοὺς Ἐθνικούς Χριστιανούς, ἔτσι καὶ οἱ Ἐθνικοὶ Χριστιανοί, προτρέπονται στο Ἐφεσ. 4:17 κ.λπ. να μὴ μένουν προσκολλημένοι σε ὅλα ἐκεῖνα τὰ πράγματα που τοὺς διέκριναν ὡς *εθνικούς* ἀπὸ τὸ λαὸ Ἰσραὴλ καὶ φανέρωναν τὸ χωρισμὸ καὶ ἀποξένωσή τους ἀπὸ τὸ Θεό καὶ τὸ λαὸ τῆς διαθήκης Του στὴν Παλαιὰ Διαθήκη.

Η Πρόκληση του Εφесίου 4:17-5:21 για τη Σημερινή Εκκλησία

ΜΙΑ ΝΕΑ ΖΩΗ: Με τὸν ἐρχομὸ ἐν Χριστῷ τοῦ νέου αἰῶνα ἔχουμε μίαν νέα διαθήκη, μίαν νέα δημιουργία με νέα, ἀγαθὰ ἔργα (Ἐφεσ. 2:10), μίαν νέα ἀνθρωπότητα καὶ ἀνθρώπο (Ἐφεσ. 2:15) καὶ μίαν νέα, ἅγια ζωὴ. Αὐτὴ ἡ ζωὴ δε συμμορφώνεται με τὸ εἰδωλολατρικὸ πλαίσιο τῆς παλαιᾶς δημιουργίας καὶ τὸν παρόντα πονηρὸ αἰῶνα, ἀλλὰ με τὸν ἅγιο Θεὸ καὶ τὴ ζωὴ Του καὶ ἀντανακλᾷ τὴν *ἐνδοξη εἰκόνα* Του, που ἀντικατοπτρίζει τὸν *στον καινὸν ἄνθρωπον τὸν κατὰ θεὸν κτισθέντα ἐν δικαιοσύνη καὶ ὁσιότητι τῆς ἀληθείας* (4:17-5:21, πρβλ. Ρωμ. 12:2). Οἱ πιστοί, ἀν καὶ ζουν μέσα στον παλαιὸ αἰῶνα, ὡστόσο, καὶ ἐπειδὴ ἀνήκουν στο Χριστὸ, ἀνήκουν στο νέο αἰῶνα τῆς ἐν Χριστῷ νέας δημιουργίας τοῦ Θεοῦ, που ἔχει ὡς ἐπακόλουθο μίαν

ζωὴ που ἐκφράζει τὴ νέα αὐτὴ πραγματικότητα. Κατὰ συνέπεια, καὶ καθὼς τὸ χαρακτηριστικὸ γνώρισμα τῆς ἀληθινῆς Εκκλησίας εἶναι ἡ διαρκὴς μαρτυρία καὶ ἐπέκταση τῆς ἐνδοξης παρουσίας τοῦ Θεοῦ στον κόσμο, – πρῶτα στὶς οικογένειές μας, μετὰ στους ἄλλους μέσα στὴν Εκκλησία, μετὰ στὴ γειτονιά, τὴν πόλη καὶ τὴ χώρα μας καὶ τελικὰ σε ὅλη τὴ γῆ –, ὡς Χριστιανοί, καλούμαστε να ζοῦμε «μὴ ὡς ἄσοφοι ἀλλ’ ὡς σοφοί», ὥστε να μπορούμε να φέρνουμε καρπὸ σε νέα, κατὰ Χριστὸ ζωὴ καὶ ἔργα (πρβλ. Ἐφεσ. 2:10, 5:9), καὶ ἔτσι να συμβάλλουμε ὥστε ἡ ἐνδοξη παρουσία τοῦ Θεοῦ (*shekema*) διὰ τῆς Εκκλησίας να ἐπεκτείνεται καὶ ἐξαπλώνεται σε ὅλη τὴ γῆ. Καὶ αὐτὸ μπορεῖ να συμβεῖ μόνο ὅταν δεχτοῦμε πῶς δὲν εἶναι μόνο προνόμιο, ἀλλὰ καὶ υποχρέωσή μας να μένουμε μακριὰ τῆς παλιᾶς σκιᾶς καὶ τὸ σκοτάδι αὐτοῦ τοῦ κόσμου τοῦ ἀπαίσιου δημιουργίας, που προσπαθοῦν να μας παρουσιάσουν *τὴν ἀμαρτία ὡς κάτι το φυσιολογικὸ καὶ τὴ δικαιοσύνη ὡς κάτι το περίεργο*,⁹ καὶ να ζοῦμε κάτω ἀπὸ τὸ ἐνδοξο φῶς τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ· τὸ Λόγο τῆς Ἀλήθειας Του, τὴν προσευχὴ καὶ τὴν ἐν Χριστῷ ἀδελφικὴ κοινωνία τῆς ἀγάπης.

ΜΙΑ ΝΕΑ ΛΑΤΡΕΙΑ: Στὴν κορύφωση των προειδοποιήσεων καὶ των προτροπῶν τοῦ ἀπ. Παύλου ἐρχεται να προσθέσει τὸ, «πληροῦσθε ἐν πνεύματι, λαλοῦντες ἑαυτοῖς [ἐν] ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ᾄδοντες καὶ ψάλλοντες τῇ καρδίᾳ ὑμῶν ἰν τῷ κυρίῳ» (5:18-19, πρβλ. Κολ. 3:16, 17), δείχνοντας στους πιστοὺς τὸ ποιος εἶναι ὁ *συνεχῆς*, ἀλλὰ καὶ *τελικὸς* σκοπὸς καὶ ἀποστολὴ τῆς ζωῆς τους: *ἡ λατρεία τοῦ Θεοῦ*. Με ἄλλα λόγια, ἡ Χριστιανικὴ κοινότητα, που περιβάλλεται ἀπὸ ἕναν κόσμο που χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὴν ἀγνοία γιὰ καὶ τὴν ἀποξένωση ἀπὸ τὸ Θεό καὶ τὸ θέλημά Του καὶ τὴν ἀνηθικότητα, μέρος τοῦ οὐοῦ πλαισίου υπῆρξαν πολλὰ ἀπὸ τὰ μέλη τῆς στο παρελθόν (Ἐφεσ. 4:17-19, πρβλ. 2:11-12), τώρα, καλεῖται ἀπὸ τὸν ἀπ. Παῦλο να προσφέρει τὸν εαυτὸ καὶ τὴ ζωὴ τῆς ὀλοκληρωτικὰ στο Θεό, προκειμένου *το Ἅγιο Πνεῦμα να τὴν ἐλέγχει πλήρως*,¹⁰ ὥστε στὴ συνέχει καὶ να τὴν *ὀδηγεῖ* σε διαρκὴ ἐν Χριστῷ λατρεία πρὸς τὸ Θεό.¹¹ Αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι λατρεία «ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ» (Ἰωαν. 4:23). Κάθε τι ἄλλο, ἀκόμη καὶ τὸ εἶδος καὶ ὁ τρόπος τῆς λατρείας μας πρὸς τὸ Θεό, ελάχιστονα σημασία ἔχει.

Ἀς μὴ ξεχνούμε ποτέ πῶς ὅποια καὶ εἴδη εἶναι ἡ ἀποψὴ μας γιὰ τὸν τρόπο καὶ ἐκφραση τῆς θείας λατρείας, ἕνα πράγμα εἶναι σίγουρο, πῶς ἡ *γνησιότερη ἐκφραση λατρείας, κι ὡς ἐκ τούτου, ἀγάπης πρὸς τὸ Θεό, δὲν εἶναι – καὶ δε μπορεῖ να εἶναι – ἄλλη ἀπὸ τὴ φανέρωση ἐνός ἀληθινοῦ καρποῦ ἀγαθοσύνης, δικαιοσύνης καὶ ἀληθείας ἀπὸ μίαν ζωὴ που βρίσκεται ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ* (Ἐφεσ. 5:8, 9, Ματθ. 5:13-16, Ἰωαν. 14:15-17, 21, 15:10, Ἀ΄ Ἰωαν. 1:7, 2:10, πρβλ. Ἀ΄ Σαμ. 15:22).

«Ἡ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ ΠΟΥ ΠΡΑΤΤΕΙ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ
στο ὄνομα τοῦ Χριστοῦ ἀποτελεῖ
μίαν δοξολογία στο Θεό τῆς ἀγάπης, που εἶναι ὁ
Θεός τοῦ δίκαιου»¹²

Ὁ αἰδ. Σταύρος Δεληγιάννης εἶναι ποιμένας τῆς Ε.Ε.Ε. Βεροίας.

Υποσημειώσεις

¹ Επιλεγμένη Βιβλιογραφία:

- Allen, L. C.** *The Books of Joel, Obadiah, Jonah, & Micah*. NICOT G. Rapids, Mi.: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1976.
- Bauer, Walter.** *A Greek-English Lexicon of the New Testament and other Early Literature*. 2nd Edition. Chicago: The University of Chicago Press, 1957, 1979.
- Beale, G. K.** "Ephesians" (Ανέκδοτες Σημειώσεις στο Μάθημα Exegesis of Ephesians). Gordon-Conwell Theological Seminary, 1999a. *The Temple and the Church's Mission: A Biblical Theology of the Dwelling Place of God*. NSBT; D. Grove, Illinois: InterVarsity Press/ Apollos, 2004. "Eden, the Temple and the Church's Mission in the New Creation." *Journal of Evangelical Theological Society* 48 (March 2005): 5-31.
- Deligiannis, S. A.** 'An Exegesis of Micah 6:6-8' (Ανέκδοτη Εργασία στα πλαίσια του Μαθήματος Exegesis in the Minor Prophets). Gordon-Conwell Theological Seminary, 2000b.
- Δεληγιάννης, Σ. Α.** «Ο Θεός που αποκαθιστά τον πεσμένο κόσμο: Προς Εφεσίους Επιστολή». *Αστήρ της Ανατολής*, Ιανουάριος, 2007, σελ. 10-12. «Εκκλησία: Η Νέα Ανθρωπότητα και ο Εσχατολογικός Ναός». *Αστήρ της Ανατολής*, Απρίλιος 2007, 107-110.
- Du Preez, J.** "Social Justice: Motive for the Mission of the church." *Journal of Theology for Southern Africa* 53 (Dec. 1995).
- Καραβιδόπουλος, Ι. Δ.** *Αποστόλου Παύλου Επιστολές προς Εφεσίους, Φιλιππίους, Κολοσσαείς, Φιλήμονα*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 1992.
- Kittel, Gerhard Ed.** *Theological Dictionary of the New Testament*. Vol. IV. Transl. by G. W. Bromiley. G. Rapids, Michigan: Eerdmans Publishing Co., 1967.
- Kline, M. G.** *Images of the Spirit*. Eugene, Oregon: Wipf and Stock Publishers, 1999. **Ladd, G. E.** *A Theology of the New Testament*. Revised Edition. G. Rapids, Michigan: Wm. B. Eerdmans Publ. Co., 1993. **Lincoln, A. T.** *Ephesians*. WBC Dallas, TX.: Word Inc., 1990.
- McComiskey, T. E. Ed.** *The Minor Prophets-Micah*. G. Rapids Michigan: Baker Books, 1993.
- Pate, C. M.** *The End of the Age Has Come: The Theology of Paul*. G. Rapids, Michigan: Zondervan Publishing House, 1995. **Ross, Allen P.** *Recalling the Hope of Glory: Biblical Worship from the Garden to the New Creation*. G. Rapids, Michigan: Kregel Publications, 2006.
- Vine, W. E.** *Vine's Expository Dictionary of New Testament Words*. Unabridged Ed. McLean, Virginia: Mac Donald Publishing Company.
- Waltke, B.** *Micah*. Tyndale O.T.C. Downers Grove, Illinois: InterVarsity Press, 1988.
- Wells, D. F.** *Losing our Virtue: Why the Church Must Recover its Moral Vision*. G. Rapids, Michigan: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1998.
- Wright, N. T.** *Paul: In Fresh Perspective*. Minneapolis, MN: Fortress Press, 2005.

² Η λέξη «μαρτύρομαι» κυρίως σημαίνει *καλώ κάποιον* (το Θεό, ή στοιχεία της φύσης) *ως μάρτυρα ή καλούμε ως μάρτυρα, προειδοποιώ κατηγορηματικά, επιμένω, ικετεύω, εξορκίζω* (Bauer, Vine, Kittel).

³ Δες π.χ. Δευτ. 4:26, 8:19, 30:19, 31:28, 32:46, Α' Σαμ. 8:9, Β' Βασ. 17:13, 15, Β' Χρον. 24:19, Ψαλμ. 50:7, 81:8 [στους 70οντα, 49:7 και 80:8 αντίστοιχα], Ζαχ. 3:6, Μαλ. 2:14.

⁴ Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα του προφήτη Μιχαία, που μέσα στο πλαίσιο της προειδοποίησης και προετοιμασίας του λαού να εισέλθει και να λατρεύσει αληθινά το Θεό στο ναό Του, χρησιμοποιεί εκφράσεις και έννοιες που συναντώνται στο Εφεσ. 4:17-5:21, με κύρια αυτή του «περπατήματος» σύμφωνα με το θείο θέλημα (Μιχ. 6:8).

⁵ Η έκφραση «εθνικός» από τον απ. Παύλο στο σημείο αυτό της επιστολής του είναι φανερό πως δε θέλει να προσδώσει κάποιο συγκεκριμένο εθνολογικό προσδιορισμό, αλλά το *αποξενωμένο* από το Θεό και *αντίθετο* προς Αυτόν και το άγιο θέλημά Του ηθικο-πνευματικό πλαίσιο που τα ειδωλολατρικά έθνη ζούσαν.

⁶ Ο Μιχαίας, στο πλαίσιο της συγκεκριμένης περικοπής, [α. εξωγενώς: απειλή και φόβος εισβολής της Ασσυρίας στο βασίλειο του Ιούδα και β. ενδογενώς: ηθική και πνευματική διαφθορά των ιερέων του ναού, που περιόριζαν την πνευματική ζωή μόνο στο επίπεδο των τελετουργικών υποχρεώσεων], υιοθετεί ένα ρόλο 'ιερατικό,' και γνωστοποιεί στους φοβισμένους συμπατριώτες του, που τρέχουν να βρουν καταφύγιο για την ίδια τους τη ζωή στο ναό του Κυρίου, τις *απαιτήσεις* της Τορά (του Νόμου) για είσοδο στο ναό (πρβλ. Ψαλμ. 15:1-5α, 24:3-6), επαναφέροντάς τους στην *ορθή* διδαχή της πιστής υπακοής της και όχι του 'άδειου τελετουργισμού,' προκειμένου να είναι *έτοιμοι* να πλησιάσουν τον Κύριο στο ναό Του (McComiskey, 726, Waltke, 192).

⁷ Allen, *The Books of Joel, Obadiah, Jonah, & Micah*, σελ. 374.

⁸ Πρβλ. Εφεσ. 1:3-14, 19-23, 2:13-22, 3:6, 10.

⁹ Σύμφωνα με τον ευαγγελικό θεολόγο David F. Wells, αυτό αποτελεί τον ορισμό της *κοσμικότητας* [*"Worldliness is that system of values, in any given age, which has at its center our fallen human perspective, which displaces God and his truth from the world, and which makes sin look normal and righteousness seem strange"*].

¹⁰ Αυτή, ουσιαστικά, είναι η (βαθύτερη) έννοια του Παύλειου λόγου και προσαγής προς τους πιστούς, στο Εφεσ. 5:18β, «πληρούσθε ἐν πνεύματι» (Ross, 440).

¹¹ Η έκφραση «[ἐν] ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς» διατυπώνει τον-πρώιμο-τρόπο λατρείας που ακολουθούσε η πρωτοχριστιανική κοινότητα προτού αναπτύξει περαιτέρω τη λειτουργική της. Αν και οι απόψεις κάπως δίστανται, ωστόσο οι περισσότεροι συμφωνούν πως οι «ὑμνοι» και οι «πνευματικές ᾠδές» αποτελούσαν πρώιμους χριστιανικούς ὑμνους δοξολογίας και ευχαριστίας προς το πρόσωπο του Θεού ενώ οι «ψαλμοί» θα πρέπει να ήταν Ψαλμοί του Εβραϊκού Ψαλτηρίου, που περιέχονταν στο 'υμνολόγιο' του ναού και ψέλνονταν, κατά το πρότυπο της Παλαιάς Διαθήκης, με συνοδεία έγχορδων μουσικών οργάνων (Ross, 261, 439).

¹² Du Preez, σελ. 46.

Η Συμμετοχή των Χριστιανών στα Κοινά

Πρόκληση για την Επέκταση της Βασιλείας του Θεού

του κ. Στ. Κατσάρκα

Ο Κάρολος Ντίκενς, ο μεγάλος άγγλος συγγραφέας, στο γνωστό μυθιστόρημά του «Ιστορία Δύο Πόλεων» απαριθμεί μερικά από τα αδικήματα που επέσυραν την ποινή του θανάτου στην Αγγλία μέχρι το 1826, οπότε οι νόμοι άρχισαν να γίνονται κάπως πιο ανθρώπινοι: Όποιος κατασκεύαζε και κυκλοφορούσε πλαστά χρήματα, τιμωρούνταν με θάνατο· όποιος κακολογούσε ή έβριζε κάποιους «υψηλά ιστάμενους», τιμωρούνταν με θάνατο· όποιος άνοιγε κρυφά ένα ξένο γράμμα, τιμωρούνταν με θάνατο· όποιος υπεξαιρούσε ένα μικρό ποσό, σαράντα σελίνια ας πούμε, τιμωρούνταν με θάνατο· αν κάποιος ανθρωπάκος έφευγε παίρνοντας μαζί του το άλογο που τούχαν εμπιστευτεί για να το φυλάξει για λίγη ώρα, τιμωρούνταν με θάνατο· αν ένας νομισματοκόπος έβγαζε ένα σελίνι όχι σύμφωνα με τις κανονικές προδιαγραφές, τιμωρούνταν με θάνατο. Τα τρία τέταρτα από τις πράξεις που θα μπορούσαν να θεωρηθούν παράνομες, περισσότερα δηλαδή από διακόσια αδικήματα, τιμωρούνταν με θάνατο. Σε αρκετές από τις χώρες του λεγόμενου τρίτου κόσμου, καθώς και σε χώρες με ολοκληρωτική διακυβέρνηση όπως η κομμουνιστική Κίνα, επικρατεί ακόμα και σήμερα ένα ανάλογο καθεστώς. Τι έχουν κάνει και τι κάνουν οι χριστιανοί σ' ολόκληρο τον κόσμο για ν' αλλάξει αυτή η κατάσταση; τι έχουν κάνει και τι κάνουν σε χώρες και για χώρες όπου παραβιάζονται τ' ανθρώπινα δικαιώματα; τι κάνουν για να καταπολεμήσουν την κοινωνική αδικία, τις αρρώστιες, τις φυλετικές διακρίσεις, τις διακρίσεις ανάμεσα στα φύλα; τι κάνουν για να εμποδίσουν τη μόλυνση του περιβάλλοντος; τι κάνουν για να γίνει σ' ολόκληρο τον κόσμο σεβαστή η ανθρώπινη προσωπικότητα κι η ανθρώπινη ζωή; πόσο ευαίσθητοι είναι απέναντι σ' όλα αυτά τα προβλήματα σύμφωνα με το πρότυπο του Αρχηγού και Θεμελιωτή της πίστης τους; Και το κυριότερο: έχουμε άραγε κατασταλαγμένες απόψεις πάνω σ' αυτά τα προβλήματα που αρκετά απ' αυτά, όπως οι κάθε είδους ρατσισμοί, αφορούν και τη δική μας καθημερινή ζωή; Να μερικά ερωτήματα που δεν ακούγονται δυστυχώς τόσο συχνά ανάμεσά μας. Κι ωστόσο, αν θέλουμε νάμαστε σωστοί χριστιανοί, θα πρέπει να μας προβληματίσουν καθημερινά. Αν θέλουμε νάμαστε σωστοί χριστιανοί οφείλουμε να πάρουμε θέση σε όλα αυτά, όχι με πρόχειρο και ευκαιριακό τρόπο όπως γίνεται συχνά στη χώρα μας, παρά με υπευθυνότητα, με μελέτη, με γνώση. Εδώ και πολλά χρόνια, σε όλες σχεδόν τις ομιλίες μας αυτού του συνεδρίου, επαναλαμβάνουμε από τούτη δω τη θέση πόσο ολέθριο στάθηκε για

τους χριστιανούς και για την εκκλησία του Χριστού το ότι για αιώνες έχουν αποσυρθεί απ' όλους τους τομείς της ζωής, περιορίζοντας τη δραστηριότητά τους μονάχα στα πλαίσια της εκκλησίας. Χωρίς συμμετοχή στον τομέα του στοχασμού και της φιλοσοφίας, στον τομέα της επιστήμης, στον τομέα της τέχνης, στον τομέα της πολιτικής -με μια μονάχα εξαίρεση στα τελευταία χρόνια: την εμπλοκή της εκκλησίας στην πολιτική ζωή των Ηνωμένων Πολιτειών χωρίς επαρκή προετοιμασία, χωρίς σωστές ιδεολογικές βάσεις, χωρίς τα κατάλληλα βιβλικά στηρίγματα, με αποτελέσματα καθόλου ευχάριστα για την υπόθεση του ευαγγελίου. Ποιος και τι φταίει άραγε για τέτοιου είδους φαινόμενα;

Ας ρίξουμε μια ματιά στον τίτλο της ομιλίας μας: «Η συμμετοχή των χριστιανών στα κοινά - πρόκληση για την επέκταση της βασιλείας του Θεού». Δεν πρόκειται μονάχα για το ερώτημα αν και κατά πόσο κάποιοι χριστιανοί είναι σκόπιμο ή ωφέλιμο ν' ασχοληθούν με την πολιτική. Αυτό είναι ένα μάλλον εξειδικευμένο πρόβλημα και απασχολεί πολύ λίγους. Εμάς τους πολλούς, τους «κοινούς θνητούς», πρέπει να μας απασχολήσουν πιο θεμελιακά ερωτήματα. Και το κυριότερο απ' αυτά είναι ποιες είναι οι αρχές επάνω στις οποίες θα πρέπει να στηριχθεί ο χριστιανός -και κάθε σωστός άνθρωπος- για ν' αποτελέσει μια ολοκληρωμένη προσωπικότητα σαν σωστός πολίτης με γερά θεμελιωμένες απόψεις, σαν σωστό μέλος της οργανωμένης κοινωνίας μας σύμφωνα με τις προδιαγραφές που ορίζει ο Λόγος του Θεού.

Σαν απάντηση στο ερώτημα αυτό θα διατυπώσουμε κάποιες αρχές που ισχύουν για όλους τους πολιτισμένους ανθρώπους σήμερα. Εύκολα θα διαπιστώσουμε ότι όλες αυτές οι αρχές βασίζονται στην Αγία Γραφή, αντίθετα με όσα ισχυρίστηκαν και ισχυρίζονται κάποιοι κακόπιστοι, που διαστρεβλώνοντας ορισμένα μέρη του Λόγου του Θεού υποστήριζαν και υποστηρίζουν τις φυλετικές διακρίσεις, τη θανατική ποινή, τη δουλεία παλιότερα κι άλλα παρόμοια. Πρέπει μάλιστα να προσθέσουμε, αν θέλουμε να είμαστε δίκαιοι, πως ενώ όλες αυτές οι αρχές στηρίζονται στη Βίβλο, δεν ήταν μονάχα οι χριστιανοί που συνέβαλαν στο να διαμορφωθούν και να εμπνευσθούν στη συλλογική συνείδηση της πολιτισμένης ανθρωπότητας. Ο Θεός παρέχει τη χάρη Του και φωτίζει και διαπαιδαγωγεί ολόκληρη την ανθρωπότητα σύμφωνα με τις αρχές που κατά τον πιο τέλειο τρόπο διατύπωσε ο Ιησούς Χριστός. Κάποιοι στο δρόμο αυτόν είναι πρωτοπόροι, αρκετοί απ' αυτούς είναι πιστοί του Χριστού, ένα μεγάλο όμως μέρος δεν ανήκει στη χορεία των

πιστών. Και δυστυχώς, ένα μεγάλο μέρος από τους χριστιανούς βρίσκονται ακόμη πολύ πίσω στα θέματα αυτά. Να γιατί πιστεύω πως ομιλίες σαν τη σημερινή είναι χρήσιμες και απαραίτητες. Ας διατυπώσουμε λοιπόν τις αρχές μας ανοίγοντας αρκετά θέματα για συζήτηση.

Αρχή πρώτη: Όλοι οι άνθρωποι είναι πλασμένοι κατ' εικόνα και ομοίωση του Θεού, σύμφωνα με την ξεκάθαρη διατύπωση της Αγίας Γραφής. Αυτό σημαίνει ότι όλοι οι άνθρωποι έχουν αξία και αξιοπρέπεια, κι αξίζουν το σεβασμό μας κι έχουν δικαιώματα ανεξάρτητα από τη φυλή ή το φύλο όπου ανήκουν. Δυστυχώς η αρχή αυτή καταστρατηγήθηκε και παραβιάστηκε πολύ συχνά και από τους χριστιανούς που βρήκαν τάχα βιβλικά στηρίγματα για να υποστηρίξουν πως υπάρχουν ανώτερες και κατώτερες φυλές, και πως το ένα φύλο υπερτερεί από το άλλο. Μόλις πριν μερικές δεκαετίες ο Μάρτιν Λούθερ Κίγκ, μέγας χριστιανός αγωνιστής για τα δικαιώματα των αφροαμερικανών, κατηγορούνταν σαν ...κομμουνιστής από πολλούς λευκούς χριστιανούς για τις ξεκάθαρες βιβλικές θέσεις του. Με ποιες περγαμηνές τέτοιου είδους χριστιανοί –αν μπο-

ρούν να ονομάζονται χριστιανοί- θα διεκδικήσουν τη συμμετοχή τους στα κοινά σε μια σύγχρονη ελεύθερη κοινωνία; Κι ακόμη καθημερινά ζούμε κι εμείς εδώ πολλά φαινόμενα συμπεριφοράς απέναντι στους δικούς μας ξένους μετανάστες καθόλου κολακευτικά για τον πολιτισμό μας και τον χριστιανισμό μας. Ελπίζω και εύχομαι φαινόμενα απάραδεκτα που κάθε τόσο παρακολουθούμε στην κοινωνία μας, κάτι συνθήματα σε ποδοσφαιρικά γήπεδα σε βάρος ξένων μεταναστών, κάποιους καυγάδες για το ποιος θα σηκώσει ή δε θα σηκώσει τη σημαία μας, κάποιες άλλου είδους ρατσιστικές εκδηλώσεις, κάποιους εθνικιστικούς φανατισμούς που φθάνουν στα όρια της γελοιότητας και της υστερίας –όλα αυτά και τα παρόμοιά τους, ελπίζω και εύχομαι τουλάχιστον εμείς εδώ να είμαστε απαλλαγμένοι απ' όλα αυτά, από τη μανία της ομαδοποίησης, «εμείς» και «εσείς». Ελπίζω και εύχομαι να βλέπουμε τους ανθρώπους με την αξία και την αξιοπρέπεια που τους ανήκει, χωρίς να τους κολλάμε διάφορες ταμπέλες: ο αλβανός, ο γύφτος, ο νέγρος, ο εβραίος, ο τούρκος, ο μουσουλμάνος...

Κι όσο για τις διακρίσεις ανάμεσα στα φύλα, έχουμε πει κι έχουμε γράψει τόσο πολλά μέχρι τώρα, που ίσως δε χρειάζεται να πούμε περισσότερα. Θυμάμαι ωστόσο κάποια ομιλία σ' ένα χριστιανικό συνέδριο, όπου ο ομιλητής υποστήριζε πως για τα πνευματικά τουλάχιστον θέματα ο άντρας πρέπει να έχει τον τελευταίο λόγο, και η γυναίκα να υποτάσσεται ανεξάρτητα από τη δική της γνώμη. Στην πραγματικότητα το ερώτημα ποιος υποτάσσεται σε ποιον είναι πολύ πιο απλό στην απάντησή του απ' όσο προσπαθούμε να το κάνουμε. Σήμερα παντού οι αποφάσεις

παιρνονται με συζήτηση, με συναίνεση, με αμοιβαίο σεβασμό. Μέσα σ' ένα τέτοιο κλίμα δεν τίθεται θέμα υποταγής, φαινόμενα κυριαρχίας και δεσποτισμού δε χωρούν, και μονάχα κάποιιοι χριστιανοί και κάποιιοι μουσουλμάνοι εξακολουθούν και διακατέχονται από τέτοιου είδους νοοτροπίες. Κι όσο για το αν ο χριστιανός σύζυγος πρέπει να έχει τον τελευταίο λόγο στα πνευματικά θέματα, έχω γνωρίσει ζευγάρια όπου η γυναίκα ήταν υπόδειγμα πνευματικότητας και ο άντρας ένα πνευματικό μηδενικό. Με ποια λογική πρέπει αυτός ν' αποτελεί την πνευματική πρωτοπορία;

Αρχή δεύτερη: Μέσα στα πλαίσια της αξίας και της αξιοπρέπειας που έχει χαρίσει ο Θεός στον άνθρωπο περιλαμβάνεται και το δώρο της ελευθερίας, κάτι που κανείς άνθρωπος δεν έχει δικαίωμα να το στερήσει από κάποιον άλλον άνθρωπο ή από κάποιους άλλους ανθρώπους. Είναι λοιπόν αυτονόητο πως ένας χριστιανός οφείλει να είναι αντίθετος σε κάθε ολοκληρωτικό καθεστώς οποιας προέλευσης και οποιας ιδεολογικής κατεύθυνσης. Φυσικά, ελευθερία δε σημαίνει ασυδοσία, κι ακόμη –κάτι γνωστό και παραδεκτό απ' όλους –η ελευθερία μου πρέπει να εκτείνεται μέχρι τα όρια που πέρα απ' αυτά

περιορίζεται η ελευθερία ή προσβάλλεται η προσωπικότητα των άλλων. Υπάρχουν όμως κάποια πράγματα που οφείλουμε σε χριστιανούς να κάνουμε ή να αποφεύγουμε. Φυσικά, πριν απ' όλα δεν έχουμε δικαίωμα να επιβάλουμε με τη βία την καθιερωμένη ηθική σε όλους τους ανθρώπους. Αυτό το λάθος το έκανε ο Καλβίνος στη Γενεύη κι αποτέλεσε ένα από τα στίγματα της ευαγγελικής εκκλησίας. Το ίδιο έκανε κι ο Ιερώνυμος Σαβοναρόλα στη Φλωρεντία των Μεδίκων, κι είχαμε γράψει πριν λίγο καιρό πως ακόμα και στον

τόπο μας αφθονούν οι «σαβοναρόλαδες» ανάμεσα στους πιστούς, που θέλουν να διορθώσουν τα ήθη και την ηθική όλου του κόσμου καυτηριάζοντας και στιγματίζοντας διάφορα γεγονότα και φαινόμενα του κοινωνικού μας περιβάλλοντος, χωρίς φυσικά κανένα ουσιαστικό αποτέλεσμα. Πρόσφατο παράδειγμα οι «Λόρντι», το γνωστό ροκ συγκρότημα που βραβεύτηκε τον περασμένο χρόνο στο διαγωνισμό της Eurovision. Έσπευσαν τα περισσότερα από τα έντυπα μας να στιγματίσουν την εμφάνισή τους και το κείμενο του τραγουδιού τους, ενώ ουδείς ασχολήθηκε, απ' όσο ξέρω, με την ξεκάθαρη χριστιανική μαρτυρία της σουηδικής χριστιανής τραγουδίστριας στον ίδιο διαγωνισμό, με εξαίρεση το περιοδικό «Οι Θεσσαλονικείς». Και σας ρωτώ: τι κερδίσαμε απ' αυτό εκτός από την ικανοποίηση ότι «εμείς δεν είμαστε σαν κι αυτούς»; Ας ξαναγυρίσουμε όμως στο θέμα μας.

Όσο λοιπόν κι αν δεν συμφωνούμε σαν χριστιανοί, δεν μπορούμε να εμποδίσουμε δυο ομοφυλόφιλους να συμβιώνουν μόνιμα κάτω από την ίδια στέγη, κάτι που γίνεται σε πολλές χώρες του εξωτερικού για ολόκληρες δεκαετίες με αποτέλεσμα να γεννηθούν κάθε

Όλοι οι άνθρωποι είναι πλασμένοι κατ' εικόνα και ομοίωση του Θεού, σύμφωνα με την ξεκάθαρη διατύπωση της Αγίας Γραφής. Αυτό σημαίνει ότι όλοι οι άνθρωποι έχουν αξία και αξιοπρέπεια, κι αξίζουν το σεβασμό μας κι έχουν δικαιώματα ανεξάρτητα από τη φυλή ή το φύλο όπου ανήκουν

λογής προβλήματα. Βέβαια, από κει και πέρα προκύπτουν πολλά ερωτήματα όπως η μορφή, ή, αν θέλετε, το νομικό καθεστώς αυτής της συμβίωσης, και, το κυριότερο, η अपαράδεκτη απαίτηση των ανθρώπων αυτών να τους δοθεί το δικαίωμα της υιοθεσίας παιδιών, και σ' αυτό ξεκάθαρα οφείλουν ν' αντιταχθούν οι χριστιανοί, μια κι εδώ έχουμε σαφή προσβολή της αξιοπρέπειας και της προσωπικότητας των παιδιών που προορίζονται για υιοθεσία. Με το νόημα αυτό ελπίζω να καταλαβαίνετε το λάθος των αμερικανών χριστιανών που περιόρισαν τον αγώνα τους μονάχα στον τομέα της προσωπικής ηθικής, εν προκειμένω στα προβλήματα της ομοφυλοφιλίας και των αμβλώσεων, ξεχνώντας άλλα πολύ βασικά θέματα όπως η κοινωνική δικαιοσύνη, η ανθρώπινη αξιοπρέπεια, η μόλυνση του περιβάλλοντος, η διεξαγωγή πολέμων και η θανατική ποινή. Περιορίστηκαν έτσι σε ένα είδος, ας πούμε, «ηθικισμού», στενεύοντας τα πλατιά όρια που μέσα σ' αυτά μας καλεί ο Λόγος του Θεού να κινηθούμε. Και το ίδιο έγινε στο παρελθόν με τη δουλεία, με τις φυλετικές διακρίσεις και με άλλα θέματα. Θάθελα όμως εδώ να διευκρινίσω πως θα ήταν μεγάλη αδικία να κατηγορούμε τις Ηνωμένες Πολιτείες κουβαλώντας τις προκαταλήψεις και τις έμμονες ιδέες που χαρακτηρίζουν μια μεγάλη πλειοψηφία από τους συμπατριώτες μας. Οι Ηνωμένες Πολιτείες είναι μια μεγάλη και δυνατή χώρα, έχουν ένα μεγάλο συμπαγή πληθυσμό από ευαγγελικούς χριστιανούς, όμως έχουν κάποιες αντιλήψεις που εμείς εδώ στην Ευρώπη διαφωνούμε μαζί τους βρίσκοντας πως οι αντιλήψεις αυτές είναι αντίθετες με την Αγία Γραφή, και αποκλίνουν από το δρόμο που άνοιξε ο Χριστός. Αυτοί έχουν διαφορετική γνώμη. Ίσως κάποτε να καταλάβουν και να διορθώσουν κάποια πράγματα, όπως έχουν διορθώσει και αρκετά άλλα στο παρελθόν. Δεν μπορούμε όμως να παραγνωρίσουμε το γεγονός πως ενώ για τις πολιτικές τους ιδέες μπορεί κανείς να έχει αρκετές επιφυλάξεις και διαφωνίες, σαν άτομα και σαν εκκλησίες έχουν να παρουσιάσουν έργα αγάπης και θυσίας αδιανόητα για μας εδώ που σ' αυτόν τον τομέα βρισκόμαστε ακόμη πολύ πίσω. Στην πρόσφατη καταστροφή του τυφώνα «Κατρίνα» στη Νέα Ορλεάνη, η συμμετοχή των χριστιανών και των χριστιανικών οργανώσεων για τα θύματα της τραγωδίας ξεπέρασε κάθε προσδοκία, αντίθετα με την κυβέρνηση του «χριστιανού» προέδρου της χώρας που σχεδόν αδιαφόρησε. Κι ακόμη αν αναρωτηθούμε με τι άραγε ποσοστό του εισοδήματός μας βοηθούμε εμείς εδώ τέτοιες προσπάθειες κι άλλες παρόμοιες, όπως είναι οι δικές μας οργανώσεις και τα δικά μας ιδρύματα σαν τα γηροκομεία της «Λωίδας» και της Κατερίνης, τα κέντρα απεξάρτησης «Φιλήμονας» και «Κεραμέας», η « Πανελλήνια Ιεραποστολή Συμπαράστασης», ή ακόμη και διεθνείς οργανισμοί που κάθε τόσο ζητούν τη βοήθειά μας όπως η Unicef, οι «Γιατροί Χωρίς Σύνορα» και άλλοι. Είναι εύκολο να μιλάμε για ανθρώπινα δικαιώματα, να

κρίνουμε και να επικρίνουμε καταστάσεις και γεγονότα όταν όλα αυτά βρίσκονται μακριά μας. Τι κάνουμε όμως εμείς, ο καθένας μας ατομικά, για ανθρώπους που βρίσκονται κοντά μας και χρειάζονται τη βοήθεια και συμπαράστασή μας; Δόξα τω Θεώ για τις αξιέπαινες προσπάθειες κάποιων εκκλησιών του νότου και του βορρά, είναι όμως αυτό αρκετό; Σήμερα αρχίζει να εξαπλώνεται και στη χώρα μας ο θεσμός του εθελοντισμού, η οργανωμένη δηλ. εθελοντική βοήθεια προς τους πάσχοντες και τους αναξιοπαθούντες. Μας ξάφνιασαν ευχάριστα δυο-τρεις από ανάμεσά μας όταν μάθαμε για τη συμμετοχή τους στην προσπάθεια αυτή. Σε τι άραγε ποσοστό γίνεται αυτό από τους ευαγγελικούς χριστιανούς του τόπου μας; Υπάρχουν αρκετοί από μας που διαθέτουν χρόνο και που νιώθουν την ανάγκη ν' απασχοληθούν σε κάποιο έργο αγάπης. Δεν είναι εύκολο και δεν είναι για όλους. Ο Μιλτιάδης Αγγελάτος συνήθιζε να λέει: «Ανακάλιψε το χάρισμα που έχεις μέσα σου και αξιοποίησέ το κατά τον καλύτερο τρόπο για τη δόξα του Θεού». Κάτι που έκανε εκείνος στον υπέρτατο βαθμό. Μακάρι ν' ακολουθήσουμε το παράδειγμά του Κι ένα ακόμα ερώτημα: Πόσο άραγε συμβάλλουμε κι εμείς στη ρύπανση και τη μόλυνση του περιβάλλοντος, κάτι στο

Μέσα στα πλαίσια της αξίας και της αξιοπρέπειας που έχει χαρίσει ο Θεός στον άνθρωπο περιλαμβάνεται και το δώρο της ελευθερίας, κάτι που κανείς άνθρωπος δεν έχει δικαίωμα να το στερήσει από κάποιον άλλον άνθρωπο ή από κάποιους άλλους ανθρώπους

οποίο οι συμπατριώτες μας έχουν ιδιαίτερη επίδοξη; (ρίξτε μονάχα μια ματιά πόσα χαρτιά, πόσα αποσιγάρα και πόσα αντικείμενα κάθε λογής εκσφενδονίζονται από τα παράθυρα των αυτοκινήτων και με πόσα σκουπίδια γεμίζουν οι ακτές και τα δάση μας, και θα καταλάβετε τι εννοώ). Πόσο, μ' άλλα λόγια, σεβόμαστε, εκτιμούμε και καλομεταχειριζόμαστε αυτό το υπέροχο δώρο του Θεού, τη φύση που μας χάρισε; Με χαρά διαβάζω πού και πού στο περιοδικό

«Αστήρ της Ανατολής» μερικές ενθαρρυντικές ειδήσεις, όπως η συγκρότηση ομάδας για την προστασία του περιβάλλοντος στην ελληνική ευαγγελική εκκλησία Βόλου, η εκστρατεία για τον καθαρισμό της περιοχής γύρω από την ακρόπολη από την Πρώτη Εκκλησία της Αθήνας την εποχή των ολυμπιακών αγώνων, καθώς και κάποια σχετικά άρθρα γραμμένα από μια νέα νεαρή αρκετών δεκαετιών, την Ιωάννα Σαχινίδου. Μακάρι να συνειδητοποιήσουμε πως κι αυτό το κεφάλαιο, ο σεβασμός και η προστασία του περιβάλλοντος, είναι ένα από τα σημαντικά κεφάλαια για το χριστιανό που θέλει ν' ασχοληθεί με τα κοινά. Πριν από αρκετά χρόνια κάποιος από τους ομιλητές μας εδώ στη Λεπτοκαρυά διαπίστωνε μελαγχολικά πως η Greenpeace, η γνωστή διεθνής οργάνωση για την προστασία του περιβάλλοντος, βρίσκεται στα χέρια ανθρώπων που ακολουθούν τη φιλοσοφία της Νέας Εποχής, του New Age. Θέλετε να σας πω τη γνώμη μου; Μπράβο τους, και ντροπή στους χριστιανούς που δεν έχουν ακόμη συστήσει έναν ανάλογο οργανισμό. Κι ακόμη: ντροπή σ' όλους εκείνους τους χριστιανούς –ελπίζω τουλάχιστον να μην υπάρχουν τέτοιοι στη χώρα μας– που θεωρούν πως δεν

πρέπει να κάνουμε καμιά προσπάθεια στον τομέα αυτόν γιατί, λέει, βοηθούμε έτσι στην εκπλήρωση των προφητειών της Αποκάλυψης! Αυτά λοιπόν διδάσκει η Αγία Γραφή; Πολύ στραβά έχουν αντιληφθεί το περιεχόμενο της μερικοί από τους «αναγεννημένους»...

Πήγαμε όμως πολύ μακριά στην παρένθεση που κάναμε, και πρέπει να ξαναγυρίσουμε στη διατύπωση των αρχών μας. Ήδη άλλωστε, αναδρομικά έστω, μπορούμε να διατυπώσουμε την **τρίτη αρχή μας**: «Οφείλει ο χριστιανός, οποιοσδήποτε χριστιανός, διαμορφώνοντας τις αντιλήψεις του σχετικά με τα κοινά και ιδιαίτερα όταν θέλει να σχοληθεί με τα κοινά, να βάλει σαν μια από τις πρώτες προτεραιότητες και την προστασία και το σεβασμό του περιβάλλοντος που είναι υπέρτατο δώρο του Θεού προς τον άνθρωπο, που του το έχει εμπιστευθεί ο Θεός όχι για να το καταστρέφει και να το βρωμίζει, παρά να το κάνει πιο όμορφο, πιο καθαρό, πιο υγιεινό». Και σ' αυτό πρέπει να δώσουμε το μεγάλο βραβείο στον αδελφό μας, τον καθηγητή Νίκο Κανταρτζή, που στα 83 του εργάζεται ακόμη ακούραστα προς την κατεύθυνση αυτή. Νάναι καλά...

Αρχή τέταρτη: Κανείς άνθρωπος, καμιά οργανωμένη κοινωνία, κανένα κράτος δεν έχει το δικαίωμα να αφαιρεί τη ζωή κάποιων ανθρώπων ή κάποιου ανθρώπου. Το δικαίωμα της αφαίρεσης της ζωής το έχει μόνο ο Θεός. Και σ' αυτό δεν υπάρχει εξαίρεση. Αιώνες κι αιώνες ο Θεός διαπαιδαγωγεί τον άνθρωπο στο να φτάσει στο σημείο να συμμορφώνεται απόλυτα με την πανάρχαια εντολή Του: «ου φονεύσεις» Μας το είπε ξεκάθαρα ο Χριστός στον απόλυτο βαθμό - «ακόμη και να οργιστείς ενάντια στο συνάνθρωπό σου είναι σα να τον σκότωσες»- κι εμείς δεν το καταλάβαμε. Αιώνες κι αιώνες οι χριστιανοί συζητούν αν ο απόστολος Παύλος με την «μάχαιραν» που τοποθετεί στο πλευρό του ηγεμόνα εννοεί το δικαίωμά του να θανατώνει για τυχόν αδικήματα κι εγκλήματα. Να σας πω την προσωπική μου γνώμη; δεν έχει και ιδιαίτερη σημασία η σχετική συζήτηση. Ο Χριστός -το ξαναλέμε- μας έδειξε το απόλυτο θέλημα του Θεού. Και για να φτάσουμε στο σημείο να κατανοήσουμε τη διδασκαλία Του χρειάστηκε να περάσουν αιώνες, κι ακόμη δεν το καταφέραμε στην εντέλεια. Το αν στην εποχή του Παύλου οι χριστιανοί αποδέχονταν τη θανατική ποινή έχει τόση σημασία για μας σήμερα, όση και το γεγονός ότι αποδέχονταν το θεσμό της δουλείας. Το τραγικό είναι ότι με τέτοιου είδους αντιλήψεις και συζητώντας τι πίστευαν οι πρώτοι χριστιανοί ή ο Ιερός Αυγουστίνος στον 4ο και 5ο αιώνα ή ο Λούθηρος στο 16ο αιώνα, καταφέραμε να μείνουμε πίσω σε σχέση με ανθρώπους ξένους προς την πίστη του Χριστού, που σκέπτονται πολύ απλά, εντελώς ανθρωπιστικά, ακριβώς όπως έπρεπε να σκέπτονται όλοι οι χριστιανοί, και διδάσκονται από την ιστορία και την εμπειρία αιώνων, και στα περισσότερα πολιτισμένα κράτη κατάφεραν να μηδένισαν τα 200 αδικήματα που επέσυραν την ποινή του θανάτου στην εποχή του Ντίκενς. Δε σας φαίνεται ότι αρκετοί από τους χριστιανούς που ψάχνουν ακόμη να βρουν τι εννοούσε ο Παύλος ή που παίρνουν την προ Χριστού εποχή της Παλιάς Διαθήκης σαν υπόδειγμα είναι πολύ «κολλημένοι», για να μεταχειριστούμε μια έκφραση που χρησιμοποιεί η σημερινή νεολογία; δε σας φαίνεται πως δε θάπρεπε καν να «ονομάζονται μεταξύ μας»

φαινόμενα σαν εκείνα μερικών «χριστιανών» αξιωματούχων που υπογράφουν σωρηδόν αποφάσεις για θανατική εκτέλεση;

Αρχή πέμπτη: Ο πόλεμος είναι αναγκαίο κακό, το έσχατο μέσο, αν προτιμάτε, για να επιλύονται οι διαφορές ανάμεσα σε κράτη. Δεν είναι ούτε για να θριαμβολογούμε γι' αυτόν σα να πηγαίνουμε σε πανηγύρι, ούτε για να τον μεταχειριζόμαστε σαν το πιο πρόσφορο εργαλείο για να επιβάλουμε τη θέλησή μας, ούτε για να τον εντάσσουμε στη συνηθισμένη πρακτική της πολιτικής μας ζωής, όπως έλεγε ο Κλάουζεβιτς: «Ο πόλεμος είναι η συνέχιση της πολιτικής με άλλα μέσα». Και φυσικά, πέρασε η εποχή όπου ο Δαβίδ, ο Ασά, ο Ιωσαφάτ και οι υπόλοιποι βασιλιάδες, κι ακόμη κι οι προφήτες του λαού Ισραήλ, με την έγκριση και την ευλογία του Θεού, έστελναν στο θάνατο χιλιάδες συμπατριώτες τους και εξαφάνιζαν από προσώπου γης τους εχθρούς τους. Απαράλλαχτα όπως έχει περάσει και η εποχή όπου επικρατούσε η αντίληψη της συλλογικής ευθύνης («αν ο βασιλιάς έχει διαπράξει αμαρτία, φταίει και τιμωρείται όλος ο λαός»), κάτι που δε βρίσκουμε στην Καινή Διαθήκη, όπου ο καθένας τιμωρείται ή αμείβεται για τις δικές του μονάχα πράξεις. Δυστυχώς αυτή η σύγχυση ανάμεσα στο καθεστώς της Παλιάς και της Καινής Διαθήκης είναι το πιο συνηθισμένο φαινόμενο ειδικά στους ευαγγελικούς χριστιανούς περισσότερο από τους υπόλοιπους, κι εκείνο που έχει επισύρει τα μεγαλύτερα δεινά και που έχει εκθέσει περισσότερο από οτιδήποτε άλλο την εκκλησία του Χριστού. Ας το χωνέψουμε επιτέλους πως η φράση του Χριστού «ιώτα εν ή μία κεραία δεν θέλει παρέλθει εκ του νόμου έως ου εκπληρωθώσι πάντα» δεν αποτελεί επικύρωση και συνέχιση του καθεστώτος της Παλιάς Διαθήκης και στη μετά Χριστόν εποχή, παρά διαβεβαίωση πως όλες οι προφητείες σχετικά με το πρόσωπό Του θα εκπληρωθούν.

Αρχή έκτη: Μιλώντας ο Κύριος στους μαθητές Του τους διαβεβαίωσε πως αποτελούν το φως και το άλας της γης, κι ασφαλώς το ίδιο ισχύει -πρέπει να ισχύει- και για τους πιστούς Του σε οποιαδήποτε εποχή. Κι ακόμη περισσότερο, οι χριστιανοί που θέλουν να ασχοληθούν με τα κοινά έχουν μεγαλύτερη υποχρέωση ν' αποτελούν υπόδειγμα καλής μαρτυρίας και συμπεριφοράς, «να λάμπουν ως φωστήρες εν τω κόσμω», σύμφωνα με την έκφραση του αποστόλου Παύλου στην προς Φιλιππησίους επιστολή. Στο αυτοβιογραφικό βιβλίο του «Just As I Am» («Όπως Ακριβώς Είμαι») γράφει ο Μπίλυ Γκράχαμ για τον Τζίμυ Κάρτερ, το μόνο πρόεδρο των Ηνωμένων Πολιτειών με ξεκάθαρη χριστιανική μαρτυρία στα τελευταία εξήντα χρόνια, που ακόμη και σήμερα, σε προχωρημένη ηλικία, εργάζεται ακούραστα για τα ανθρώπινα δικαιώματα και για την ειρήνη, καθώς και για τη βοήθεια στους ανθρώπους του τρίτου κόσμου: «Από τότε που εγκατέλειψε το αξίωμά του, ο κ. Κάρτερ εξακολούθησε να εργάζεται υπεύθυνα σαν χριστιανός για όλα εκείνα που θεωρεί σαν αποστολή του, είτε στις προσπάθειές του για την αμοιβαία κατανόηση ανάμεσα στα έθνη και για την ειρήνη, είτε στο ανθρωπιστικό του έργο. Οι υπόλοιποι πολιτικοί ηγέτες καλά θα έκαναν να διδάσκονταν από τα ηθικά και πνευματικά του ιδεώδη[...] Υποθέτω πως οι ιστορικοί του μέλλοντος θα είναι πιο ευγενικοί απέναντι στον

πρόεδρο Κάρτερ απ' όσο ήταν κάποιος απ' τους συγχρόνους του. Ένας άνθρωπος πίστης και κρυστάλλινης ακεραιότητας, χωρίς αμφιβολία στάθηκε ένας από τους πιο επιμελείς και εργατικούς προέδρους μας, επίμονος και προσεκτικός στα καθήκοντά του». Να μια ωραία μαρτυρία για έναν ωραίο χριστιανό.

Πριν από μερικούς μήνες, με την ευκαιρία της συμπλήρωσης διακοσίων χρόνων από την κατάργηση του δουλεμπορίου στη Μεγάλη Βρετανία, το Χόλυγουντ ετοίμασε μια ταινία για τη ζωή του πρωτεργάτη της απελευθέρωσης των σκλάβων, του William Wilberforce, του μεγαλύτερου ίσως χριστιανού πολιτικού στην ιστορία του δυτικού κόσμου. Γεννημένος στα 1759 εκλέχτηκε στα είκοσι ένα του μόλις χρόνια μέλος της βουλής των κοινοτήτων στη Μεγάλη Βρετανία, όπου παρέμεινε για 45 ολόκληρα χρόνια. Άνθρωπος με ασυνήθιστη μόρφωση, εξυπνάδα και ικανότητες, θα μπορούσε να εκλεγεί πρωθυπουργός της Βρετανίας, δεν το επιδίωξε όμως γιατί ο σκοπός του ήταν τελειώς διαφορετικός: να αφιερώσει τη ζωή του και τη σταδιοδρομία του στην εξάλειψη της δουλείας στη Βρετανία και στις αποικίες της. Είκοσι χρόνια για την κατάργηση του δουλεμπορίου, και τα επόμενα είκοσι πέντε χρόνια για την απελευθέρωση των σκλάβων. Πάλεψε με τεράστια συμφέροντα, απειλήθηκε η ζωή του και η οικογένειά του, και μόλις ελάχιστες μέρες πριν από το θάνατό του η βουλή των κοινοτήτων ψήφισε επιτέλους το νόμο που απελευθέρωνε 700.000 σκλάβους σ' ολόκληρη τη βρετανική αυτοκρατορία. Βρείτε και διαβάστε τη βιογραφία του μεγάλου αυτού ανθρώπου του Θεού για να σχηματίσετε σωστή την εικόνα του αληθινού χριστιανού πολιτικού που έχει αλλοιωθεί και διαστρεβλωθεί τα τελευταία χρόνια –και ασφαλώς και πιο παλιά– από διάφορους ψευδεπίγραφους χριστιανούς, ή κι από χριστιανούς που έχουν μερδευτεί και μας έχουν μερδέψει πολύ... Η ιστορία του δυτικού κόσμου έχει να παρουσιάσει κι άλλους μεγάλους χριστιανούς πολιτικούς: τον Αβραάμ Κόιπερ, σπουδαίο ολλανδό πολιτικό στο τέλος του 19ου αιώνα και στις αρχές του 20ού, που για τέσσερα χρόνια υπήρξε πρωθυπουργός της χώρας του και προσπάθησε ν' ασκήσει το αξίωμά του με βάση τις αρχές της Αγίας Γραφής, υπεύθυνα και με συνέπεια· το Γουίλιαμ Γλάδστον στη Βρετανία του 19ου αιώνα, τον Κόνραντ Άντεναουερ και τον Γκούσταβ Χάινεμαν στη Γερμανία του 20ού αιώνα, κι ένα μεγάλο μέρος της νορβηγικής κυβέρνησης μαζί με τον πρωθυπουργό της χώρας πριν μερικά χρόνια. Όλοι αυτοί και αρκετοί άλλοι, που ίσως κάποιος απ' αυτούς είναι άγνωστοι έξω απ' τη χώρα τους, έχουν συμβάλει στην πολιτική και κοινωνική πρόοδο που απολαμβάνουμε σήμερα. Κι αν θέλουμε νάμασθε δίκαιοι, μπορεί να κατηγορούμε τις Ηνωμένες Πολιτείες για πολλές λάθος αντιλήψεις και ενέργειες, ας μην ξεχνάμε όμως ότι η χώρα αυτή, περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη, έχει διαγράψει μια ένδοξη τροχιά σ' όλους τους τομείς, κι αυτό το οφείλει προπάντων σε μεγάλους χριστιανούς σε σημείο που η Αγία Γραφή και οι αρχές της να έχουν διαποτίσει ολόκληρη την υπόστασή της σαν έθνους και σα λαού. Σήμερα, παρά την ενεργητική παρουσία αληθινών αφιερωμένων χριστιανών σ' όλους τους τομείς της πολιτικής ζωής και του δημόσιου βίου, οι αξίες που κάποτε έλαμπαν στη μεγάλη χώρα έχουν

ξεθωριάσει. Δυστυχώς το φαινόμενο είναι παγκόσμιο. Σήμερα τη ζωή μας και τον πολιτισμό μας τα μετράμε σ' ένα μεγάλο ποσοστό με τους δείκτες ανάπτυξης, με το χρηματιστήριο, τις μετοχές και τα ομόλογα. Μ' άλλα λόγια κάναμε την οικονομία και την οικονομική ανάπτυξη αυτοσκοπό. Αυτό όμως δεν αποτελεί λόγο για ν' αποσυρθούν οι χριστιανοί, οι πραγματικοί χριστιανοί, από τα κοινά και τη δημόσια ζωή. Αντίθετα, αποτελεί ίσως πρόκληση για ακόμη μεγαλύτερη συμμετοχή.

Αγαπητά μου αδέρφια,

Στο εθνόσημο των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής υπάρχει μια φράση που είχαν γράψει οι πρώτοι εκείνοι ιδρυτές της αμερικανικής δημοκρατίας, άνθρωποι του Θεού οι περισσότεροι, ή τουλάχιστον άνθρωποι που ήξεραν πολύ καλά πού να στραφούν, σε Ποιον να στραφούν για την προκοπή του καινούργιου τους έθνους μέσα στο δύσβατο δρόμο που είχαν να διανύσουν. Η φράση αυτή νομίζω πως είναι στους περισσότερους από σας γνωστή: «In God we trust» («Εμπιστευόμαστε στο Θεό»). Σήμερα δεν ξέρω για πόσους και σε πόσο βαθμό αποτελεί αυτό πραγματικότητα από εκείνους που κατέχουν υπεύθυνες θέσεις στη μεγάλη χώρα. Όπως όμως και νάχουν τα πράγματα, δεν παύει η φράση αυτή να παραμένει στους αιώνες η κατευθυντήρια γραμμή για όποιον χριστιανό επιθυμεί ν' ασχοληθεί με δημόσιες δραστηριότητες και ιδιαίτερα με την πολιτική. Αν μελετήσουμε προσεκτικά την ιστορία θα παρατηρήσουμε πως τη μεγαλύτερη πρόοδο και τη μεγαλύτερη ευημερία είχαν τα διάφορα έθνη σε εποχές όπου κυριαρχούσε όχι πάντα η θέληση του λαού (ας θυμηθούμε τις θλιβερές σελίδες της γαλλικής και της ρωσικής επανάστασης), ούτε η θέληση των αρχόντων με τις αυθαιρέσεις και τα εγκλήματά τους, αλλά εκεί όπου κατευθυντήρια γραμμή αποτελούσαν οι αρχές της Αγίας Γραφής όπως διαμορφώθηκαν στην τέλεια μορφή τους από τον Ιησού Χριστό. Κι αυτό έγινε σε πολύ σύντομες εποχές και σε πολύ λίγες χώρες. Ίσως στα πρώτα χρόνια της αμερικανικής δημοκρατίας. Ίσως σε κάποιες περιόδους στην ιστορία μερικών εθνών που θυμήθηκαν για λίγο την αληθινή πίστη. Στη δική μας τη χώρα τέτοιου είδους οράματα ανήκουν στη σφαίρα του εντελώς φανταστικού, αν όχι του παραλόγου. Ωστόσο ο καθένας από μας όπου κι αν βρίσκεται, όποια κι αν είναι η θέση του και το λειτουργήματά του, δεν πρέπει να ξεχνάει πως οφείλει «να λάμψει ως φωστήρας» σύμφωνα με τη βιβλική έκφραση. Κι αν ο Θεός με ελάχιστα ψωμιά και ψάρια έθρεψε χιλιάδες ανθρώπους, κι αν δίνει τόση σημασία στη δραχμή της χήρας και στο λινάρι που καπνίζει, κανείς δεν μπορεί να ξέρει πώς μπορεί ν' αξιοποιήσει την καλή μας μαρτυρία, όσο μικρός ή όσο μεγάλος και νάναι ο κύκλος όπου αυτή απλώνεται. Φτάνει αυτό να γίνεται με πίστη, με προσδοκία, με ελπίδα. Εμπιστευόμαστε στο Θεό και στη δύναμή του. In God we trust.

Το παραπάνω κείμενο αποτελεί ομιλία που δόθηκε στο Ανοξιότατο Συνέδριο Νέων στη Λεπτοκαρυά, τον Απρίλιο 2007.

Ο κ. Στ. Κατσάρκας είναι πολιτικός μηχανικός και διευθυντής της χορωδίας της Ελευθέρας Ε.Ε. Θεσσαλονίκης.

Εκκλησιαστικά Όργανα Μαρμούθ

Δύο στολίδια στο χώρο της Μουσικής

του κ. Χρ. Παρασκευόπουλου

1) Atlantic City Convention Hall Auditorium, New Jersey, U.S.A.

Ο 20^{ος} αιώνας δικαίως θεωρείται ως ο αιώνας της τεχνολογίας και των μεγάλων επιτευγμάτων. Από το χώρο των μεγάλων κατασκευασμάτων δε θα μπορούσε να απουσι-

άζει και το εκκλησιαστικό όργανο. Ο αρχηγός των μουσικών οργάνων παρουσιάζει το μέγιστο ανástημά του με δύο θαυμάσιους αντιπροσώπους του. Τα μεγαλύτερα εκκλησιαστικά όργανα της Υψηλίου ανήκουν πραγματικά στο χώρο των τεχνολογικών επιτευγμάτων αλλά και στο χώρο των μουσικών θαυμάτων.

Το μεγαλύτερο εκκλησιαστικό όργανο της Γης βρίσκεται στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής στο New Jersey στο Atlantic City. Το όργανο αυτό στεγάζεται στην περιφέρεια Αίθουσα Convention η οποία τα τελευταία χρόνια μετονομάστηκε σε Αίθουσα Boardwalk. Και μόνο από τις διαστάσεις της αίθουσας μπορεί κάποιος να αντιληφθεί τα μεγέθη του οργάνου. Η αίθουσα είναι σχεδόν 150 μέτρα μήκος, 88 μέτρα πλάτος και 43 μέτρα ύψος. Ο όγκος της είναι περίπου 439.000 κυβικά μέτρα. Θα μπορούσε να χωστεί ένα κτίριο 13 ορόφων στο κέντρο της αίθουσας χωρίς να αγγίξει την οροφή του, ενώ ένα ελικόπτερο μπορεί άνετα να πετάξει μέσα της.. Η χωρητικότητα της αίθουσας αυτής είναι 41.000 άτομα! Όπως είναι εύλογο μέσα σε ένα χώρο τέτοιων διαστάσεων ο βασιλιάς των οργάνων θα είχε την πρωτοκαθεδρία.

Η αίθουσα Convention άρχισε να κατασκευάζεται τον Αύγουστο του 1926. Τα επίσημα εγκαίνια της έγιναν τον Ιούνιο του 1929.

Όταν μπαίνει κανείς στην αίθουσα αυτή διαπιστώνει ότι δε μπορεί να δει πουθενά το όργανο.

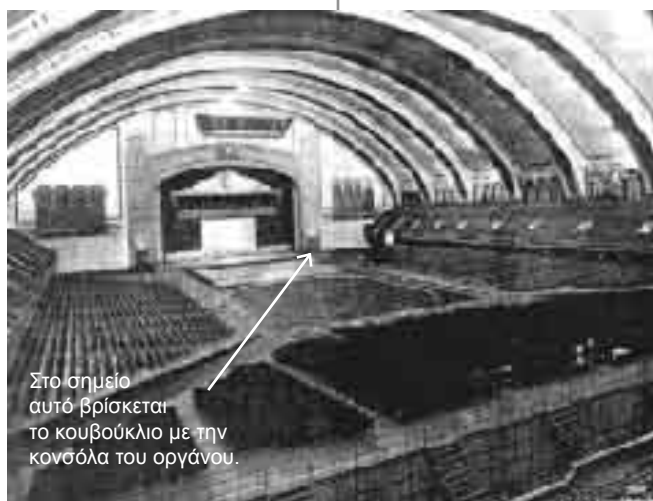
Πράγματι, το όργανο είναι τοποθετημένο σε 8 θαλάμους γύρω από την αίθουσα, ενώ η κονσόλα του είναι τοποθετημένη πάνω στη σκηνή και διακρίνεται αμυδρά από την είσοδο της αίθουσας. Η αξιολογή αυτή κατασκευή του οργάνου ανατέθηκε στην εταιρεία Midmer-Losh το 1928. Η κατασκευή ξεκίνησε το Μάιο του 1929 και τερματίστηκε το 1932. 80 εργάτες και τεχνικοί εργάστηκαν για την ολοκλήρωσή του. Κατά

τη διάρκεια της εγκατάστασής του έγινε μια σειρά από ρεσιτάλ σε τμήματά του που ήταν σε λειτουργία από τον οργανίστα Rollo Matland. Το πρώτο επίσημο ρεσιτάλ στο ολοκληρωμένο πλέον όργανο έγινε την Τετάρτη 11 Μαΐου 1932.

Σε αυτό το όργανο έχουν καταρριφθεί πολλά ρεκόρ που αφορούν το εκκλησιαστικό όργανο και τα οποία δεν έχουν ακόμη ξεπεραστεί από άλλα όργανα σε τόσο συγκεντρωτικό βαθμό αλλά και σε μεμονωμένο.

Στην κονσόλα του υπάρχουν συνολικά 1235 διακόπτες που ελέγχουν το όργανο, ενώ υπάρχουν και 168 δακτυλοέμβολα, 37 ποδοέμβολα, 6 ποδόπληκτρα ελέγχου έντασης των 13 έγκλειστων τμημάτων του και ένα ποδόπληκτρο που αφορά το General Crescendo δηλαδή την αύξηση του ήχου με προσθήκη ρετζίστρο. Τα 6 ποδόπληκτρα εντάσεως έχουν μια μοναδική τεχνική στον έλεγχο των θαλάμων Swell (δηλαδή των έγκλειστων τμημάτων). Την ώρα που πιέζεται ένα πεντάλ και ανοίγει ένας θάλαμος, υπάρχει η δυνατότητα να κλείνει κάποιος άλλος και το αντίστροφο. Υπάρχουν 18 διακόπτες tremolo (δηλαδή του εφέ κυματισμού του ήχου) όπου υπάρχει η δυνατότητα ρύθμισης της ταχύτητάς τους από την κονσόλα.

Στην κονσόλα υπάρχουν 587 χειροφόνα ρετζίστρο, 265 γλωπτιδόφωνα ρετζίστρο, 35 ρετζίστρο που αποδίδουν ήχους μελωδικών κρουστών, 46 ρετζίστρο που αποδίδουν ήχους μη

Στο σημείο αυτό βρίσκεται το κουβούκλιο με την κονσόλα του οργάνου.

Η Αίθουσα Boardwalk στο Atlantic City της Αμερικής

Από τα εγκαίνια του οργάνου το 1932

Η κονσόλα του οργάνου, η μοναδική στον κόσμο με επτά πληκτρολόγια. Δεξιά και αριστερά διακρίνονται οι 1235 διακόπτες

μελωδικών κρουστών, 164 συμπλέκτες και 138 διακόπτες αντιστοιχίας θαλάμων Swell με τα ποδόπληκτρα.. Τα ρετζίστρο είναι καταναμημένα σε 15 σειρές στην κονσόλα.

Τα πληκτρολόγια είναι 7 σε αριθμό και η κατανομή τους είναι η εξής:

- 1) Choir – 85 νότες – 7 οκτάβες
- 2) Great – 85 νότες – 7 οκτάβες
- 3) Swell – 73 νότες – 6 οκτάβες
- 4) Solo – 61 νότες – 5 οκτάβες
- 5) Fanfare – 61 νότες – 5 οκτάβες
- 6) Echo – 61 νότες – 5 οκτάβες
- 7) Bombarde – 61 νότες – 5 οκτάβες

Το κάθε πληκτρολόγιο, όπως και το πληκτρολόγιο των ποδιών ανταποκρίνεται σε ένα ειδικό τμήμα του οργάνου, Το περίφημο 7ο πληκτρολόγιο δεν ανταποκρίνεται σε συγκεκριμένο τμήμα, αλλά σε αυτό συνδέονται κατά βούληση διάφορα από τα τμήματα του οργάνου. Τα δύο χαμηλά πληκτρολόγια έχουν έκταση επτά οκτάβων για να μπορούν να ερμηνεύονται και έργα πιάνου. Σημειωτέον ότι στο όργανο αυτό υπάρχουν ενσωματωμένα τρία συστήματα χορδών πιάνου που ηχούν στην ομοημία (δηλ. στο καθιερωμένο ηχητικό ύψος, στην οκτάβα αλλά και στην μπάσα οκτάβα). Πέραν τούτου υπάρχουν άφθονα ρετζίστρο κρουστών οργάνων και ηχητικών εφφέ γενικότερα.

Στο τμήμα των ποδοπληκτρων του οργάνου υπάρχουν οι μεγαλύτεροι και πιο βαθύφωνοι αυλοί που έχουν κατασκευαστεί ποτέ. Ας ξεκινήσουμε με το ρετζίστρο Diaphone 64'. Ο πρώτος αυλός της συστοιχίας αυτής έχει κατασκευαστεί από τεμάχιο ξύλου από έλατο Oregon ηλικίας 800 ετών πάχους 7,5 εκατοστών. Ο αυλός στη βάση του είναι 25,4 τετραγωνικά εκατοστά, ενώ στην κορυφή φτάνει τα 61 τετραγωνικά εκατοστά. Η γλωττίδα του είναι 79 εκατοστά μήκος, 7,5 εκατοστά πλάτος, 1 εκατοστό πάχος και ζυγίζει 6,35 κιλά. Η γλωττίδα αυτή πάλλεται με 8,17 παλμούς ανα δευτερόλεπτο.

Στα ποδόπληκτρα υπάρχει επίσης και ο μεγαλύτερος και βαρύτερος αυλός τονικού ύψους 32' που κατασκευάστηκε ποτέ. Ο πρώτος αυλός της συστοιχίας αυτής είναι 11,73 μέτρα ύψους, 61 εκατοστά σε διά-

μετρο, κα είναι κατασκευασμένος από ψευδάργυρο πάχους 0,78 εκατοστών και ζυγίζει 998 κιλά.

Το όργανο συνολικά αποτελείται από 20 τμήματα στα οποία είναι καταναμημένοι οι αυλοί, 130 συστοιχίες Μίξεων (Mixtures) και 84 γλωττιδόφωνα ρετζίστρο.

Το πιο απομακρυσμένο τμήμα του οργάνου από την κονσόλα απέχει γύρω στα 100 μέτρα.

Χρησιμοποιήθηκαν περίπου 68,5 τετραγωνικά χιλιόμετρα ξυλείας για την κατασκευή του οργάνου. Οι μεταλλικοί αυλοί είναι κατασκευασμένοι από κράματα κασσιτέρου, μολύβδου, ψευδαργύρου και ορειχάλκου. Το συνολικό βάρος του οργάνου είναι περίπου 150 τόνοι.

Η τροφοδοσία σε αέρα για το όργανο γίνεται από 8 αεραντλίες συνολικής απόδοσης 605 ίππων με συνολική παροχή αέρος 1030 κυβικών μέτρων ανά λεπτό σε διάφορες πιέσεις από 3,5 ίντσες έως και 100. Η πιο ενδιαφέρουσα αεραντλία είναι αυτή που παρέχει την υψηλή πίεση των 100 ιντσών και που είναι η πιο δυνατή από όλες τις άλλες. Ο ρότοράς της περιστρέφεται με 3500 στροφές ανά λεπτό.

Μέσα στο όργανο υπάρχουν 12 βοηθητικά πληκτρολόγια για το χόρδισμα των διαφόρων τμημάτων.

Το μήκος των ηλεκτρικών καλωδίων που υπάρχουν μέσα στο όργανο είναι παραπάνω από 221.000 χιλιόμετρα και επαρκεί για να περικυκλώσει τον Ισημερινό της Γης 5,5 φορές..

Το κόστος του οργάνου το 1929 ήταν παραπάνω από 450.000 δολάρια ενώ αν κατασκευεζόταν στη σύγχρονη εποχή θα έφτανε τα 10.000.000 δολάρια.

Η συνολική ποσότητα του οργάνου σε αυλούς είναι 33.112.

Η πρώτη του δημόσια παρουσίαση έγινε στις 11 Μαΐου 1932. Οι αεραντλίες και ο μηχανισμός του καταστράφηκαν από μία καταιγίδα το Σεπτέμβριο του 1944. Από τότε και μετά λειτουργεί μόνο το 1/3 περίπου του οργάνου ενώ από το 1994 γίνεται μια σημαντική προσπάθεια για την πλήρη επαναφορά του οργάνου σε λειτουργία.

Ο μεγαλύτερος αυλός σε 32' που έχει κατασκευαστεί ποτέ σε όργανο. Έχει ύψος 12 μέτρα περίπου. Ο άνθρωπος δίπλα του στέκεται ως μέτρο σύγκρισης

Δύο από τις αεραντλίες υψηλών πιέσεων του οργάνου. Λειτουργούν με παροχή 50 και 75 ιντσών αντίστοιχα

Στην παρούσα φάση (2007) το όργανο δεν ηχεί πλέον καθόλου. Γίνονται προσπάθειες για την ανεύρεση ενός μηχανικού κατάλληλου για τη συντήρησή του, αλλά και για τη συγκέντρωση ποσού για την αποκατάστασή του. Για περισσότερες λεπτομέρειες, φωτογραφίες αλλά και ηχητικά δείγματα του οργάνου αυτού, μπορεί κάποιος να επισκεφθεί την ιστοσελίδα www.acchos.org στο Διαδίκτυο.

2) Philadelphia's Wanamaker Store Philadelphia, Pennsylvania, U.S.A

Στο άκουσμα της λέξης «εκκλησιαστικό όργανο» έχουμε συνηθίσει στην εικόνα ενός μουσικού οργάνου τοποθετημένου μέσα σε εκκλησίες. Στην προκειμένη περίπτωση έχουμε όμως μια αλλαγή σε αυτό το καθεστώς. Ένα εκκλησιαστικό όργανο τοποθετημένο μέσα σε ένα κατάστημα. Το Wanamaker Store, στο οποίο τοποθετήθηκε το τεράστιο αυτό όργανο, δεν είναι ένα τυχαίο κατάστημα. Πρόκειται για ένα τεράστιο πολυκατάστημα που ξεκίνησε τη λειτουργία στις αρχές του 20^{ου} αιώνα στην Φιλαδέλφεια της Πενσυλβάνια στην Αμερική. Αρχικά η επιχείρηση στεγάστηκε σε ένα εγκαταλειμμένο κτίριο όπου ήταν ο κεντρικός σταθμός της πόλης και το οποίο διασκευάστηκε για τις ανάγκες λειτουργίας του καταστήματος. Ο John Wanamaker, στον οποίο ανήκε η επιχείρηση ήταν ένας πιστός Χριστιανός και αποφάσισε να μη λειτουργεί η επιχείρησή του τις Κυριακές και πριν ανοίξει επίσημα το κατάστημά του για το κοινό, αποφάσισε να δώσει τις εγκαταστάσεις στο διάσημο ευαγγελιστή Dwight Moody προκειμένου να τις χρησιμοποιεί για μέρος των συναθροίσεών του. Το μέρος αυτό χαρακτηρίστηκε ως πρωτοποριακό για τις διάφορες καινοτομίες που εισήγαγε στο χώρο του. Το 1878 ήταν το πρώτο πολυκατάστημα στην Αμερική που

είχε ηλεκτρικό φωτισμό, ενώ το 1879 τοποθετήθηκε και τηλέφωνο. Το 1880 χρησιμοποιήθηκε πνευματικό ταχυδρομείο (εγκατάσταση σωληνώσεων με χρήση πεπιεσμένου αέρα) για τη μεταφορά χρημάτων και εγγράφων μεταξύ των διαφόρων τμημάτων του. Το 1884 τοποθετήθηκε και ηλεκτρικός ανελκυστήρας για την εξυπηρέτηση της πελατείας. Μία αρχή του John Wanamaker ήταν επίσης και η ανάρτηση τιμοκαταλόγων αλλά και η επιστροφή χρημάτων σε περίπτωση επιστροφής εμπορευμάτων. Μία τέτοια επιχείρηση με άφογη εξυπηρέτηση και με τόσο μεγάλη εφαρμογή διαφόρων καινοτομιών, αποφάσισε να εισάγει στο χώρο της και το μεγαλύτερο εκκλησιαστικό όργανο της εποχής εκείνης. Το 1910 η επιχείρηση εγκατέλειψε το κτίριο του Παλαιού Σταθμού και μετακόμισε σε ένα κτίριο ειδικά κτισμένο για την επιχείρηση αυτό στο κέντρο της πόλης. Οι διαστάσεις του νέου αυτού κτιρίου είναι: 146 μέτρα μήκος, 76 μέτρα πλάτος και 75 ύψος, ενώ οι διαστάσεις της κεντρικής αίθουσάς του (στην οποία βρίσκεται το όργανο είναι: 34 μέτρα μήκος, 20 μέτρα πλάτος και 45 ύψος. Όπως αντιλαμβάνεται κάποιος οι διαστάσεις αυτές είναι άκρως ικανοποιητικές για τη φιλοξενία ενός μεγάλου εκκλησιαστικού οργάνου. Ο Rodman Wanamaker (γιός του John Wanamaker) δεν έχασε καθόλου χρόνο προκειμένου να υλοποιήσει την τοποθέτηση του οργάνου. Ένα χρόνο μετά, το 1911, στην κεντρική αίθουσα του κτιρίου ήχησε το μεγαλύτερο εκκλησιαστικό όργανο της εποχής (δεν είχε ακόμη κατασκευαστεί το όργανο του Atlantic City) και το οποίο εξακολουθεί μέχρι τις ημέρες μας να είναι εν πλήρη λειτουργία, εν αντιθέσει με το όργανο του Atlantic City που λειτουργεί τμηματικά κατά περιόδους. Επομένως εξακολουθεί να είναι το μεγαλύτερο εκκλησιαστικό όργανο που ηχεί. Το όργανο αυτό έφτασε στις διαστάσεις που έχει σήμερα, μετά από διάφορες φάσεις. Ο πρώτος κατασκευαστής του οργάνου ήταν η εταιρεία Los Angeles Art Organ η οποία το κατασκεύασε για τις ανάγκες της Έκθεσης του St Louis

Η Μεγάλη Αίθουσα του πολυκαταστήματος στην οποία φιλοξενείται το όργανο

Η κονσόλα του οργάνου με τα έξι πληκτρολόγια και τα 451 ρετζίστρο σε μορφή rocker tabs

World το 1904. Το αρχικό σχέδιο του οργάνου ήταν του διάσημου μηχανικού εκκλησιαστικών οργάνων George Ashdown Audsley στον οποίο είχε δοθεί οδηγία για την κατασκευή ενός τεραστίου εκκλησιαστικού οργάνου με τις ηχητικές προδιαγραφές μια πλήρους συμφωνικής ορχήστρας. Το τελικό κόστος του οργάνου άγγιξε το αστρονομικό ποσό των 104.000 δολλαρίων, ποσό που υπερέβη τον αρχικό προϋπολογισμό κατά 40.000 δολάρια. Τελικά η έκθεση, λόγω των υπερβολικών εξόδων συντήρησής της αλλά και των εξόδων κατασκευής του οργάνου δεν άντεξε και χρεωκόπησε. Το όργανο αποσυρμολογήθηκε και τοποθετήθηκε σε μία αποθήκη μέχρι το 1909, οπότε το αγόρασε ο Rodman Wanamaker για να το εγκαταστήσει στο πολυκατάστημά του. Χρειάστηκαν 13 βαγόνια τραίνου για να μεταφερθεί το όργανο από το St Louis ως την Philadelphia και δύο χρόνια εγκατάστασης. Η πρώτη παρουσίαση του οργάνου στο χώρο έγινε στις 6 Ιουνίου 1911 την ίδια ακριβώς στιγμή όπου στη Μεγάλη Βρετανία γινόταν η στέψη του Βασιλιά Γεωργίου Ε' στο Αββαείο του Westminster.

Παρά το γεγονός ότι για την εποχή του ήταν το μεγαλύτερο όργανο (10059 αυλοί και 140 ρετζίστρο), τελικά κρίθηκε ανεπαρκές για τη μεγάλη επταόροφη κεντρική αίθουσα του καταστήματος και αποφασί-

Ένα μέρος του Τμήματος Εγχόρδων του οργάνου

στηκε η προσθήκη νέων τμημάτων έτσι ώστε να μπορεί να καλύπτει ηχητικά τις ανάγκες του τεραστίου χώρου που θα τοποθετείτο. Στον τελευταίο όροφο της αίθουσας δημιουργήθηκε ένα μικρό ιδιωτικό εργαστήριο όπου καθημερινά 40 άτομα εργαζόνταν για την αύξηση του μεγέθους του οργάνου. Το 1914 είχαν προστεθεί με αυτόν τον τρόπο άλλοι 8000 αυλοί στο όργανο, ενώ το 1917 μια νέα κονσόλα πέντε πληκτρολογίων και 232 ρετζίστρο αντικατέστησε την παλαιότερη. Από το 1923 ως το 1930 τοποθετήθηκαν νέα τμήματα στο όργανο όπου περιείχαν κυρίως ρετζίστρο που παράγουν απομιμήσεις ήχων ορχήστρας και σολιστικών οργάνων. Το νέο μέγεθος του οργάνου είναι πραγματικά χασοκό. Μια κονσόλα με έξι πληκτρολόγια όπου έχει 451 ρετζίστρο που ελέγχουν 28482 αυλούς. Δυστυχώς το 1928, κατά τη διάρκεια της τελευταίας επέκτασης, ο Rodman Wanamaker πέθανε και έτσι δε μπόρεσε ποτέ να ακούσει τον ήχο του τεραστίου αυτού οργάνου.

Στο όργανο αυτό έχει τοποθετηθεί ένας απίστευτα μεγάλος αριθμός αυλών που αναπαράγουν ήχους εγχόρδων οργάνων και οι οποίοι βρίσκονται τοποθετημένοι μέσα σε ένα μεγάλο θάλαμο ο οποίος αποτελεί ρεκόρ για τα δεδομένα κατασκευής εκκλησιαστικών οργάνων: 20 μέτρα μήκος, 8 μέτρα πλάτος και 5 μέτρα ύψος. Μέσα σε αυτόν το θάλαμο βρίσκονται 6340 αυλοί που απομιμούν τους ήχους

Ο διάσημος οργανίστας της Παναγίας των Παρισίων Marcel Dupre κατά τη διάρκεια συναυλίας του στο όργανο του Wanamaker Store

βιολιού, βιόλας, βιόλας ντα γκάμπα, βιολοντσέλλου και οι οποίοι όταν ο οργανίστας τους επιλέξει όλους για ήχηση το αποτέλεσμα πραγματικά αγγίζει τον ήχο μια μεγάλης ορχήστρας εγχόρδων.

Σε αυτό το όργανο έχουν δώσει ρεσιτάλ πολλοί και διάσημοι οργανίστες. Από την ημέρα των εγκαινίων του μέχρι και σήμερα τέσσερα μόνο άτομα έχουν τοποθετηθεί σαν επίσημοι οργανίστες. Ο Dr Irvin J. Morgan (1911-1917), η Mary E. Vogt (1917-1966), ο Keith Chapman (1966-1989, ο οποίος έχασε τη ζωή του σε τροχαίο δυστύχημα) και ο Peter Richard Conte από το 1989 ως σήμερα. Το όργανο ηχεί καθημερινά δύο φορές, εκτός από τις Κυριακές οπότε το κατάστημα παραμένει κλειστό.

Ο κ. Χρήστος Παρασκευόπουλος είναι Σολίστ Εκκλησιαστικού Οργάνου (LRSM Organ) και Οργανίστας της Christuskirche Αθηνών.

Το Αγαθό της Ελευθερίας

του T. de Ruiter

Ολοι πιστεύω ότι θα συμφωνήσουμε πως η ελευθερία είναι από τα σημαντικότερα αγαθά που μπορεί ο κόσμος μας να απολαύσει. Γι' αυτό άλλωστε δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι με τον ένα ή τον άλλο τρόπο όλοι οι άνθρωποι την επιθυμούν στη ζωή τους. Έτσι, άλλοι τραγουδάνε γι' αυτήν, άλλοι διαδηλώνουν γι' αυτήν, άλλοι πολεμάνε στο όνομά της, κι άλλοι πεθαίνουν για χάρη της.

Θα ήθελα να δούμε την ελευθερία όπως αυτή εμφανίζεται στην Αγία Γραφή και τι ο Θεός λέει γι' αυτήν.

Το όνομα του ίδιου του Θεού μας λέει πολλά. Ιησούς σημαίνει «Ελευθερωτής, Σωτήρας». Στον λόγο του διαβάζουμε:

«Το Πνεύμα του Κυρίου με κατέχει, γιατί ο Κύριος με έχρισε και μ' έστειλε

ν' αναγγείλω το χαρμόσυνο μήνυμα στους φτωχούς να θεραπεύσω τους συντριμμένους ψυχικά. Στους αιχμαλώτους να κηρύξω απελευθέρωση και στους τυφλούς ότι θα βρουν το φως τους, να φέρω λευτεριά στους τσακισμένους, να αναγγείλω του καιρού τον ερχομό που ο Κύριος θα φέρει τη σωτηρία στο λαό του» (Λουκ.4, 18-19).

Ο Ιησούς κήρυξε και έδωσε ελευθερία στους ανθρώπους, έτσι ώστε οι ακόλουθοί του και να την νιώθουν και να τη ζουν. Στο Ιωάν. 8,36 λέει: «Αν λοιπόν σας ελευθερώσει ο Υιός, τότε θα είστε πραγματικά ελεύθεροι». Και ο Παύλος γράφει στους Γαλάτες (5,1) «Ο Χριστός μας απελευθέρωσε για να είμαστε ελεύθεροι».

Πιο συγκεκριμένα θα ήθελα να δούμε τρία πράγματα από τα οποία ο Χριστός μας ελευθερώνει:

- Από το άγχος
- Από τον εαυτό μας
- Από τις ενοχές

A. Ο Ιησούς μας απελευθερώνει από το άγχος

Από τα χρόνια ακόμα της Καινής Διαθήκης ήταν πολλοί οι άνθρωποι που φοβόντουσαν τους δαίμονες και αυτό που ονόμαζαν «κακές δυνάμεις». Οι ίδιοι φόβοι υπάρχουν και σήμερα σε πολλά σημεία του πλανήτη μας.

Ως άνθρωποι έχουμε πάρα πολλούς λόγους να φοβόμαστε. Μήπως γνωρίζουμε αν θα ζούμε αύριο; Και βέβαια όχι. Στον τομέα της επιστημονικής γνώσεως έχουμε κάνει πραγματικά άλματα, αλλά ποιος μπορεί να ισχυριστεί ότι είναι σε θέση να προβλέψει έναν σεισμό; Ποιος θα αποδειχθεί τόσο επιπόλαιος ώστε να υποσχεθεί θεραπεία από κάθε αρρώστια; Ή ποιος είναι τόσο αφελής ώστε να επαναπαυθεί στη σκέψη ότι κανένα ατύχημα ποτέ δεν θα του συμβεί;

Δεν χρειάζεται όμως να μιλάμε μόνο για πράγματα μεγάλα όπως οι σεισμοί, οι αρρώστιες και τα ατυχήματα που ίσως φαίνονται πολύ μακριά από την καθημερινότητά μας. Ποιος από μας, αν θέλει να είναι πραγματικά ειλικρινής με τον εαυτό του θα ισχυριστεί ότι δεν έχει νιώσει άγχος και φόβο σε απλές στιγμές της καθημερινότητάς του; Όταν επρόκειτο να δώσει σημαντικές εξετάσεις στο σχολείο, όταν πήγε στην πρώτη του συνέντευξη για δουλειά, όταν βρέθηκε μέσα στον εργασιακό του χώρο ή όταν ήταν έτοιμος να εκφράσει τα συναισθήματά του στο πρόσωπο με το οποίο επρόκειτο να ενώσει τη ζωή του.

Η ζωή όλων μας είναι γεμάτη από μικρές ή μεγάλες αβεβαιότητες και δεν είναι παράξενο ή ακατανόητο ότι συχνά είμαστε γεμάτοι από άγχη και φόβους. Και όλοι ξέρουμε πως όταν φοβόμαστε ή νιώθουμε ανασφάλεια τότε δεν είμαστε ελεύθεροι. Ο Ιησούς όμως είπε: «Ελάτε σε μένα όλοι όσοι κοπιάζετε και είστε φορτωμένοι, κι εγώ θα σας ξεκουράσω».

Ο Θεός μας αγαπάει. Έστειλε τον Υιό του και πέθανε για τις αμαρτίες μας και νίκησε έτσι όλους τους φόβους μας. Αναστήθηκε και τώρα είναι μαζί μας με το Πνεύμα του. Δίπλα μας. Δίπλα σου και δίπλα μου. Και πράγματι, αυτός έχει όλη τη δύναμη στον ουρανό και στη γη. Όλους τους φόβους και τις ανησυχίες που μπορούμε να έχουμε εμείς (αρρώστιες, ατυχήματα, εχθρούς, αδικία) όλα είναι κάτω από τον έλεγχο του δικού του. Αυτός είναι ο Κύριος. Ο Θεός δεν είναι απλώς ένας θεούλης, όπως μερικοί τον ονομάζουν. Ο Θεός είναι ο Πατέρας μας, ο Βασιλιάς μας, ο Κύριός μας. Μας αγαπάει και ενδιαφέρεται για μας. Μας θέλει ολόκληρους και επιθυμεί να είναι ο μόνος Θεός στη ζωή μας. Θέλει να μας βοηθήσει, αν και πολλές φορές αυτό γίνεται με διαφορετικό τρόπο από αυτόν που εμείς περιμένουμε. Αν το γνωρίζουμε αυτό θα είμαστε σε θέση να σπάσουμε τα δεσμά που προκαλούν το άγχη και οι ανησυχίες μας. Και μόνο τότε θα είμαστε ελεύθεροι γιατί θα έχουμε εμπιστευθεί τον εαυτό μας στον Ιησού Χριστό.

Στον Ψαλμό 23,4 διαβάζουμε: «Αν πορευτώ μέσα σε θανατερό σκοτάδι, κακό κανένα δεν φοβάμαι, γιατί μαζί μου Κύριε είς' εσύ. Η γκλίτσα και το ρόπαλό σου μου δίνουν σιγουριά».

Αυτός μας κρατάει και στο χέρι του είμαστε ασφαλείς. Ναι, οι ανάγκες μας μπορεί να είναι πολύ μεγάλες κι ο πόνος πολύ έντονος, δεν είναι όμως πιο μεγάλο από τον Βοηθό μας. Ο Ιησούς είναι πιο μεγάλος από οποιαδήποτε μορφή πόνου ή ανάγκης που μπορεί να αντιμετωπίσουμε. Τίποτα δεν μπορεί να μας χωρίσει από την αγάπη τη δική του. Και το ευχάριστο είναι ότι αυτά δεν αποτελούν απλά θεωρία. Ο Παύλος το διακηρύττει στην επιστολή του προς τους Γαλάτες: «Είμαστε ελεύθεροι αν και ζούμε διάφορες δυσκολίες».

Αν για παράδειγμα εμείς είμαστε ελεύθεροι να

εκκλησιαζόμεστε, άλλα αδέρφια μας στην Κίνα βρίσκονται στη φυλακή εξαιτίας της πίστης τους στον Ιησού Χριστό. Και αυτή τους η πίστη είναι δυνατότερη από την αθλιότητα των συνθηκών μέσα στην οποία ζουν. Επειδή ακριβώς γνωρίζουν ποιος είναι ο ποιμένας τους.

Β. Ο Ιησούς μας ελευθερώνει από τον εαυτό μας

Ο Ιησούς λέει στο Ιωάν. 8 «Όποιος αμαρτάνει είναι δούλος της αμαρτίας».

Πολλοί άνθρωποι νομίζουν ότι δεν κάνουν αμαρτίες, γιατί όταν ακούνε τη λέξη «αμαρτία» ο νους τους πάει μόνο σε μεγάλα εγκλήματα, όπως είναι ο φόνος ή η κλοπή. Ο Ιησούς όμως λέει: «Κάθε έλλειψη αγάπης είναι αμαρτία». Όποιος θεωρεί τον εαυτό του πιο σημαντικό από τον Θεό ή τον συνάνθρωπό του, είναι δούλος του ίδιου του εαυτού του. Με άλλα λόγια, δεν είναι ελεύθερος.

Ακόμα και τα μικρά παιδιά καταλαβαίνουν ότι κάτι δεν πάει καλά, κάτι είναι λάθος, όταν κάποιος ασχολείται συνέχεια με τον εαυτό του, μιλάει συνέχεια για τον εαυτό του, και τον βάζει πάντα πρώτο σε κάθε του δραστηριότητα. Πρόκειται για μια κακή συνήθεια. Μια συνήθεια που αποξενώνει αυτόν που την έχει, από τον συνάνθρωπό του και κάνει τους άλλους ανθρώπους να είναι επιφυλακτικοί και συγκρατημένοι μαζί του.

Ο Ιησούς όμως, που πέθανε για μας και έχει τη δύναμη να νικήσει όλους τους φόβους μας, είναι δίπλα μας και μπορεί να μας ελευθερώσει από τη σκλαβιά του εαυτού μας. Μπορεί να μας ελευθερώσει από τον εγωισμό και να μας γεμίσει με αγάπη, διά της αναγεννήσεως. Όταν συμβαίνει αυτό γινόμαστε νέοι άνθρωποι. Ο Ιησούς έρχεται με το Πνεύμα του και μεταστρέφει μια καρδιά που μέχρι τότε αγαπούσε μόνο τον εαυτό της, σε μια καρδιά που πλημμυρίζει από αγάπη για το πρόσωπο του Σωτήρα της. Και τότε, τα πάντα αλλάζουν. Το καταλαβαίνουμε γιατί αρχίζουμε να ζούμε γι' Αυτόν και να ενδιαφερόμαστε και για τους συνανθρώπους μας. Η καρδιά μας τότε δεν θα διευθύνεται από την επιθυμία της σάρκας, αλλά από την επιθυμία του Αγίου Πνεύματος. Και είναι το Άγιο Πνεύμα που μας δίνει τη δύναμη να αγαπάμε τους εχθρούς μας σύμφωνα με το παράδειγμα που μας άφησε ο Χριστός, όταν έπλυνε τα πόδια του Ιούδα, λίγες ώρες πριν τον παραδώσει για να σταυρωθεί.

Γ. Ο Ιησούς μας ελευθερώνει από ενοχές

Είναι διάφορες οι καταστάσεις στη ζωή που μπορούν να γεννήσουν αισθήματα ενοχής μέσα μας. Και είναι άλλες φορές που αντιμετωπίζουμε την ενοχή σαν κάτι κακό και επιβλαβές και άλλες που την αντιμετωπίζουμε σαν κάτι χρήσιμο και ωφέλιμο. Το να αντιμετωπίζουμε όμως το συναίσθημα της ενοχής επιπόλαια, είναι σαν να παίρνουμε την ευθύνη για τις πράξεις των ανθρώπων και να χαρίζουμε αβίαστα άφεση σε κάθε λάθος που διαπράττεται. Συχνά είναι σωστό και θεμιτό να αισθάνεται κάποιος ένοχος για τις πράξεις του. Ο κάθε άνθρωπος είναι σε κύριο

βαθμό υπεύθυνος για τα λάθη και τα σφάλματα που διαπράττει. Γι' αυτό, όταν το συναίσθημα της ενοχής ανεβαίνει στην καρδιά του ανθρώπου, είναι πιο σωστό να προσπαθήσει να το αντιμετωπίσει, παρά να αναζητήσει τρόπους να το καλύψει.

Η Αγία Γραφή είναι πολύ σαφής πάνω σ' αυτό το θέμα. Το να προσπαθήσουμε να κρύψουμε τις κακές πράξεις μας δεν είναι λύση στο πρόβλημα. Ο δρόμος της Βίβλου είναι η ειλικρίνεια και η πραγματική μεταμέλεια, τόσο απέναντι στον Θεό, όσο και στον συνάνθρωπό μας. Αυτός είναι ο μόνος τρόπος για να έρθει πραγματική ελευθερία και ανακούφιση στην καρδιά. Ο Χριστός χαρίζει συγχώρεση και ελευθερία, μια και καλή. Αυτό που χρειάζεται να κάνουμε, είναι να πάρουμε και να χαρούμε αυτή τη συγχώρεση. Να πάψουμε να κουβαλάμε τις ενοχές του παρελθόντος μαζί μας. Ο ίδιος ο Χριστός πήρε επάνω του τη δική μας τιμωρία για να είμαστε οριστικά και ολοκληρωτικά ελεύθεροι.

Συνοψίζοντας λοιπόν, είδαμε ότι ο Χριστός μας ελευθερώνει εκτός των άλλων:

- Από το **άγχος**, δια της δυνάμεως του Ιησού
- Από τον **εγωισμό** μας, δια του Πνεύματός του
- Από τις **ενοχές** μας, διά του θανάτου του.

Καθώς όμως αυτά έγιναν κατανοητά, μένει μια ερώτηση που πρέπει να απαντηθεί: τι είναι αυτό που ο Θεός θέλει να πραγματοποιήσει σ' εμάς, χαρίζοντάς μας αυτήν την απελευθερωμένη ζωή;

Ο κύριος σκοπός του Θεού είναι να μπορούμε κι εμείς να ζούμε όπως και ο Ιησούς Χριστός έζησε. Ο Χριστός, στην επίγεια διακονία του έζησε τη ζωή του απόλυτα υποταγμένος στο θέλημα του Πατέρα Θεού. Έτσι κι εμείς καλούμαστε να βαδίσουμε το δρόμο μας στη γη απόλυτα υποταγμένοι στο θέλημα και τη χάρη του Ουράνιου Πατέρα μας. Η ζωή μας τότε θα αποκτήσει σκοπό και θα γίνουμε άνθρωποι που θα μοιάζουμε στο πρόσωπο και το παράδειγμα του Ιησού Χριστού. Και ο μόνος τρόπος για να συμβεί αυτό είναι να είμαστε:

- Ελεύθεροι από τις επιθυμίες του κόσμου, που διαμορφώνουν τα πρότυπα της ζωής και γεμίζουν τη ζωή μας **άγχος**
- Ελεύθεροι από το θέλημα του εαυτού μας (δηλαδή από τον **εγωισμό** μας)
- Ελεύθεροι από μια ζωή μίζερη, στενόχωρη και γεμάτη θλίψη, προερχόμενοι από αγιάτρευτες **ενοχές**.

Ο Ιησούς λέει ότι, όποιος χάνει τη ζωή του για χάρη του θα βρει την πραγματική ζωή στην ελευθερία. Αλλά προειδοποιεί: όποιος θέλει να σώσει τη ζωή του και να μη δώσει στον Ιησού το τιμόνι, ουδέποτε θα βρει την πραγματική ζωή, και τη ζωή που έχει θα την χάσει κι αυτή.

Να ζεις με τον Ιησού, για τον Ιησού και δια του Ιησού. Τότε μόνο ζεις πραγματικά. Διαφορετικά δεν υπάρχει ικανοποίηση. Ο Ιησούς είναι ο Σωτήρας μας. Αυτός μας ελευθερώνει για να μάθουμε να αγαπάμε αλλήλους. Ο Ιησούς θέλει να αυξάνουμε πνευματικά και να γεμίζουμε από τους καρπούς του Αγίου Πνεύματος!

Μετάφραση από τα ολλανδικά: Ρενέ Μπάουμαν

Ο T. De Ruiter είναι ποιμένας σε αναμορφωμένη εκκλησία στο Enkhuizen της Ολλανδίας.

Το Στρες:

Τα αίτια και οι συνέπειές του

του δρος Α. Καβάκα

Το πρώτο νομίζω που πρέπει να καθορίσουμε είναι τι εννοούμε όταν λέμε στρες. Η λέξη στρες προέρχεται από τη λατινική λέξη «strictus», που σημαίνει να συρθώ σφιχτά. Χρησιμοποιήθηκε από τους Αγγλοσάξονες αρχικά στη Φυσική και στη Μηχανική, για να εκφράσει συγχρόνως τις εξωτερικές δυνάμεις που εξασκούσαν πίεση επάνω σε μια κατασκευή και την εσωτερική αντιρροπιστική δύναμη της κατασκευής αυτής, είτε αυτή ήταν μια πλατφόρμα, γέφυρα ή σιδερένια κατασκευή.

Στη συνέχεια η λέξη αυτή περιήλθε στη χρήση της Ιατρικής, της Φυσιολογίας, της Κοινωνιολογίας και άλλων κλάδων της Επιστήμης, αλλά για τους περισσότερους ανθρώπους η λέξη στρες έφτασε να έχει μια συγκεκριμένη ψυχολογική σημασία. Σημαίνει την εσωτερική ένταση ενός ατόμου από κάποια ή κάποιες συγκεκριμένες ή αδιευκρίνιστες αιτίες.

Η ελληνική λέξη στρίμωγμα ίσως αποδίδει καλύτερα από κάθε άλλη τη σημασία της λέξης στρες στην Ψυχολογία. Αυτό γιατί η λέξη στρίμωγμένος αποδίδει πολύ καλά τα αισθήματα και συναισθήματα, που νιώθουμε όταν βρισκόμαστε κάτω από μεγάλη πίεση από την οποία δεν μπορούμε να απαλλαγούμε, όταν έχουμε μπροστά μας σοβαρά άλυτα προβλήματα, τα οποία απαιτούν άμεση λύση κι όμως αυτή δεν μπορεί να δοθεί, όταν αντιμετωπίζουμε αδιέξοδα χωρίς να διαφαίνεται κάποια διέξοδος μπροστά μας, όταν σηκώνουμε στους ώμους μας πολλά βάρη από τα οποία δεν μπορούμε να ξεφορτωθούμε, όταν βρισκόμαστε μέσα σε στενόχωρες καταστάσεις, από τις οποίες δεν μπορούμε να απελευθερωθούμε, ή όταν βασανιζόμαστε από εσωτερικές συγκρούσεις, από ενοχές, από διλήμματα, από ανασφάλεια, από αμφιβολίες για το προσωρινό ή για το αιώνιο μέλλον μας, για τις οποίες δεν έχουμε βρει τη λύση.

Με λίγα λόγια, στρες δημιουργείται μέσα μας όταν δεν μπορούμε να ξεπεράσουμε ή να απαλλαγούμε από ορισμένες πιεστικές καταστάσεις του περιβάλλοντός μας ή να λύσουμε τα άλυτα προβλήματα ή τις εσωτερικές μας συγκρούσεις.

Φυσικά το στρες όπως παρατηρήθηκε από παλιά δεν είναι απλά μια ψυχολογική ένταση, ούτε είναι κάτι το δυσάρεστο πάντοτε ή κάτι που πρέπει να αποφεύγεται οπωσδήποτε. Για παράδειγμα, ένας μπασκετμπολίστας τη στιγμή που παίζει, ή ένας σκιέρ τη στιγμή που κατέρχεται τη χιονισμένη πλαγιά με ιλιγγιώδη ταχύτητα, βρίσκονται κάτω από μεγάλη και ευχάριστη συνήθως ένταση. Επίσης, ένας γεμάτος αγωνία αμφιρροπος αγώνας μπάσκετ της Εθνικής μας ομάδας για το Κύπελλο Ευρώπης ή ένα γεμάτο αγωνία σήριαλ στην τηλεόραση προκαλεί μεγάλη, αλλά ευχάριστη συνήθως ένταση σε χιλιάδες τηλεθεατές. Φυσικά, αν η έντασή της ξεπεράσει ορισμένα όρια μπορεί να προκαλέσει όχι μόνο διαταραχή της ψυχολογικής ισορροπίας αρκετών τηλεθεατών, αλλά και τη βλάβη βασικών βιολογικών λειτουργιών του οργανισμού τους, όπως του καρδιαγγειακού.

Συνέπειες ψυχολογικής έντασης

Οι συνέπειες μιας κατάστασης στρες εξαρτώνται από την ένταση και τη διάρκειά της.

Για παράδειγμα, ένας ξαφνικός θάνατος ενός στενού συγγενικού μας ατόμου, μια ξαφνική καταστροφή των υπαρχόντων μας από φωτιά ή μια ξαφνική πολεμική εμπλοκή της χώρας μας με κάποια γειτονική χώρα μπορεί να προκαλέσει σε μερικούς από μας σύγχυση για μερικές ώρες, σε άλλους πανικό και σε κάποιους άλλους κατατονία, ανάλογα με το χαρακτήρα και την ιδιοσυγκρασία μας.

Από την άλλη πλευρά, μια παρατεταμένη αβεβαιότητα σε σχέση με το πού θα καταλήξει τελικά ο δεσμός μας αυτός, πού το πάει η γυναίκα ή ο άντρας μας, τη στιγμή που γίνεται όλο και πιο ψυχρός ή δύστροπος απέναντί μας, τι θα γίνει με την κατάσταση της υγείας μας, τη στιγμή που δεν φαίνονται σημεία βελτίωσης, τι θα γίνει με την οικονομική κατάσταση της οικογένειάς μας, τη στιγμή που η δουλειά δεν πάει καλά, τι θα γίνει με το μέλλον μας, τη στιγμή που όλες οι μέχρι τώρα προσπάθειές μας για να πετύχουμε κάτι έχουν πέσει στο κενό, μπορεί να μας καταβάλουν ψυχολογικά και να μας κάνουν άκεφους, απαισιόδοξους, ανυπόμονους, ευερέθιστους, κουρασμένους και ευπαθείς σε οργανικές παθήσεις και λοιμώξεις.

Ακόμη και μικρής έντασης ερεθίσματα, τα οποία όμως παρατείνονται για αρκετό χρονικό διάστημα ή έρχονται σε τελείως ακατάλληλες ώρες, μπορεί να προκαλέσουν μεγάλη ένταση μέσα μας. Για παράδειγμα, το ασταμάτητο κλάμα ενός νεογέννητου βρέφους, το οποίο παρατείνεται για εβδομάδες και εκδηλώνεται μάλιστα πιο έντονο κάθε φορά που η κατάκοπη μητέρα του πέφτει να κοιμηθεί, μπορεί να τη φέρει σε μια κατάσταση ψυχολογικής κατάρρευσης. Επίσης, μια έντονη στεροφωνική μουσική ή τραγούδια από διπλανό διαμέρισμα, τα οποία παρατείνονται μέχρι τις 4 π.μ. μπορούν να ανάψουν τα αίματά μας.

Οι παρατηρήσεις των ερευνητών από παλιά έδειξαν ότι, παρόλο που σαν άτομα με ξεχωριστή ιδιοσυγκρασία και χαρακτήρα μπορεί να αντιδρούμε διαφορετικά μπροστά σε μια κατάσταση στρες, όμως ο οργανισμός όλων μας περνάει μέσα από τις εξής τρεις φάσεις, οι οποίες διαφέρουν και ξεχωρίζουν σαφώς η μία από την άλλη.

Συναγερμός. Κινητοποιείται αμέσως όλος ο οργανισμός μας με όλα τα μέσα και με όλα τα εφόδια που διαθέτει. Μέσω του υποθαλάμου, της υπόφυσης και του ανώτερου εγκεφαλικού στελέχους διεγείρεται το συμπαθητικό νευρικό σύστημα και δίνεται εντολή στα επινεφρίδια να παράγουν και να διοχετεύσουν στην κυκλοφορία του αίματος μεγάλες ποσότητες κατεχολαμινών και γλυκοκορτικοστεροειδών.

Οι κατεχολαμίνες αυξάνουν την κυκλοφορία του αίματος

στα στεφανιαία αγγεία, επιταχύνουν τον καρδιακό ρυθμό και την ωθητική δύναμη του καρδιακού μυός, αυξάνουν τη συστολική πίεση και μειώνουν τη διαστολική, αυξάνοντας έτσι την παροχή αίματος από την καρδιά προς την περιφέρεια, όπου επιπλέον μειώνουν την αντίσταση των αρτηριών ώστε να κυκλοφορεί περισσότερο αίμα στους μυς και στον εγκέφαλο φυσικά.

Επιπλέον διασπούν το γλυκόνη σε γλυκόζη στο ήπαρ, η οποία διοχετεύεται στο αίμα, όπου αυξάνει το επίπεδο του σακχάρου, ώστε να είναι στη διάθεση των μυών για πιο έντονη μυϊκή σύσπαση. Ακόμη διαστέλλουν τους βρόγχους των πνευμόνων για να γίνεται καλύτερος αερισμός των κυψελίδων και ταχύτερη απορρόφηση οξυγόνου από το αίμα. Σ' αυτό υποβοηθάει και το γεγονός ότι αυξάνουν το ρυθμό και το βάθος της αναπνοής. Τέλος, διαστέλλουν την κόρη των οφθαλμών ώστε να αυξηθεί το οπτικό μας πεδίο και αυξάνουν τη δύναμη σύσπασης των μυών μας ώστε να γίνουν αυτοί ικανοί για ισχυρότερη δράση.

Με απλά λόγια, μπαίνει σε συναγερμό όλος ο οργανισμός μας, επιταχύνοντας όλες εκείνες τις λειτουργίες του, οι οποίες είναι απαραίτητες για την καλύτερη αντιμετώπιση του κινδύνου ή της απειλής ή για φυγή, αν είναι αδύνατο να αντιμετωπιστεί.

Μερικοί άνθρωποι δεν ξεπερνούν αυτή τη φάση του συναγερμού. Το σοκ γι' αυτούς είναι τόσο ισχυρό που τους ακινητοποιεί. Αναφέρονται αρκετές περιπτώσεις πιλότων στη βιβλιογραφία, οι οποίοι δεν πήδηξαν έξω από το αεροπλάνο τους μέχρι την τελευταία στιγμή, παρόλο που το έβλεπαν με τρόπο να πέφτει με λιγισιγώδη ταχύτητα επάνω στην πλαγιά του βουνού, με αποτέλεσμα μερικοί απ' αυτούς να σκοτωθούν, ή άλλοι άνθρωποι, τους οποίους ένας ισχυρός σεισμός τους παραλύει, με συνέπεια να μην κάνουν ούτε ένα βήμα για να σωθούν, παρόλο που βλέπουν ότι το σπίτι τους άρχισε να καταρρέει.

Αντίσταση. Η φάση του συναγερμού δεν διαρκεί πολύ επειδή είναι πολύ εξαντλητική. Γι' αυτό αναγκάζομαστε να αντιδράσουμε με κάποιο τρόπο. Αυτή είναι η φάση της αντίστασης. Προσπαθούμε να ξεπεράσουμε το αρχικό σοκ με διάφορους τρόπους, όπως: α) αντιμετωπίζοντας τον κίνδυνο ή την απειλή, β) σκεφτόμενοι πιο ψύχραιμα και λογικά, γ) προσπαθώντας να αλλάξουμε τις καταστάσεις, δ) απομακρυνόμενοι αν είναι δυνατόν απ' αυτές ή αν αυτό είναι αδύνατο ε) σφίγγουμε τα δόντια μας, αποφασισμένοι να επιβιώσουμε μέσα σ' αυτές.

Αν κάποια απ' αυτές τις προσπάθειες πετύχει, επανερχόμαστε βαθμιαία σε φυσιολογική κατάσταση. Αν όμως αποτύχουν και η πίεση επάνω μας συνεχίζει να μένει αμείωτη, τότε μπορεί να φτάσουμε στην τρίτη φάση της ψυχολογικής κατάρρευσης, όπως ακριβώς συνέβαινε με τους σκύλους στα πειράματα του Ιβάν Παυλώφ.

Κατάρρευση. Η ψυχολογική κατάρρευση εκδηλώνεται με διαφορετική μορφή και σε διαφορετική ένταση στους διάφορους ανθρώπους. Στα αρχικά της στάδια, σε μερικούς ανθρώπους μπορεί να πάρει τη μορφή μεγάλης δραστηριότητας, υπερκινητικότητας, ευερεθιστότητας, επιθετικότητας, ενώ σε άλλους μπορεί να εκδηλωθεί ως υπερευαίσθησία, ανησυχία, αδικαιολόγητη κόπωση ή ακεφιά. Σε μερικούς άλλους τα συμπτώματα είναι κυρίως ψυχοσωματικά: ζάλη, κεφαλαλγία, σκοτοδίνη, αυχεναλγία, προκάρδια ενοχλήματα, δύσπνοια ή γαστρεντερικές διαταραχές.

Ψυχολογικές και Οργανικές Διαταραχές για την εμφάνιση των οποίων βασικό ρόλο παίζει το στρες

Η παράταση μιας κατάστασης ψυχολογικής έντασης, ενός δηλαδή παρατεταμένου στρες, μπορεί, εφόσον συνυπάρξουν και άλλοι προδιαθεσικοί παράγοντες, να προκαλέσει ποικίλες ψυχολογικές ή οργανικές διαταραχές όπως οι εξής: Αγχώδης αντιδραστική νευρώση, Φοβική νευρώση, Ιδιοψυχαναγκαστική νευρώση, Καταθλιπτική νευρωσική συνδρομή ή μια Αντίδραση εκ Μετατροπής (Υστερική), ανάλογα με τα στοιχεία της προσωπικότητας του ατόμου και τις προηγούμενες εμπειρίες, βιώματα ή ψυχικά τραύματα του ατόμου.

Σε άλλες περιπτώσεις όμως, το παρατεταμένο στρες, εκδηλώνεται με τη μορφή ψυχοβιολογικών διαταραχών, συμβάλλοντας στην πρόκληση οργανικών παθήσεων του οργανισμού. Οι πιο συχνές απ' αυτές είναι η συμβολή του στρες στη στιγμιαία και αδικαιολόγητη άνοδο της αρτηριακής πίεσης, σε σημείο να μιλούν μερικοί για άτομα που κατέχονται από τη φοβία της υπέρτασης, η συμβολή του στην κεφαλαλγία τάσεως, στην έναρξη κρίσεων ημικρανίας, στο έμφραγμα μυοκαρδίου, στη σπαστική κολίτιδα, τη δυσκοιλιότητα, την ψυχογενή Ανορεξία ή Παχυσαρκία, στο σύνδρομο υπεραερισμού των πνευμόνων, στην πρόκληση έλκους στομάχου και σε πολλές άλλες παθήσεις.

Απ' όλες αυτές, θα μιλήσουμε περισσότερο για δύο μόνο, για το έμφραγμα μυοκαρδίου και για το έλκος στομάχου.

Έμφραγμα μυοκαρδίου. Όλες οι έρευνες δείχνουν ότι όλοι ζουν κάτω από έντονο στρες διατρέχουν σημαντικά μεγαλύτερο κίνδυνο να πάθουν έμφραγμα μυοκαρδίου.

Κλασική είναι η έρευνα των Meyer Friedman και Ray Rosenman. Οι δύο αυτοί Καρδιολόγοι του Σαν Φρανσίσκο, ξεχώρισαν δύο κατηγορίες ανθρώπων, τους οποίους παρακολούθησαν επί μια ολόκληρη εικοσαετία. Ο τύπος Α ανθρώπου ήταν οι φιλόδοξοι, επιθετικοί, απαιτητικοί από τον εαυτό τους, ανταγωνιστικοί απέναντι στους άλλους και με μεγάλη εσωτερική ώθηση για επιτυχία στη ζωή τους. Επίσης, ήταν άνθρωποι που κατευθύνονταν από το αυστηρό τους πρόγραμμα, το οποίο τηρούσαν οπωσδήποτε και που ακόμη και στον ελεύθερό τους χρόνο ή στα χόμπι τους ενεργούσαν με τρόπο ανταγωνιστικό.

Αντίθετα, ο τύπος Β περιλάμβανε ανθρώπους λιγότερο ανταγωνιστικούς, λιγότερο αγχώδεις, οι οποίοι απολάμβαναν μια τυχαία συνομιλία με κάποιον γνωστό τους, ξεχνούσαν την εργασία τους στη διάρκεια ενός παιχνιδιού γκολφ και δεν τους ένοιαζε πολύ η επιτυχία.

Η έρευνα έδειξε ότι όσοι ανήκαν στον τύπο Α διέτρεχαν επτά φορές μεγαλύτερο κίνδυνο να πάθουν καρδιακή προσβολή απ' αυτούς που ανήκαν στον τύπο Β, ακόμη κι αν δεν κάπνιζαν, δεν είχαν κληρονομικό ιστορικό στεφανιαίας νόσου, δεν έπασχαν από υπέρταση και ασκούσαν ελαφρά.

Έλκος στομάχου. Ειδικά για το έλκος, από τη στιγμή που εντοπίστηκε το ελικοβακτηρίδιο του πυλωρού και ο ρόλος του στην πρόκληση έλκους στομάχου, όπως και ο ρόλος των μη στεροειδών αντιφλεγμονωδών φαρμάκων, θεωρήθηκε από αρκετούς ότι ο ψυχολογικός παράγων δεν παίζει κανένα ρόλο.

Όμως μια ανασκόπηση στο JAMA (Jan. 6, 1999, 281:10-11), αναφέρει ότι τα πράγματα δεν μπορεί να είναι ακριβώς έτσι. Η ανασκόπηση αυτή αναφέρει συνοπτικά τα εξής: Ποσοστό μεγαλύτερο από 80% των μολυσμένων από το ελικοβακτηρίδιο του πυλωρού ατόμων και η πλειοψηφία των ατόμων που χρησιμοποιούν μη στεροειδή αντιφλεγμονώδη φάρμακα (ΜΣΑΦ) δεν αναπτύσσουν ποτέ έλκος, ενώ τουλάχιστο 10% των ασθενών με έλκος δεν έχουν λοίμωξη με ελικοβακτηρίδιο του πυλωρού και ούτε κάνουν χρήση των ανωτέρω φαρμάκων.

Στη συνέχεια, αφού αναφέρει τους πολλαπλούς δρόμους διαμέσου των οποίων το άγχος μπορεί να αποτελέσει παράγοντα κινδύνου για την ανάπτυξη του έλκους, όπως το κάπνισμα, η κατανάλωση αλκοόλ, η έλλειψη ύπνου ή η καθυστερημένη εξαιτίας του άγχους κένωση του στομάχου, η οποία μπορεί να αυξήσει το καθαρό φορτίο οξέος, καταλήγει στα εξής: «Τα άτομα που έχουν μολυνθεί από μεγάλα φορτία ελικοβακτηριδίου του πυλωρού ή από ιδιαίτερα ιογόνα στελέχη έχουν πιθανότητα να αναπτύξουν έλκος, ανεξάρτητα από την ψυχολογία τους, ενώ αντίστοιχα, τα άτομα που ζουν με έντονο άγχος μπορεί να αναπτύξουν έλκος παρά την ελαφρά λοίμωξη ή την πλήρη απουσία της».

Έτσι εξηγείται η στατιστικά σημαντική αύξηση των ποσοστών έλκος στομάχου και δωδεκαδάχτυλου που παρατηρήθηκε μετά την αφινιδιαστική επίθεση των Γερμανών κατά του Λονδίνου στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, μετά το σεισμό στο Kobe της Ιαπωνίας, κατά τη διάρκεια της σχετικά πρόσφατης οικονομικής κρίσης στη Σόφια της Βουλγαρίας, κατά τις διαπραγματεύσεις για την κυριαρχία του Hong Kong και κατά καιρούς στους αιχμαλώτους πολέμου.

Βαθμολογική κλίμακα του στρες

Μια έρευνα που έγινε πριν χρόνια από τον Dr. Thomas Holmes και τους συνεργάτες του σε αρκετές εκατοντάδες ανθρώπους διαφορετικής ηλικίας και από διαφορετικές χώρες, έδειξε ότι το στρες που δημιουργείται από ξαφνικά δυσάρεστα γεγονότα ή από μεγάλες αλλαγές της ζωής σ' ένα άτομο, μπορεί να βαθμολογηθεί.

Ως μέτρο σύγκρισης πήραν το στρες που προκαλεί ο θάνατος ενός αγαπημένου ή μιας αγαπημένης συζύγου που το βαθμολόγησαν με 100 και διαπίστωσαν ότι και το στρες που προκαλούν άλλα γεγονότα ή αλλαγές της ζωής μπορεί να τοποθετηθεί σε μια βαθμολογική κλίμακα. Στη βαθμολογική αυτή κλίμακα τοποθέτησαν, ανάλογα με τη σημαντικότητα τους 43 στρεσογόνους παράγοντες.

Τμήμα αυτής της βαθμολογικής κλίμακας είναι η εξής:

Θάνατος συζύγου	100
Ανεπιθύμητο διαζύγιο	73
Φυλάκιση	65
Θάνατος στενού συγγενούς	63
Προσωπικό ατύχημα ή αρρώστια	53
Τελετή γάμου	50
Απώλεια εργασίας	47
Συνταξιοδότηση	45
Εγκυμοσύνη	40
Δυσκολίες στο σεξ	39
Θάνατος ενός στενού φίλου	37
Προβλήματα με τα πεθερικά	29
Προβλήματα με το αφεντικό	23

Ακόμη διαπίστωσαν ότι αν στη διάρκεια ενός χρόνου ένα άτομο έχει αντιμετωπίσει περισσότερους από έναν από τους 43 στρεσογόνους παράγοντες, σε σημείο το συνολικό στρες το οποίο αντιμετώπισε να είναι μέχρι 150, κινδυνεύει με πιθανότητες μία στις τρεις να πάθει κάποιο ατύχημα ή κάποια σωματική ή ψυχική αρρώστια τα επόμενα δύο χρόνια. Αν το στρες του κυμάνθηκε μεταξύ 15-300, η πιθανότητα αυτή αυξάνει στο 50% και αν το στρες υπερβαίνει τους 300 βαθμούς, η πιθανότητα να πάθει κάποιο ατύχημα ή κάποια αρρώστια τα επόμενα δύο χρόνια φθάνει το 80%.

Στρες εργασίας με ικανοποιητική ή μη αμοιβή και με αλλαγή σχέσεων εργασίας

Ενδιαφέρουσες είναι δύο μελέτες που βγήκαν αρκετά πρόσφατα στο MEDLINE (R) 1998.

α) Η μια απ' αυτές εξέτασε τη σχέση ανάμεσα σε δύο εναλλακτικά μοντέλα στρεσογόνου εργασίας με την πιθανότητα εμφάνισης στεφανιαίας νόσου. Το πρώτο μοντέλο, την πρώτη ομάδα εργαζομένων, τη χαρακτήριζε ανταγωνιστικότητα, υπεραφοσίωση στην εργασία και επιθετικότητα αλλά με ανεπαρκή ανταμοιβή με τη μορφή της προαγωγής και της αύξησης του μισθού, κάτι που δεν συνέβαινε στη δεύτερη ομάδα εργαζομένων.

Η μελέτη αυτή περιέλαβε 6895 άντρες και 3413 γυναίκες Βρετανούς δημόσιους υπαλλήλους, ηλικίας από 35 έως 55 ετών, οι οποίοι παρακολουθήθηκαν κατά μέσο όρο για 5,3 χρόνια. Η μελέτη έδειξε ότι η πρώτη ομάδα είχε 2,15% υψηλότερο κίνδυνο νέας στεφανιαίας προσβολής, απ' ό,τι η δεύτερη ομάδα εργαζομένων.

β) Η δεύτερη μελέτη είχε σαν σκοπό να μελετήσει την επίδραση της αλλαγής των σχέσεων εργασίας στην υγεία των εργαζομένων μεγάλων δημοσίων οργανισμών, οι οποίοι ιδιωτικοποιήθηκαν εν μέρει ή πλήρως στη Μεγάλη Βρετανία.

Η μελέτη αυτή περιέλαβε μια ομάδα 7419 δημοσίων υπαλλήλων των οποίων οι σχέσεις εργασίας επρόκειτο ή ήδη είχαν αλλαχθεί, σε σχέση με μια ομάδα εργαζομένων των οποίων οι σχέσεις εργασίας παρέμεναν αμετάβλητες. Σε σχέση με τη δεύτερη ομάδα, η οποία αποτελούσε την ομάδα ελέγχου, στα άτομα της πρώτης ομάδας παρατηρήθηκε ότι οι ασθένειές τους ήταν μεγαλύτερης διάρκειας, υπήρχε σημαντική αύξηση της αρτηριακής πίεσης και του σωματικού βάρους, διαταραχές του ύπνου και άλλες ελαφρές ψυχιατρικές διαταραχές.

Απ' όλα αυτά φαίνεται ότι το στρες είναι ένας σοβαρός παράγοντας κινδύνου για την πρόκληση όχι μόνο μιας σειράς ψυχολογικών διαταραχών που η μορφή και η έντασή τους θα εξαρτηθεί από τη συνύπαρξη και άλλων προδιαθεσικών παραγόντων αλλά ακόμη και βιολογικών διαταραχών και παθήσεων, ιδιαίτερα όταν συντρέχουν και άλλοι προδιαθεσικοί παράγοντες.

Ο Δρ. Ανανίας Καβάκας είναι ιατρός νευρολόγος-ψυχίατρος.

ΕΥΓΕ Δούλε Αγαθέ και Πιστέ

Με πολλή χαρά και συγκίνηση πληροφορηθήκαμε την αναγόρευση σε διδάκτορα του αδελφού, φίλου, ποιμένα της Α' Ελληνικής Ευαγγελικής Εκκλησίας και συνεργάτη μας στην επιτροπή του περιοδικού, αιδέσιμου Παναγιώτη Κανταρτζή. Το διδακτορικό, του απονεμήθηκε από τη Θεολογική Σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου της Θεσσαλονίκης. Η επί διδακτορία διατριβή του έχει τίτλο «Ο Γιαχβέ ως Θεός Πολεμιστής στο βιβλίο του Ησαΐα». Επιβλέπων ήταν ο καθηγητής κ. Μιλτιάδης Κωνσταντίνου. Μετά από εξέταση ενώπιον επιτροπής καθηγητών του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ο αιδ.Κανταρτζής αναγορεύθηκε σε διδάκτορα με το βαθμό «Άριστα».

Η απόκτηση ενός διδακτορικού από έναν έλληνα ευαγγελικό θεολόγο και ποιμένα, μάλιστα από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, είναι γεγονός πολυσήμαντο.

Είναι η δεύτερη φορά μετά από τον αείμνηστο Γ.Α.Χατζηαντωνίου (Cyril Lucaris, His Life and Work, Εδιμβούργο 1948), που αποκτάται τέτοιου είδους επιστημονική διάκριση (Ph.D.) από ευαγγελικό θεολόγο στη χώρα μας. Είναι η πρώτη φορά, που ελληνικό Πανεπιστήμιο ξεπερνά τις αγκυλώσεις του παρελθόντος και την ομολογιακή του ακαμψία και απονέμει αυτόν τον τίτλο σε Έλληνα Ευαγγελικό θεολόγο. Αυτή η καμπή, οφείλεται ασφαλώς στο ανοικτό, φιλελεύθερο και οικουμενικό πνεύμα των καθηγητών της Θεσσαλονίκης και ιδίως του κυρίου Μιλτιάδη Κωνσταντίνου, καθηγητή της Παλαιάς Διαθήκης, και εκ των μεταφραστών της στα νέα ελληνικά.

Στην εργασία αυτή εξετάστηκαν οι περικοπές του βιβλίου του Ησαΐα στις οποίες εμφανίζεται η παράσταση του Θεού που πολεμά. Η μεθοδολογία της έρευνας ακολούθησε μία από τις σύγχρονες σχολές ερμηνείας η οποία ονομάζεται «συγχρονική» και ασχολείται με την τελική και πλήρη μορφή ενός βιβλίου και όχι με την ιστορία της εξέλιξής του. Εξετάζοντας μία περικοπή, σε αντίθεση με την έμφαση που δίνεται από πολλούς ακαδημαϊκούς κύκλους στην εξέταση του ιστορικού πλαισίου της, η «συγχρονική» μέθοδος δίνει προτεραιότητα στο φιλολογικό της πλαίσιο μέσα στο κανονικό σχήμα του βιβλίου.

Ακολουθώντας λοιπόν αυτήν την μεθοδολογία έφτασε στο συμπέρασμα ότι εξετάζοντας τη λειτουργία της παράστασης αυτής στο τελικό και πλήρες κείμενο του βιβλίου του Ησαΐα διαπιστώνουμε τα εξής:

1. Η παράσταση του Γιαχβέ Πολεμιστή χαρακτηρίζεται από μία «κοσμική πλαισίωση». Η ταυτότητα του εχθρού είναι συχνά εξ αρχής απροσδιόριστη. Άλλες φορές η αναφορά σε κάποια συγκεκριμένη εθνική οντότητα διευρύνεται μέσα από μία «κοσμική πλαισίωση» κατά την οποία το σαφές περιγράμμα της ταυτότητάς της διαστέλλεται τόσο ώστε να αποκτά οικουμενικά και συμπαντικά χαρακτηριστικά.

2. Η παράσταση του Γιαχβέ Πολεμιστή χαρακτηρίζεται από μία «επική εμβάθυνση». Τα επικά στοιχεία, όπως στο κεφ. 27:1 η συντριβή του συστρεφόμενου όφι, είναι ένα από τα κύρια συστατικά των περιγραφών της παράστασης του Γιαχβέ Πολεμιστή μέσα σε όλο το βιβλίο. Η συνεπής παρουσία τους δείχνει ότι η χρήση τους δεν είναι τυχαία αλλά θεολογικά φορτισμένη.

3. Η παράσταση του Γιαχβέ Πολεμιστή εκφέρεται ως «αναγγελία κάθαρσης». Έτσι αντί να λειτουργεί ως ιδεολογικό εργαλείο επιβεβαίωσης της άνευ όρων στήριξης του Γιαχβέ Πολεμιστή προς τον Ισραήλ, αναδεικνύει την πρόθεση του Γιαχβέ να κρίνει εξαγιστικά τον ίδιο Του τον λαό.

Τα παραπάνω στοιχεία είναι οι κύριοι πυλώνες της παρουσίασης της παράστασης του Γιαχβέ ως Θεού Πολεμιστή στο βιβλίο του Ησαΐα. Αυτά τα στοιχεία της προσδίδουν μία εσχολογική - πνευματική διάσταση, που με συνέπεια την χαρακτηρίζει σε όλα τα μέρη που την συναντάμε. Η εσχολογική διάσταση μάλιστα θα μπορούσε να χαρακτηριστεί και ως «πρωτο-αποκαλυπτική» με την έννοια ότι η ελπίδα, που προσφέρει, τείνει να υπερβαίνει τις επίγειες διεργασίες της ιστορίας. Ήδη λοιπόν από την Παλαιά Διαθήκη μπορεί να δει κανείς την προσέγγιση, που διατυπώνεται με τον πιο χαρακτηριστικό τρόπο στην προς Εφεσίους ότι η μάχη μας δεν είναι με σάρκα και αίμα (Εφεσίους 6:12).

Όλα αυτά ο νέος διδάκτορας τα καταθέτει στα πόδια του Χριστού, και τα αφιερώνει στο ιδιαίτερο έργο που ο Κύριος της εκκλησίας του ανέθεσε και σε ολόκληρη την ευαγγελική κοινότητα της Ελλάδας, ανεξαρτήτως ομολογιών. Μοναδική του φιλοδοξία είναι να τιμηθεί, να υψωθεί ο Λόγος του Θεού, η Αγία Γραφή. Όποιος τον γνωρίζει προσωπικά, το ξέρει πολύ καλά αυτό καθώς και την σεμνότητα που τον διακρίνει.

Εκτιμούμε ακόμα περισσότερο την προσπάθειά του για την συγγραφή της διατριβής του, επειδή ήταν κάτι, που έγινε εν μέσω πολλών άλλων βαρύτερων υποχρεώσεων προς την διακονία του και την οικογένειά του.

Τιμούμε τον κόπο και τις προσπάθειες του αγαπητού συνεργάτη μας. Ο Θεός να τον χρησιμοποιεί για την δόξα του Αγίου Του Ονόματος.

*Η Επιτροπή και οι Συνεργάτες
του «Αστέρως της Ανατολής»*

Βιβλιογραφία

Συνέχεια από τη σελίδα 218

- OGILVIE L. J. Making Stress Work for you, Word Books Publ. 1984, Σελ. 25
COLLINS G. You can profit from Stress, Vision House Publ. 1977, Σελ. 13
SELYE Hans, Stress Without Distress, Lippincot Publ. 1974, όπως αναφέρεται από τον G. Collins στο You can profit from Stress, Σελ. 14
SELYE Hans, The Stress of Life, McGraw Hill, 1965, όπως αναφέρεται από τον G. Collins στο You can profit from Stress, 1977, Σελ. 30-32
KEELE C.A. and NEIL E., Samson Wright's Applied Physiology, seven ed. Oxford University Press, 1966, Σελ. 342-345
HILGARD and ATKINSON, Introduction to Psychology, Harcourt, Brace and World Inc. 1967, Σελ. 597
NOYES A.P., and KOLB L.C., Modern Clinical Psychiatry, 6 ed.W.B. Saunders Co. Σελ. 386-397, 422-423
MEDOINE (R) 199/01 – 1999/03, TI: The relation between irregular bowel movment and the lifestyle of working women. AV: Kinimoto M. Nishi M. Sasaki K. SO: Hepatogastrology 1998, Jul-Aug 45 (22): 956-6
FRIEDMAN M. and ROSENMAN R. Type A: Behavior and Heart (N. York, Knopf. 1974), όπως αναφέρεται από τον G. Collins στο You can profit from Stress, 1977, Σελ. 25-26
JAMA (Journal of American Medical Association), Jan 6, 1999, 281:10-11
HOLMES T.H. and MASUDU M. Life change and illness susceptibility, N. York: Wiley, 1974, Σελ. 42-67, όπως αναφέρεται από τον G. Collins στο You can profit from Stress, 1977, Σελ. 27-29
MEDLINE (R) 1998 13, TI: Two alternative Job Stress Models and the risk of coronary heart disease. AV: BOSMA H., PETER R., SIEGRIST J., MARMOT M., SO: Am J Public Health, 1998 Jan; 88 (1): 68-74
MEDLINE (R) 1998 13, TI: The health effects of major organizational change and job insecurity. AV: FERRIE Je., SHIPLEY Mi. MARMOR Mg., STANSFELD S., DAVEY-SMITH G., SO: SOC-Sci-Med. 1998, Jan. 46 (2):243-54

Ruth Bell Graham

Η «Πρώτη Κυρία» του ευαγγελισμού

MONTREAT, ΒΟΡΕΙΑ ΚΑΡΟΛΙΝΑ- Η Ρούθ Γκράιαμ (γεννημένη Ruth McCue Bell), σύζυγος του πιο γνωστού παγκοσμίως ευαγγελιστή Μπίλλυ Γκράιαμ, πέθανε πριν λίγες μέρες στα 87 της χρόνια.

Γεννήθηκε στις 10 Ιουνίου του 1920 στην Κίνα, από γονείς ιεραποστόλους που υπηρετούσαν εκεί. Η Ruth είχε δυνατή πίστη στο Θεό από πολύ μικρή ηλικία. «Οι γονείς της είχαν μεγάλη επίδραση στη διαμόρφωση του χαρακτήρα της και έθεσαν τις βάσεις για το ποια θα γινόταν» είπε η νεαρότερη κόρη, επίσης ονομαζόμενη Ruth. «Ό,τι έβλεπε στην οικογένειά της, το εφήρμοσε και στη δική της ζωή- βασιζόταν στο Θεό σε κάθε περίπτωση, αγαπούσε το Λόγο Του, νοιαζόταν για τους άλλους περισσότερο από τον εαυτό της και πάντα χαμογελούσε».

Επέστρεψε στις Ηνωμένες Πολιτείες το 1941 για να σπουδάσει στο Κολλέγιο Ουίτον (Wheaton), ένα ευαγγελικό κολλέγιο κοντά στο Σικάγο. Μία συνάντηση με ένα συμφοιτητή της, άλλαξε τα σχέδια της για ιεραποστολή στο Θιβέτ και ολόκληρη τη ζωή της. Ήταν ο Billy Graham, ο οποίος, αν και διστακτικός στη αρχή, βρήκε το θάρρος να της ζητήσει να τον συνοδεύσει μια Κυριακή απόγευμα σε μια εκτέλεση του «Μεσσία» του Χέντελ. Αυτό ήταν το πρώτο βήμα της ιστορίας τους. Μετά την πρώτη τους αυτή συνάντηση, η Ruth γονάτισε στο δωμάτιό της και προσευχήθηκε στο Θεό: «Αν μου επιτρέψεις να Σε υπηρετήσω μαζί με αυτόν τον άνδρα, θα το θεωρούσα το μεγαλύτερο προνόμιο στη ζωή μου.» «Μπορούσες να δεις το Χριστό στο πρόσωπό της και τις εκφράσεις της» θυμάται ο σύζυγος. Τρεις μήνες μετά, αφού αποφοίτησαν, η Ruth και ο Billy Graham παντρεύτηκαν, στις 13 Αυγούστου 1943 στην Πρεσβυτερική Εκκλησία του Montreat. Η ένωσή τους ήταν η αρχή μιας σχέσης συνεργασίας όσον αφορά τον ευαγγελισμό, που άντεξε ίσως το πιο δύσκολο απ' όλα: την απόσταση.

Εκείνος γύριζε όλον τον κόσμο κηρύττοντας το Χριστό. Εκείνη έμενε στο Μοντρήτ, μεγαλώνοντας πέντε παιδιά. Το πρώτο τους παιδί, γεννήθηκε όταν ο Billy Graham βρισκόταν μακριά, και τα χρόνια που ακολούθησαν, η Ruth πάλεψε με τη μοναξιά και τις δυσκολίες μιας νεαρής μητέρας με λίγη βοήθεια αλλά πολλές ευθύνες. Για να νιώσει καλύτερα, προσευχόταν και έγραφε συνεχώς ποιήματα. Εξέδωσε έτσι 14 βιβλία, ανάμεσα στα οποία πολλές ποιητικές συλλογές και μια αυτοβιογραφία. Η απουσία του πατέρα ήταν δύσκολη για όλους: ο Billy Graham θυμάται τον Φράνκλιν να ρωτάει σε κάποια περίπτωση, «Μαμά, ποιος είναι αυτός στο κρεβάτι μαζί σου;» όταν είδε μετά από καιρό τους γονείς του να είναι πάλι μαζί.

Η Ruth Graham είχε λεπτό χιούμορ και αυτό εξισορροπούσε τη σοβαρότητα του συζύγου της. Ο

ρόλος της Ruth, όπως εκείνη τον έβλεπε, ήταν να υποστηρίξει το φιλόδοξο και χαρισματικό σύζυγό της, όπως και έκανε. Ήταν εκείνη που τον συμβούλευε να μείνει μακριά από την πολιτική, ώστε να μην αμελήσει τη διακονία του. Το 1964, ο πρόεδρος Lyndon Johnson ζήτησε τη συμβουλή του Graham για το ποιον θα έπρεπε να επιλέξει ως συνεργάτη. Σύμφωνα με την ιστορία, πριν ο Billy Graham προλάβει να απαντήσει, η Ruth τον κλώτσησε κάτω απ' το τραπέζι και είπε «Καλύτερα να περιορίσεις τις συμβουλές σου σε ηθικά και πνευματικά ζητήματα και να μείνεις έξω από την πολιτική».

Το πιο σημαντικό όμως απ' όλα, είναι το γεγονός ότι η Ruth Graham μεγάλωσε πέντε παιδιά σχεδόν μόνη της και ενέπνευσε στο καθένα από αυτά το ανεξάρτητο πνεύμα που τη χαρακτήριζε. Αν και σύζυγος διάσημου Βαπτιστή, η ίδια αρνήθηκε να βαπτιστεί σε μεγάλη ηλικία και παρέμεινε Πρεσβυτερική σε όλη της τη ζωή. Δε φαίνεται να είχε πρόβλημα με αυτό ο Μπίλλυ Γκράιαμ, αφού όταν βρισκόταν στο Μοντρήτ, πήγαινε στην τοπική Πρεσβυτερική εκκλησία όπου η γυναίκα του συχνά δίδασκε τη Βιβλική τάξη του Κυριακού Σχολείου.

Η Ρούθ Γκράιαμ σε νεαρή ηλικία

Το 1966 οι Graham βραβεύθηκαν με το Χρυσό Μετάλλιο του Κογκρέσου για την «εξχωριστή και διαρκή προσφορά τους στην ηθική, την ισότητα των φύλων, την οικογένεια, τη φιλανθρωπία και τη θρησκεία». Ένα δείγμα της φιλανθρωπίας τους ήταν και η ίδρυση του Κέντρου Υγείας Παίδων "Ruth and Billy Graham" στο Άσβιλ της Βόρειας Καρολίνας, όπου η Ρούθ δραστηριοποιήθηκε μέχρι το θάνατό της.

Παρόλο που πέρασε πολλές ασθένειες, «σπάνια παραπονιόταν» λένε τα αγαπητά της πρόσωπα. Ήταν κατάκοιτη για μήνες με οστεοαρθρίτιδα. Αυτή ήταν αποτέλεσμα μιας σοβαρής πτώσης από δέντρο το 1974, καθώς προσπαθούσε να στερεώσει μια κούνια για τα εγγόνια της. Δύο βδομάδες πριν τη κατάληξή της, είχε ξεκινήσει θεραπεία για πνευμονία. Ήταν ξεκάθαρο πως ο θάνατος ήταν κοντά όταν ο Billy Graham είπε πως η

σύζυγός του «πλησιάζει στον Ουρανό», αφού βρισκόταν σε κωματώδη κατάσταση.

«Η Ruth ήταν η σύντροφός μου και η καλύτερη φίλη μια ολόκληρη ζωή», είπε ο Billy Graham σε μια δήλωσή του. «Κανείς άλλος δε θα μπορούσε να αντέξει το φορτίο που εκείνη άντεξε. Ήταν πολύ σημαντική η προσφορά της στη διακονία, και το έργο μου όλα αυτά τα χρόνια θα ήταν αδύνατο χωρίς την ενθάρρυνση και την υποστήριξή της. Είμαι ευγνώμων στον Κύριο που μου έδωσε τη Ruth, και ιδιαίτερα γι' αυτές τις τελευταίες μέρες που περάσαμε μαζί. Θυμηθήκαμε το ρομαντισμό της νιότης μας και η αγάπη μου γι' αυτήν γινόταν πιο βαθιά κάθε μέρα. Θα μου λείψει τρομερά και ανυπομονώ ακόμη περισσότερο να έρθει η μέρα που θα τη συναντήσω στον Ουρανό.»

Η Ruth Graham άφησε την τελευταία της πνοή έχοντας δίπλα της τον άντρα της και τα πέντε τους παιδιά.

Έρευνα-Ρεπορτάζ: Ειρήνη Β. Τερζάκη

Πηγές: CNN, Newsweek, Wikipedia, www.billygraham.org

Μια Πρόσκληση

Θεέ μου,
 Γύρισα σπίτι το βράδυ κατάκοπος απ' τη δουλειά.
 Η γυναίκα μου με περίμενε στο κατώφλι
 να γυρίσω για να πάει κι αυτή στο νυχτέρι της.
 Φεύγοντας μου είπε:
 «Μια πρόσκληση σε περιμένει στο τραπέζι μας».

Οι σκέψεις, οι φροντίδες με περιζώνουν.
 Το μωρό μας έκλαιγε στην κούνια του.
 Τα υδραυλικά είχαν χαλάσει, έπρεπε να τα δω.
 Ο σκύλος μας γαύγιζε, ο γείτονας διαμαρτυρόταν.
 Δεν πρόφταινα να πλυθώ, να ξεκουραστώ.
 Κι ένας φάκελος,
 μια πρόσκληση, με περίμενε στο τραπέζι μας...

Τι να κάνω εγώ με τις προσκλήσεις;
 Και στ' ανάκτορα να με καλούσαν
 εγώ δεν έχω ώρα να σκεφτώ, να ετοιμαστώ,
 να βάλω τα καλά μου, να ξοδέψω δυο ώρες διασκέδαση.
 Κι όμως, ένας φάκελος,
 μια πρόσκληση με περίμενε στο τραπέζι μας...

Ήταν περασμένα μεσάνυχτα όταν άνοιξα το φάκελο.
 Μέσα ήταν γραμμένα μερικά εδάφια
 απ' τα λόγια του Ιησού, Ματθαίος 11,28-30.
 «Ελάτε σε μένα όσοι κοπιάζετε, όσοι είστε φορτωμένοι
 κι εγώ θα σας ξεκουράσω.
 Πλησιάστε με, σηκώστε το ζυγό μου
 και θα μάθετε πως έχω ταπεινή καρδιά.
 Είμαι πράος και το φορτίο μου είναι καλό κι ελαφρό.
 Η ψυχή σας μαζί μου θα ηρεμήσει».

Γονάτισα και Σε δέχτηκα, Χριστέ μου.
 Δέχτηκα την πρόσκλησή Σου.
 Έκλαψα κι ακούμπησα τις φροντίδες μου
 στην πλούσια από αγάπη ταπεινή καρδιά Σου.
 Με πλημμύρισε η πραότητα Σου, η ειρήνη Σου.
 Ξέρω πως στον κόσμο θάχω θλίψεις, φροντίδες,
 αλλά Εσύ ξέρω, ενίκησες τον κόσμο.
 Σ' ευχαριστώ για την πρόσκληση.
 Σ' ευχαριστώ για την πιστή γυναίκα μου,
 που μ' άφησε το μήνυμά Σου.
 Ήρθε η σειρά μου να το μεταδώσω παντού.

Λ. Βαλαή

Ύδατος Κίνησις

«Ουκ επ' άρτω μόνο...»

Δευτερον. η' 3

Στην έρημο βρίσκονταν πριν από χιλιάδες χρόνια οι Ισραηλίτες. Σαράντα ολόκληρα έτη έζησαν εκεί. Να σπείρουν και να θερίσουν ήταν αδύνατον. Πού λοιπόν θα έβρισκαν τον άρτο, που είναι η βάση της τροφής και της συντήρησης του ανθρώπου; Τότε ακριβώς λέχθηκε ο βαρυσήμαντος λόγος: «Ουκ επ' άρτω μόνο ζήσεται άνθρωπος, αλλ' επί παντί ρήματι τω εκπορευομένω δια στόματος Θεού» (Δευτ. η' 3). Ο άνθρωπος δεν θα διατηρηθεί στη ζωή, μόνο αν φάει από το συνηθισμένο ψωμί. Μπορεί να ζήσει και με κάθε τρόπο, τον οποίο θα κανονίσει ο παντοδύναμος Θεός, με κάθε προσταγή που θα βγει από το στόμα του Θεού. Και πράγματι. Τότε με θαύμα έστειλε ο Θεός στους Ισραηλίτες το μάννα, σαν ουράνιο άρτο, με τον οποίο τρέφονταν κατά τη διάρκεια των σαράντα χρόνων των περιπλανήσεων στην έρημο.

«Ουκ επ' άρτω μόνο...»

Και δεν εννοούσε βεβαίως μόνο το ψωμί. Με τον «άρτον» εννοούσε και κάθε άλλη τροφή, κάθε υλικό αγαθό, που χρειάζεται για να ζει και να συντηρείται ο άνθρωπος. Μήπως από τον βράχο δεν έκανε να αναβλύσει ποταμός, για να πιουν οι διψασμένοι οδοιπόροι; Και μήπως δεν τους έστειλε κατά μυριάδες «πετεινά πτερωτά», τα νοστιμότατα εκείνα ορτύκια; Για όλα αυτά λέχθηκε και εφαρμόσθηκε το «ουκ επ' άρτω μόνο ζήσεται άνθρωπος». Γιατί ούτε τα ρούχα των ανθρώπων εκείνων φθάρθηκαν, ούτε τίποτε άλλο τους έλειψε.

«Ουκ επ' άρτω μόνο...»

Αδελφέ μου, ας μην αφήνουμε να μας συνθλιβουν οι αγωνίες και οι μερίμνες της παρούσας ζωής. Έχουμε αναμφίβολα ανάγκες υλικές και πρέπει να εργαζόμαστε και να φροντίζουμε, ώστε να εξοικονομούμε τα αναγκαία προς το

ζην. Ας μη λησμονούμε όμως ποτέ, ότι «ουκ επ' άρτω μόνο ζήσεται άνθρωπος, αλλ' επί παντί ρήματι τω εκπορευομένω δια στόματος Θεού». Ο Θεός θα βρει τρόπους να μας δώσει, ό,τι τυχόν μας λείπει, ό,τι μας είναι απαραίτητο για τη συντήρησή μας. Και θαύματα θα κάμει ακόμη, για να μας σώσει, για να μας ευεργετήσει με ποικίλους τρόπους. Δεν θα μας δώσει βεβαίως όσα εμείς μέσα στην απληστία μας θέλουμε, αλλά όσα Εκείνος κρίνει χρήσιμα και ωφέλιμα. Μήπως όλοι δεν έχουμε να διηγηθούμε πλήθος από θαυμαστές επεμβάσεις του Κυρίου, περιπτώσεις στις οποίες ο πανάγαθος Κύριος μας διαφύλαξε και μας χάρισε τα δώρα Του, όχι με τον τρόπο που εμείς προσμέναμε, αλλά με άλλα μέσα θαυμαστά, τα οποία η πατρική Του αγαθότητα και πρόνοια επινόησε και πραγματοποιήσε;

«Ουκ επ' άρτω μόνο...»

Κι έπειτα ας σκεφτούμε και κάτι άλλο. Δεν είμαστε μόνο υλικές υπάρξεις. Αν είχαμε μόνο σώμα, τότε βεβαίως ο υλικός άρτος και οι άλλες τροφές θα μπορούσαν αυτές μόνες να μας ικανοποιήσουν απόλυτα. Ο άνθρωπος όμως δεν είναι απλώς ένα ζωντανό σώμα. Ο Θεός φύσηξε μέσα του «πνοήν ζωής» και ο άνθρωπος έγινε «εις ψυχήν ζώσαν», λογική, ηθική, αθάνατη. Οι κοσμικές επιθυμίες και τα πολλά χρήματα, οι ωραίες κατοικίες, τα πολυτελή ενδύματα και τα λουκουλλεία συμπόσια δεν μπορούν να χορτάσουν και να ικανοποιήσουν τους πόθους και τις ανάγκες της πνευματικής κι αθάνατης ψυχής μας. Γι' αυτήν υπάρχει κάποιος άλλος «άρτος», όχι υλικός, αλλά πνευματικός. Ο ίδιος ο Κύριος μας το είπε: «Εγώ ειμι ο άρτος ο ζων, ο εκ του ουρανού καταβάς» (Ιωάν. ς' 51). Ο Κύριος με τη διδασκαλία Του

φωτίζει το νου μας, με τη χάρη Του αγιάζει την καρδιά μας, και τρέφει την ψυχή μας. Μας χαρίζει τη γαλήνη και την ηρεμία της συνειδήσεως και μας απαλλάσσει από τους φόβους και τις αγωνίες του κόσμου. Μπορεί ο άνθρωπος να κατασκευάζει θησαυροφυλάκια, για να προστατέψει το χρυσάφι του, να κάνει επενδύσεις, για να εξασφαλίσει τα γεράματά του. Αλλά κι όλο το χρυσάφι και το ασημί του κόσμου δεν ισοφαρίζει την αξία του «άρτου», τον οποίο η άπειρη αγαθότητα του Κυρίου μας παρέχει.

Ω αδελφέ μου! Ας μη μακαρίζουμε εκείνους, οι οποίοι κατέχουν σε αφθονία τον υλικό άρτο και επαναπαύονται μόνο σ' αυτόν. Αυτοί είναι φτωχοί! Γιατί «ουκ επ' άρτω μόνο ζήσεται άνθρωπος, αλλ' επί παντί ρήματι τω εκπορευομένω δια στόματος Θεού». Εμείς ως πιστοί οπαδοί του Χριστού, κατέχουμε τον ουράνιο άρτο, τον Κύριο και Σωτήρα μας. Αυτός μας χαρίζει άφεση, ειρήνη, ελπίδα, λύτρωση, αιώνια ζωή.

Ναι, Κύριε! Εσύ είσαι ο αληθινός άρτος, που τρέφεις τον άνθρωπο με το μάννα της διδασκαλίας Σου και με τη χάρη Σου. Σε ικετεύουμε, αξιώνέ μας να έχουμε πάντοτε υπόψη μας τα λόγια Σου ότι «ουκ επ' άρτω μόνο ζήσεται άνθρωπος, αλλ' επί παντί ρήματι τω εκπορευομένω δια στόματος Θεού». Μη μας αφήνεις να επιζητούμε μονομερώς τον υλικό μόνο άρτο, αλλά δίνε μας τη χάρη Σου, ώστε να ποτίζουμε και να τρέφουμε τις ψυχές μας με τα θεία νάματα της διδασκαλίας και της αγιαστικής χάρις Σου, για να γινόμαστε έτσι ένα με Σένα, τον ουράνιο άρτο, την πηγή της ζωής και της αθανασίας. Αμήν.

Λόγοι της Χάριτος

Ο Καλός Ιεραπόστολος

Ο ρόλος και η χρησιμότητα των ξένων ιεραποστόλων στην πατρίδα μας έχει γίνει αντικείμενο συζήτησης και προβληματισμού. Συχνά η συζήτηση πολώνεται και οδηγείται σε ακραίες θέσεις είτε προς τη μία είτε προς την άλλη κατεύθυνση. Προσωπικά πιστεύω στην αξία ιεραποστόλων αλλά μέσα σε ένα πλαίσιο προϋποθέσεων. Δύο θα αναφέρω στο κείμενο αυτό.

Η πρώτη προϋπόθεση είναι ο ιεραπόστολος να γίνει άνθρωπος της τοπικής εκκλησίας. Ο σωστός ιεραπόστολος γίνεται κομμάτι της εκκλησίας που βρίσκεται στον τόπο που πηγαίνει να υπηρετήσει. Παρακολουθεί τις συνάξεις της, μπαίνει στη ζωή της, συμμετέχει στις διακονίες της. Με αυτόν τον τρόπο ομολογεί δύο πολύ σημαντικές αλήθειες. Η πρώτη είναι ότι το έργο του Θεού στο μέρος που πηγαίνει υπήρχε πριν από αυτόν. Και η δεύτερη ότι το έργο του Θεού θα συνεχίσει να υπάρχει μετά από αυτόν. Το να αγνοήσεις την τοπική εκκλησία είναι ασέβεια προς τον Θεό. Ακυρώνεις ό,τι ο Θεός έκανε στο παρελθόν. Συμμετέχοντας ομολογείς ότι εσύ ο ίδιος έχεις ανάγκη να είσαι μέλος του σώματος και να διακονείσαι από αυτό. Δεν είσαι υπεράνθρωπος. Δεν τα ξέρεις όλα. Δεν τα καταφέρνεις μόνος σου.

Μία δεύτερη προϋπόθεση είναι το να αφουγκραστεί μία ανάγκη που υπάρχει και την οποία η εκκλησία δεν έχει ακόμη καλύψει. Ο σωστός ιεραπόστολος αναζητά «κενά». Δεν έρχεται να κάνει αυτό που οι πιστοί ήδη κάνουν. Δεν έρχεται να αντικαταστήσει το σώμα των πιστών αλλά έρχεται να το ολοκληρώσει. Εξετάζοντας τη διακονία «πετυχημένων» ιεραποστόλων διαπιστώνουμε ότι κινήθηκαν σε μέρη και διακονίες στις οποίες η τοπική εκκλησία δεν είχε κάποια παρουσία ή που η εκκλησία δεν είχε τα μέσα να έχει παρουσία.

Γιατί τα γράφω αυτά;

Επειδή τελευταία αποχαιρετήσαμε από κοντά μας μία «καλή ιεραπόστολο», την αδ. Jennifer Romlieldt. Η αδελφή μας ήταν ένα παράδειγμα εκκλησιαστικής πιστότητας καθώς τα χρόνια που ήταν κοντά μας είχε συνεπέστατη παρουσία στην εκκλησία. Επίσης άνοιξε τα μάτια και την καρδιά της εκκλησίας προς μία κατεύθυνση (αυτήν της διακονίας προς τις εκδιδόμενες και τα θύματα του τράφικινγκ) που ποτέ μας δεν θα τολμούσαμε να κοιτάξουμε, πολύ περισσότερο να βρεθούμε. Την αποχαιρετούμε με συγκίνηση και με την προσευχή ο Θεός να συνεχίζει να την χρησιμοποιεί όπου κι αν βρεθεί. Προσευχόμαστε για τους συνεργάτες της Νέας Ζωής που θα συνεχίσουν την διακονία αυτή καθώς και για όλους όσους κοπιάζουν «κόπο αγάπης» στον αγρό αυτό.

Αιδ. Παναγιώτης Κανταριτζής

Η Χριστιανική Οικογένεια

Πριν από τη Μόρφωση, η Επικοινωνία

Κάθε πατέρας, για να μπορέσει να βοηθήσει το παιδί του, θα πρέπει να σταθεί στην υπεύθυνη θέση που του ταιριάζει μπροστά στο Θεό, στην κοινωνία και στην οικογένειά του. Δεν μπορεί να νοηθεί ευτυχία παιδιού έξω από την οικογένεια και έξω από σωστό πατέρα.

Οι δύο βασικές υποχρεώσεις του πατέρα στα παιδιά του είναι πρώτα η επικοινωνία με αυτά και μετά η μόρφωσή τους. Τις πιο πολλές φορές οι πατέρες αγνοούν την πρώτη υποχρέωσή τους, γιατί έχουν επικεντρώσει το ενδιαφέρον τους για να επιτύχουν τη δεύτερη. Κι όμως η επικοινωνία μεταξύ γονιού και παιδιού είναι τόσο σπουδαία, απαραίτητη και ουσιώδης, όσο και η μόρφωσή του. Αν τα κανάλια επικοινωνίας είναι κλειστά ή δεν φροντίζει ο πατέρας να τα διατηρεί ανοικτά, τότε μπορεί να είναι σίγουρος πως θα αποτύχει και στην προσπάθειά του για τη σωστή μόρφωση του παιδιού του. Δεν αρκεί, για τη σωστή διαπαιδαγώγηση του παιδιού, να δίνει μόνο οδηγίες και μάλιστα τις περισσότερες φορές σε μορφή τηλεσιγράφων. Θα πρέπει και το παιδί να θελήσει να τις πάρει και για να γίνει αυτό, θα πρέπει να υπάρχει επικοινωνία με τον πατέρα.

Θα πρέπει να νιώθει τον πατέρα του σαν αληθινό φίλο κάθε ώρα και στιγμή. Θα πρέπει να τον αισθάνεται κοντά του κάθε λεπτό. Αυτό όμως είναι δύσκολο όταν ο πατέρας δεν διαθέτει χρόνο για το παιδί του και δεν έχει υπομονή να επικοινωνεί μαζί του. Όταν, λόγου χάρι, ο πατέρας δεν είναι συνειδητός Χριστιανός, τότε δεν έχει τις σωστές προτεραιότητες στη ζωή του που είναι πρώτα ο Θεός, μετά η οικογένεια, μετά η εργασία και μετά ο,τιδήποτε άλλο. Ο πατέρας που αγαπάει και επικοινωνεί με το παιδί φροντίζει, ώστε κάθε ενέργειά του να μην οδηγεί το παιδί στην ανταρσία, στην επανάσταση και στην ανυπακοή και ούτε να του καταπνίγει κάθε προσπάθεια ή πρωτοβουλία.

Απαιτείται επιμονή για να διδάξουμε στο παιδί το σωστό με το παράδειγμά μας, τη συμπεριφορά μας, την όλη μας ζωή. Ας μην ξεχνάμε, λοιπόν, ότι το παιδί περιμένει να του δίνουμε την προσοχή και το χρόνο μας. Δείχνουμε την αγάπη μας στο παιδί μας με το να διαθέτουμε χρόνο γι' αυτό, με το να ακούμε με προσοχή, με αγάπη και με ενδιαφέρον. Η ευθύνη, λοιπόν, του πατέρα είναι μεγάλη. Χρειάζεται μόρφωση το παιδί, αλλά πάνω απ' όλα χρειάζεται επικοινωνία. Με τη μόρφωση θα γίνει ένας καλός επιστήμονας. Με την επικοινωνία όμως θα γίνει ένας σωστός άνθρωπος.

Ε. Στέφανος

ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΕΡΗΜΟ

(Ωσηέ β' 14-15)

Μη φαντασθείς,
πως πάντα γύρω σου λουλούδια θα ανθίζουν,
που χρώματα κι αρώματα μεδυστικά σκορπίζουν.
Θα 'ρθεις στην έρημο και στην καυτή την άμμο.
Ο ήλιος από πάνω σου ολημερίς θα καίει,
τα πόδια θα πληγιάσουνε, τα μάτια θα δακρύνουν
απ' του ανέμου την ορμή, που θέλει ν' αφανίσει.

Μη γελαστείς,
αν σήμερα χαρές και γέλια σε ναρκώνουν
και νοιώσεις όλα άνετα και βολικά του κόσμου,
θα 'ρθεις στην έρημο και μάταια θα ψάχνεις
γύρω να βρεις λίγη δροσιά, κάπου να ζαποστάσεις.

Όμως, εκεί είναι που θαρρεί
κάποιος να σε αγγίζει,
να δώσει ελπίδα στην ψυχή
γλυκά να σου μιλήσει,
πούχει ολόδροσο νερό
τη δίψα σου να σβύσει.

Μη φαντασθείς,
η έρημος τελειώνει τόσο γρήγορα
πάνω σ' αυτή τη ζήση.
Μα είν' εκεί που θ' ακουστεί
το πιο γλυκό τραγούδι
που δεν τραγούδησες πιο πριν,
αρκεί μονάχα να Τον δεις,
τον Κύριο εκεί...

Χρ. Φτωχίδου